

TEHDİT *Altındaki Kisilerin Korunması*

Prof. Dr. Mesut Bedri ERYILMAZ • Dr. Hüseyin Başol GÜLEÇ • Dr. Hasan BÜKER

ISBN 978-605-359-600-4

9 786053 596004

İçişleri Bakanlığı Genel Yayın No: 703

TEHDİT ALTINDAKİ KİŞİLERİN KORUNMASI

Prof. Dr. Mesut Bedri ERYILMAZ

Dr. Hüseyin Başol GÜLEÇ

Dr. Hasan BÜKER

2012

TEŞEKKÜRLER

ÇALIŞMA GRUBU ÜYELERİ

Sadık ALTINKAYNAK

Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı, İçişleri Bakanlığı

Hamdi METİN

Projeler Lideri, Mülkiye Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı, İçişleri Bakanlığı

Dr. Hüseyin Başol GÜLEÇ

Proje Koordinatörü, Mülkiye Başmüfettişi, İçişleri Bakanlığı

Mustafa ÜÇKUYU

Mülkiye Başmüfettişi, İçişleri Bakanlığı

Mehmet FİRİK

Mülkiye Başmüfettişi, İçişleri Bakanlığı

Aşağıda yer alan kişi ve kurumlara teşekkürlerimizle:

Çalışmaların geliştirilmesi ve ilgili eğitim çalıştaylarının tasarlanması konusunda değerli destekleri için İzmir, Malatya, Ordu, Erzurum, Şanlıurfa, Konya, Çorum, Çankırı, Bursa, Hatay, İstanbul, Ankara, Kırıkkale ve Niğde **Valilikleri, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Barolar, Üniversiteler.**

Projenin her aşamasında destek veren İngiltere Büyükelçiliği ve Büyükelçilik **Proje Ofisi Çalışanları.**

Activa Organizasyon

'Avrupa Birliği Standartlarında Tehdit Altında Olan İncinebilir Kişilerin Özellikle Kadınların Korunması' projesi İngiltere Büyükelçiliği'nin Avrupa'yı Birleştirme Programı çerçevesinde desteklenmiştir. Söz konusu program Türkiye'nin AB genişleme sürecine destek vermekte ve Türkiye'ye AB'ye katılım yolunda gerekli olan reformları uygulaması için mali destek sağlamaktadır. Program özellikle demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını, azınlıklara saygıyı ve azınlıkların korumasını güvence altına alan istikrarlı kurumlara odaklanmaktadır.

İngiltere
Büyükelçiliği
Ankara

Tehdit Altında Olan İncinebilir Gruplar ve Özellikle Kadınların Korunması

Prof. Dr. Mesut Bedri ERYILMAZ

Dr. Hüseyin Başol GÜLEÇ

Dr. Hasan BÜKER

Bu yayın İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kuruluna yardımcı olması amacıyla, Kurulun verdiği yayın izni ile 'AB Standartları Doğrultusunda Tehdit Altında Olan İncinebilir Kişilerin Özellikle Kadınların Korunması' projesi çerçevesinde hazırlanmıştır. Çalışmanın hazırlanması esnasında yazarlar, bir sonraki sayfada teşekkür edilen kişilerin ve kurumların desteğini almıştır.

Çalışma taslak halindeyken çalışma grubu üyeleri tarafından incelenmiştir. Ayrıca İzmir, Malatya, Ordu, Erzurum, Şanlıurfa, Konya, Çorum, Çankırı, Bursa, Hatay, İstanbul, Ankara, Kırıkkale ve Niğde olmak üzere toplam on dört ilde valilere, kaymakamlara, güvenlik güçlerindeki kolluk kuvvetleri çalışanlarına, jandarmaya, adli yargı üyelerine ve konu ile ilgili sivil toplum örgütlerine geri bildirim almak amacıyla sunulmuştur.

Bu yayın birçok girdiyi yansıtırken, görüş ve çıkarımlar yazarlara ait olup projenin mali destekçisi olan İngiltere Dışişleri Bakanlığının görüşlerini yansıtmamaktadır.

Baskı

Yetenek Ajans

Baskı Yeri ve Tarihi

Ankara-Türkiye, 2012

ISBN 978-605-359-600-4

İçişleri Bakanlığı Genel Yayın No: 703

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER	iii
İÇİNDEKİLER	vii
ÖNSÖZ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM	1
TEHDİT ALTINDAKİ KİŞİLERİN KORUNMASI	1
1. Kişilere Yönelik Tehditlerin Nedenleri	2
1.1 Sosyal Bir Olgu Olarak Tehdit Suçu ve Kriminolojik Yaklaşımlar	2
1.2 Tehdidin Aracı Olarak Şiddet ve Hedefi Olarak Kadınlar	11
1.3 Tehdit ve Devamında Ortaya Çıkan Şiddetin Önlenmesi: Sosyal Bilimsel Bir Perspektif	17
İKİNCİ BÖLÜM	19
2. TEHDİT SUÇU VE DEVLETİN YÜKÜMLÜLÜĞÜ	19
2.1 Devletin Tehdit Altındaki Kişileri Koruma Yükümlülüğü	19
2.2 Adli Tedbir - İdari Tedbir Ayrımı ve Bu Ayrımın Sonuçları	26
2.3 Ailenin Korunmasına Dair Kanun (AKDK) ile Öngörülen Tedbirler	30
2.3.1 AKDK'nin Tehdit Altındaki Kişilere Bakışı	30
a. Kanunun Kapsamı	31
b. Şiddetin Anlamı	31
c. Tedbirler için Başvurulacak Mercî	32
d. Tedbir Çeşitleri	33
e. Tedbirlerinin Süresi	36
f. Koruma Kararının Uygulanması	36
g. Tedbirlere Uyulmamasının Müeyyidesi	37
h. Tedbir Nafakasına Hükmedilmesi	39
i. Harçtan Muafiyet	39
j. Koruma Kararına İtiraz	39
2.3.2 Aile içi Şiddet Mağduru Kadın ve Çocukların Korunmasından Sorumlu Olan Kurum ve Kuruluşlar	40
a. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) (Bu kurum 633 KHK ile kapatılarak Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olmuştur)	40

b. İl ve İlçe Sosyal Hizmet Müdürlükleri.....	41
c. Sağlık Kuruluşları ve Adli Tıp Kurumu.....	41
d. Belediyeler.....	41
e. Barolar.....	41
f. Sivil Toplum Kuruluşları.....	41
2.4 Tehdit Altındaki Kişilere Genel Hükümler ile Getirilen Koruyucu Tedbirler	42
2.4.1 Anayasa	42
2.4.2 Türk Ceza Kanunu (TCK).....	44
2.4.3 Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)	47
a. Mağdurun Bilgisine Başvurma.....	47
b. Şüpheliyi Davet Etme veya Yakalama.....	49
c. Gözaltına Alma	49
d. İfade Alma.....	49
e. Tutuklama veya Adli Kontrol	49
f. Kamu Davası Açma	51
g. Mahkûmiyet.....	51
2.4.4 Medeni Kanun (MK)	51
2.4.5 Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun.....	52
2.4.6 Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)	53
2.4.7 Belediye Kanunu (BK)	54
2.4.8 İl İdaresi Kanunu (İİK)	54
2.4.9 Koruma Hizmetleri Yönetmeliği	54
2.4.10 SHÇEK Kadın Konukevleri Yönetmeliği (24396, 08.05.2001).....	56
2.4.11 İçişleri Bakanlığı Genelgesi (2010/65, 17.09.2010).....	57
2.4.12 Başbakanlık Genelgesi (2006/17, 04.07.2006)	58
2.4.13 Adalet Bakanlığı Genelgesi 2006/35, 01.01.2006.....	59
2.4.14 İçişleri Bakanlığı Genelgesi 2005/123 (EGM 2005/94), 02.12.2005	59
2.4.15 İçişleri Bakanlığı Genelgesi, 2007/8 (EGM 2007/6)	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	60
3. ÇALIŞTAY SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	60
3.1 Uygulamadaki Durum	60
3.2 Sonuç ve Öneriler	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	76
4. TEMATİK TEFTİŞ REHBERİ	76
4.1 Tehdit Altındaki Kişilerin Korunması	76
Performans Kriteri 1.....	76
Performans Kriteri 2	76
Performans Kriteri 3	77
Performans Kriteri 4	78
Performans Kriteri 5	78
Performans Kriteri 6.....	79
Performans Kriteri 7	79
Performans Kriteri 8.....	79
KAYNAKLAR	80

EK I: BEKLENTİLER VE 6284 SAYILI VE 20.03.2012 R.G. TARİHLİ AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN	82
a) Kanunun Amacı	82
b) Mülkî Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları	84
c) Hâkim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları	85
d) Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları	85
e) Hâkim Tarafından Verilecek Teknik Yöntemlerle Takip Kararı	86
f) Tedbir Kararlarının Bildirimi ve Uygulanması	87
g) İtiraz.....	87
h) Tedbir Kararlarına Aykırılık	88
i) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin Kurulması.....	88

EK II: 16 MART 2012 TARİHİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN “TEHDİT ALTINDAKİ İNCİNEBİLİRİ GRUPLARIN ÖZELLİKLE KADINLARIN KORUNMASI SEMPOZYUMU” BİLDİRİLERİ	90
TEHDİT ALTINDA OLAN İNCİNEBİLİR GRUPLAR VE ÖZELLİKLE KADINLARIN KORUNMASI KONUSUNDAKİ UYGULAMADAKİ DURUM	90
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	100
TEHDİT ALTINDA OLAN İNCİNEBİLİR GRUPLAR VE ÖZELLİKLE KADINLARIN KORUNMASINDA AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI POLİTİKALARI	107

EK III: GENELGELER	114
1. BAŞBAKANLIK 2006/17 SAYILI GENELGE	114
2. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 2010/68 SAYILI GENELGE.....	114
3. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 2007/06 SAYILI GENELGE.....	116
4. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 2010/10 SAYILI GENELGE.....	118
5. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI 2005/123 SAYILI GENELGE.....	120

ÖNSÖZ

Türkiye son yıllarda İnsan hakları konusunda önemli mesafeler kat etmiştir. Ancak, Ülkemizde Kamu Kurumlarınca, tehdit altındaki kişilerin şiddete uğramaları veya öldürülmelerini engelleme için yasal önlemlerle çok çaba sarf edilmişse de görülen odur ki incinebilir gruplar özellikle kadınlar halen Türkiye’de şiddete ve tehdide maruz kalmaktadır. Bu olaylar yazılı ve görsel medyada yer aldıkça, toplum bundan olumsuz olarak etkilenmekte ve bu durum halkın kamu kurumlarına olan inançlarını sarsmaktadır.

Avrupa Birliği, Avrupa Komisyonu, ulusal ve uluslararası güvenilir kurumların resmi raporları Türkiye için kadına ve diğer tehdit altındaki kişilere yönelik şiddetle mücadelede önemli adımlar atılmış olmakla birlikte halen Türkiye için bir mücadele konusu olduğunun altını çizmektedir.

Bakanlığımızın “Tehdit Alan Kişilerin ve Özellikle Kadınların Korunması” projesini yürütmesinin ve verdiği desteğin en önemli etkeni Devlete olan güven duygusunun güçlendirilmesidir. Yürütülen proje; Bakanlığımızın görev alanı içinde olan halkın huzur ve esenliği ile can ve mal güvenliğinin sağlanması görevi kapsamındadır.

Ülkemizde tehdit alan grupların korunması konusunda çeşitli yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelere göre (5442 s. İl İdaresi Kanunu ve 2559 s. PVSK), Vali ve Kaymakamlar Türkiye’deki önleyici kolluk görevlerinden sorumludurlar. Kolluğumuz ise genellikle, tehdit ve şiddet suçunu, adli görev kapsamında değerlendirmektedir. Ayrıca yasal önlemler ve hükümler tehdit altındaki grupların gerektiği gibi korunması için yeterli değildir. Mevzuattaki bu konudaki boşluklar genelgeler gibi “düzenleyici işlemlerle” kapatılmaya çalışılmaktadır. Bu durumda ise Mevzuatın ülke çapında tutarlı bir şekilde uygulanması konusunda sorunlar yaşanmaktadır.

Yine Tehdit Alan İncinebilir grupların ve özellikle kadınların korunması konusu İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı gibi birden fazla bakanlığın görev ve sorumluluk alanına giren ve Barolar, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, Belediyeler, Milli eğitim/Sağlık Müdürlükleri ve Müftülükler gibi kurumların işbirliği ve koordinasyon ile çözümlenebilecek mültidisipliner bir problemidir.

Konuyla ilgili olarak yurtdışında yürütülen iyi uygulama örnekleri incelendiğinde tehdit ve aile içi şiddet konularının önleyici kolluk hizmetlerinden, adli tedbirlerin alınmasına, eğitimden sağlığa, sosyal hizmetlerden belediyelerin yürüteceği hizmetlere uzanan çok geniş bir yelpazeyi kapsadığı görülmektedir. Problemin bu kadar geniş bir alanın sorumluluk ala-

nına giriyor olması ise kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu gerekli kılmaktadır. Özellikle illerde ve ilçelerde bu işbirliği ve koordinasyonu yerine getirecek ve önleyici tedbirlerin alınmasını sağlayacak temel kurum ise mülki teşkilat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kurumlarının görevlerini yerine getirmelerini kontrol etme ve ülke düzeyinde uygulama birlikteliğini sağlayacak denetimi ise Mülkiye Teftiş Kurulu yerine getirmektedir. Projenin yürütücü birimi bu nedenle Mülkiye Teftiş Kurulu olarak belirlenmiştir.

14 ilde gerçekleştirilen çalıştaylar ile projenin hedef kitlesi içinde bulunan değişik kamu görevlilerine Proje konusu olan “tehdit alan incinebilir grupların korunması” hakkında “farkındalık” eğitimi verilmiş, konuyla ilgili olarak görevli ve sorumlu olan kurumların arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlamaya yönelik mevcut yasal düzenlemeler ve bu konudaki eksiklikleri değerlendirilmiş, katılımcıların katkısı ile mevzuatta ve uygulamada karşılaşılan eksiklikleri belirlenerek bu konuda yapılacak düzenlemelere esas olmak üzere teklifler dizisi hazırlanmıştır.

Projenin bir parçası olarak Prof. Dr. Bedri Eryılmaz, Dr. Hüseyin Başol Güleç ve Dr. Hasan Büker tarafından proje ekibinde bulunan Mülkiye Müfettişlerimizin katkıları sağlanarak hazırlanmış olan bu kitapta; tehdit suçunun adli ve idari tedbirler bakımından değerlendirilmesi, tehdit alan incinebilir grupların özellikle kadınlara yönelik tehditlerin sosyolojik analiz değerlendirilmesi, görevli ve sorumlu birimlerin görevlerini ve yetkilerini ne şekilde kullanacaklarını gösteren Performans Kriterleri ve Kontrol Listesi ile bu yetkilerin kullanımını denetlemekten sorumlu birimler için Tematik (konu bazlı) Rehber bulunmaktadır.

Bu çalışmanın, Mülkiye Müfettişlerimizin denetimlerine, kolluk birimlerimizin ve Mülki İdare Amirlerimizin uygulamalarına ve problemin işbirliği yönü ile Aile Hakimleri ve Cumhuriyet Savcıları ile Aile ve Sosyal Politikalar İl müdürlükleri, Milli Eğitim, Sağlık Müdürlüğü çalışanları, Barolar, Üniversiteler ve sivil Toplum Kuruluşlarına olumlu katkılar sağlayacağına inanıyorum.

Ben projeyi başarılı bir şekilde yürüten Proje Eğitici Mülkiye Başmüfettişlerimize, kitabın hazırlanmasında emeği geçen Çalışma Grubu üyelerine, çalıştaylara İl’lerde maddi ve manevi destek veren ve elde edilen farkındalığı derhal uygulamaya koyan Vali ve kaymakamlarımıza, işbirliği ve koordinasyon konusunda yardımcı olan başta Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı, Barolar, Üniversiteler ve Sivil Toplum Kuruluşlarına, tüm Kurum katılımcılara ve proje paydaşlarına teşekkür eder, eserin uygulayıcılara ve okuyuculara faydalı olmasını temenni ederim.

Sadık ALTINKAYNAK

Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanı

Birinci Bölüm

TEHDİT ALTINDAKİ KİŞİLERİN KORUNMASI

Çalışmanın Amacı

Bilindiği üzere toplumu oluşturan, özürllüer, kadınlar, çocuklar, azınlıklar gibi korumasız gruplar, dini, dili, ırkı, statüsü, felsefi düşüncesi, cinsiyeti, fiziksel olarak zayıf olması veya ekonomik ve toplumsal olarak güçsüz olması gibi sebeplerle ayrımcı muameleye tabi tutulmaktadır. Bu ayrımcı muamele bazen kendisini şiddet olarak gösterebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı, mevcut hukuk sisteminin, kadınlar ve çocuklar gibi toplumun korunmaya muhtaç kesimlerinin vücut bütünlüğü ve can güvenliğine yönelik tehdit fiillerine karşı, ne gibi önleyici ve adli tedbirler öngördüğünü ortaya koymaktır. Hukuk sisteminin yetersiz olduğu durumlarda da, olması gereken hukuk açısından, eksiklikleri gidermeye yönelik ne gibi ilave tedbirlere ihtiyaç olduğu belirtilecektir.

Neticede, toplumu oluşturan ve korunmaya muhtaç olan grupların özellikle ölüm ve yaralanma tehditlerine karşı korunması için, adli ve idari alanda uygulayıcıların takip edecekleri, uygulanabilir, etkili, performans kriterleri ve kontrol listesi oluşturulacaktır.

Çalışmanın Kapsamı

Tehdit, herhangi bir kişiye ve bu kişiye ait hukuken korunan herhangi bir temel değere yönelik olabilir. Gerçekten, kişilerin yaşamına, malvarlığına, şeref ve onuruna, vücut veya cinsel bütünlüğüne yönelik bir saldırı gerçekleştirileceğinden veya bir kötülük edileceğinden bahisle tehdit fiili gerçekleştirilebilir.

Tehdit yapılacağı söylenen bir kötülüğün karşı tarafa bildirilmesidir. Bu bildirim yapılmamasıyla bireyin irade özgürlüğü ve iç huzuru zarar görmüştür. Kişiler dilediği gibi karar verememekte ve özgür iradesiyle verdiği kararlar çerçevesinde hareket edememektedir. Zira, kişi, artık iradesini etki altında kalmaksızın oluşturup bu iradeye uygun hareket edememektedir. Halbuki, her demokratik Devlet, kendi anayasalarında, kendi vatandaşlarına hür, korkusuzca ve huzur içinde bir yaşam vaat etmektedir.

Bu nedenle, her ülkede, tehdit bir suç türü olarak karşımıza çıkmaktadır ve Türk hukukunda da TCK m.106 da düzenlenmiştir. Tehdit, yağma veya cinsel saldırı gibi bazı suçların unsuru veya ağırlaştırıcı sebebi olarak da karşımıza çıkabilir.

Tehdit doğrudan kişinin kendisine yöneltilebileceği gibi, o kişinin yakınına ait değerlere de yönelmiş olabilir.

Tehdidin yapılmasının belirli bir şekli yoktur. Tehditle sözle, yazıyla veya bir sembol veya amblemin gönderilmesi ile de işlenebilir.

Düzenli olarak başvuru şiddet, kişinin yeni bir şiddet tehdidi altında olduğu anlamına gelir.

Tehdit olarak açıklanan ifadenin bir anlık kızgınlık veya öfkeyle veya kararlı bir iradenin sonucu ortaya çıkmasının veya bir şarta bağlanmış olmasının bir önemi yoktur.

Tehdidin oluşması için kişinin korunan hukuksal değerlerine yönelik bir saldırı gerçekleştirileceği beyanı yeterli olup bu suretle bir kişinin bir şeyi yapmaya veya yapmamaya mecbur bırakılması aranmaz.

Bir fiilin tehdit olması o fiilin gerçekleştirilebilir ve mağdur üzerinde ciddi bir korku yaratmaya elverişli, yeterli ve uygun olmasına bağlıdır.

1. Kişilere Yönelik Tehditlerin Nedenleri

Bu çalışmanın genel kapsamı içerisinde ele alınan “tehdit” konusu hukuki boyutu yanında sosyal boyutu itibarı ile de anlaşılması ve irdelenmesi gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle toplumda son dönemde artan şiddet olayları ve toplumun genelinde şiddete maruz kalma tehdidi altında yaşayan kesimlerin (kadın, çocuk, azınlık, vb.) hassasiyeti “tehdit” ve devamında ortaya çıkan farklı türlerdeki şiddet olgularının temelinde yatan nedenleri anlama ve geliştirilecek önleme politikalarında bu nedenleri dikkate alarak hareket etmeyi kaçınılmaz kılmaktadır. Çalışmamızın bu bölümü tehdit olgusuna sosyal bir bakış sağlamayı ve özellikle şiddet kullanımına yönelik tehdidin farklı boyutlarını ve nedenlerini ele almayı hedeflemektedir.

1.1 Sosyal Bir Olgu Olarak Tehdit Suçu ve Kriminolojik Yaklaşımlar

Tehdit; çalışmanın genelinde ortaya konulduğu gibi hukuki sonuçları itibarıyla tüm modern toplumlarda suç olarak nitelenen (kısmi farklılıklarla da olsa), ceza kanunlarında tanımlanmış ve bir yaptırıma bağlanmış bir davranıştır. Bunun yanında sosyal normlar açısından değerlendirildiğinde tehdit, yöneltildiği birey üzerinde oluşturduğu psikolojik travma, kısıtlayıcı etki, iradeyi sekteye uğratma ve genel olarak kişisel hayatın akışına getirdiği engeller nedeniyle kabul edilebilir

Tehditten “Korunma” ne demektir?

- Diğer bireylerden,
- Çevresel tehditlerden ve
- Hatta bireyin kendisinden
- Kaynaklanabilen tehditlerin bertaraf edilmesi demektir.

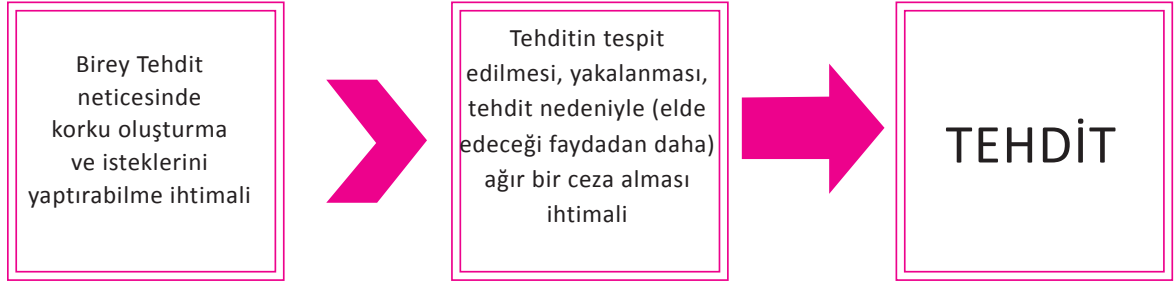
değildir. Özellikle demokrasi, insan hakları ve özgürlükleri itibariyle gelişen toplumlarda kişilere yönelik korku oluşturacak her türlü gerçekçi tehdit kabul edilemez bulunmuş ve özellikle son dönemde suç olarak tanımlanmaya ve cezalandırılmaya başlanmıştır (Scott, 2010). Bu itibarla tehdit olgusunun açıklanmasında genel olarak suç olgusunun açıklanmasında kullanılan genel kriminolojik teorilerden belirli bir kısmını kullanmak makul olacaktır. Ancak tek başına “tehdit” olgusu üzerinde yoğunlaşıp, tehdidin en önemli konusu olan “şiddet” olgusunu ve şiddet tehdidin yöneldiği potansiyel toplumsal kesimlerin özelliklerini ele almamak problemin tam olarak anlaşılmasına neden olacaktır. Dolayısıyla tehdit olgusunu en etkili şekilde anlamak için konuyu tehdidin unsuru olarak kullanılan şiddet olgusu ile birlikte ele almak gerekmektedir.

Esasen şiddet içermeyen tehditler de sosyal ve hukuki anlamda kendi başlarına bir problem olmalarına rağmen toplumsal duyarlılık; şiddet kullanımına yönelik olarak, özellikle toplumda zayıf ve savunmasız kesimler olarak bilinen kadınlar, yaşlılar, çocuklar, özürllüer, azınlıklar gibi gruplara mensup kişilere yönelik tehditler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu kesimlere mensup kişilere özellikle son dönemde kadınlara yönelik olarak gerçekleşen şiddeti farklı şekilleri ile (fiziki, psikolojik, cinsel, vs.) araç olarak kullanan tehditler tehdede maruz kalan insanların hayatlarında önemli negatif değişimlere neden olmaktadır. Örneğin bu şiddet nedeniyle kadınlar evlerinden ayrılarak sığınma evlerinde veya bir başka yakınlarının evlerinde yaşamak zorunda kalabilmektedir. Hatta zaman zaman tehdidin gerçeğe dönüştüğü ve şiddetin ölümle neticelendiği ne yazık ki kamuoyuna yansımakta ve önemli bir kaygı oluşturmaktadır. Bu durum tehdit nedeniyle oluşan korkunun sonucu olup kadının hayatında pek çok zorluğun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bir suç konusu ve sosyal norm ihlali olarak tehdit fiilinin gerçekleşmesindeki nedenleri genel kriminolojik yaklaşımlar çerçevesinde açıklamak belirli sınırlılıklar içinde mümkün olacaktır.

Klasik Suç Teorileri Perspektifinden Tehdit Suçu

Kriminolojik teorileri genel olarak klasik ve pozitivist teoriler olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bunlardan ilki olan klasik suç teorisi, suçluluk davranışını diğer herhangi bir davranışa benzer olarak rasyonel olarak yapılmış bir tercihten ibaret görür. Suçluluk davranışının en önemli sorumlusu olarak ise bireyin kendisidir. Bu yaklaşım çerçevesinde insanlar suç işlemeyen önce bir değerlendirme yaparlar ve işledikleri suçun neticesinde elde edecekleri kazançlar ile yaşayacakları kayıpları karşılaştırırlar. Bu karşılaştırma neticesinde elde edilecek kazançların kayıplardan fazla olma ihtimalini öngören insan suç işleme fırsatını gerçeğe dönüştürmeye yakın olacaktır. Bu teorik yaklaşıma göre insanları suç işlemekten caydırmanın en önemli yolu ise suçun bedelin arttırmak olacaktır. Suçun bedelini arttırmada devletin cezalandırmadaki salt yetkili olması ve insanlar tarafından bilinen (açık) yeterli ağırlıkta ve mümkün oldukça hızlı uygulanan cezalar konulması gerekli görülmektedir. Kriminolojik teoriler üzerinde çalışan pek çok sosyal bilimci tarafından yoğun olarak eleştirilmesine rağmen günümüzde etkili olan ceza adaleti sistemleri esasen bu caydırıcı yaklaşım üzerine kurulmuştur ve halen bu yaklaşımın esaslarına göre çalışmaktadır (Dolu ve Büker, 2009).

Bu yaklaşım mevcut tehdit suçu olgusuna uygulandığında denilebilir ki; tehdit suçu işleyen bireyler esasen rasyonel bir tercihin neticesi olarak bu davranışı sergilemektedirler. Bu tercihi sağlayan etki ise tehdit suçu ile elde edilmesi beklenen faydanın bu suçun ortaya çıkması ihtimali ve neticesinde yaşanacak kayıplardan daha fazla olacağı yönündeki algıdır. Daha açık bir ifade ile tehdit suçlusu karşı tarafta oluşturacağı korku ve istediklerini yaptırmasının kendisine sağlayacağı faydanın, bu suçun belirlenmesi, kendisinin yakalanması ve netice itibariyle (elde edeceği faydadan daha) ağır bir ceza alması ihtimalinden daha fazla olacağı değerlendirmesi ile tehdit suçunu işler. Aşağıdaki şekil bu durumu basitçe görselleştirmektedir.

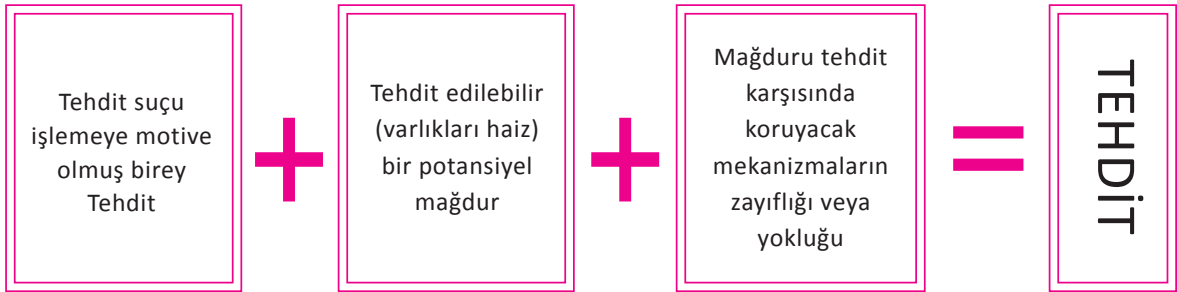

Yine klasik yaklaşımlar çerçevesinde değerlendirebileceğimiz önemli bir açıklama da insanın suç işleme yönündeki iradi seçimini belirleyen hususların esasen son dönemde toplumsal hayatta ortaya çıkan değişimler paralelinde arttığını vurgular. Bu yaklaşıma göre insanların günlük rutin hayatlarında yaşanan değişimin oluşturduğu şartlar suç işleme motivasyonunu taşıyan birey için suçtan fayda elde etme ihtimalini arttırmaktadır. Suçun oluşumu için; motive olmuş potansiyel bir suçlu, suça konu olabilecek bir birey ve bireyi koruyacak nitelikte mekanizmaların yokluğu (veya zayıflığı) gereğinden hareket eden teori, özellikle son dönemde potansiyel mağdurlarda bir artış ve mağdurları koruyacak mekanizmalarda önemli bir düşüş yaşandığını vurgular. İnsanların homojen küçük toplumsal yapılardan (köyler, kasabalar, küçük şehirler) heterojen ve büyük toplumsal yapılara geçişi, maddi varlıklarındaki artış, sahip olduğu haklardaki artış farklı suç türleri için potansiyel hedef oluşturmuştur. Bunun yanında, bu hedefleri koruyacak mekanizmalar da aynı sosyal değişim paralelinde ya zayıflamış veya tamamen ortadan kalkmıştır.

Bu teoriyi konumuz olan tehdit suçuna uyarladığımızda görülebilir ki yaşanan sosyal değişim insanların kaybedeceklerini arttırarak onları daha fazla şeyle tehdit edebilmeyi sağlamıştır. Örneğin yıllar önce aracına zarar vermekle tehdit edebileceğiniz insan sayısına göre bugün aynı tehdede maruz kalacak insanların sayısında önemli bir artış vardır. Aynı şekilde bir dönem birbirleri ile daha küçük sosyal ortamlarda uyum içinde yaşayan farklı etnik grupların artık daha büyük bir sosyal yapı içerisinde ve birbirlerinden ayrı yaşamaya başlaması birtakım azınlıklara karşı yaşadıkları toplumun çoğunluğu arasında bir önyargı veya nefret oluşumunu kolaylaştırmış ve onları tehdit mağduru olmaya daha meyilli hale getirmiştir. Yine aynı paralelde; küçük toplumların büyük aile yapısında, “gelin”, “kız” “anne” veya “ev hanımı” olarak kaybedecek (dolayısıyla tehdede konu olacak) çok fazla şeyi olmayan kadın, büyük şehirlerin çekirdek aile

yapısında, üreten, sosyal paylaşımlar yaşayan, birey olarak daha etkin varlık gösteren, maddi/manevi kazanımlar elde eden, devlet ve toplum nezdinde belirli haklara sahip bireylere dönüşmüştür. Dolayısıyla kadın kaybetme korkusu yaşayabileceği daha fazla varlığın sahibi olmuştur ki bu durum da kendisini tehdidin ve şiddetin potansiyel mağduru haline getirmiştir.

Teorinin diğer boyutu itibarıyla bakıldığında ise yine yaşanan bu toplumsal dönüşüm sürecinin potansiyel şiddet ve tehdit mağdurlarını ya tamamen korumasız bıraktığı veya sahip oldukları koruma mekanizmalarını zayıflattığı görülmektedir. Örneğin küçük toplumsal yapı içerisinde bir kadına eşinden yönelecek tehdidin ya aynı ortamda yaşayan aile büyükleri veya yine yakın çevrede bulunan akrabalar tarafından önlenmesi mümkün iken bugünkü çekirdek aile yapısı veya kadının akrabalarından uzakta bulunması onu herhangi bir tehdit karşısında çok zayıf bırakmaktadır. Bunun yanında artan şehir nüfusu ile birlikte ortaya çıkan diğer sosyal problemler devlete ait kaynakların oldukça farklı ve fazla alanlara bölünmesine ve potansiyel tehdiye karşı bir koruma sağlaması beklenen resmi güçlerin daha az etkili olmasına neden olmuştur. Bu nedenle de büyük şehir yapıları içerisinde sosyal anlamda bir koruma mekanizmasının etkisizliği yanında resmi koruma mekanizmalarının da etkisizleştiği görülmektedir. Gerek resmi gerekse sosyal koruma mekanizmalarının etkisizliği bağımsız nedenler çerçevesinde değerlendirilebileceği gibi birbirleri ile ilintili olarak da görülebilir. Örneğin heterojen sosyal yapı, yaşanan bir tehdidin resmi makamlara iletilmesini güçleştirmektedir. Günlük konuşmalarda sıkça ifade ettiğimiz kapı komşusunu tanımayan apartman yapılanması yakın çevrede yaşanan herhangi bir problem karşısında insanları daha duyarsız hale getirmekte dolayısıyla eşi tarafından tehdit edilen hatta şiddet gören bir kadından resmi makamların haberdar olmasını geciktirmektedir. Teorinin ortaya koyduğu bu yaklaşım aşağıdaki şekilde basitçe ifade edilmektedir:

Pozitivist Suç Teorileri Perspektifinden Tehdit Suçu

Kriminoloji alanında 20.yy başlarından itibaren gerçekleştirilen çalışmalar, suçun salt insan iradesi ile açıklanamayacak kadar kompleks bir davranış olduğu ve insanın iradesi dışındaki bir takım unsurların da hesaba katılması gerektiğini yoğun olarak tartışmaya açmışlardır. Bu yaklaşımlar kriminolojik teoriler içerisindeki ikinci ana grubu oluşturmakta ve pozitivist teoriler olarak bilinmektedirler. Bu çerçevede, insanın iradesi yanında psikolojik, nörolojik, hormonal ve genetik özelliklerinin de suç işlemesine etki ettiği tartışıla gelmiştir. İnsana ait bu

hususlar dışında toplum da suçun ürettiği bir ortam olarak değerlendirilmiş ve insanın dar ve geniş çerçeveli sosyal çevresinin de suçun oluşumunda önemli bir etken olduğu gerçekleştirilen bilimsel çalışmalar ile ifade edilmiştir. Kendi içerisinde çok fazla detaya sahip bu teorik yaklaşımların her birini bu çalışma içerisinde tartışmak mümkün olmayacağından kısaca ne tür yaklaşımların tehdit suçunun anlaşılması adına kullanılabileceğine değinilecektir.

Pozitivist suç teorileri içerisinde önemli bir grubu insanın birtakım biyolojik özelliklerini esas alan yaklaşımlar oluşturmaktadır. Modern biyolojik suç teorileri suçu salt insan biyolojisinin bir ürünü olmaktan öte kompleks bir etkiler bütünü içerisinde değerlendirmektedirler (Dolu, 2010). Ancak genetik başta olmak üzere biyolojik özelliklerin insanların öğrenme ve sosyalleşme gibi birtakım özelliklerini etkiler nitelikte olduğu dolayısıyla bu tip sosyal yaklaşım sergileyen suç teorilerinin de biyolojik faktörleri göz ardı etmemesi gerektiği belirtilmektedir (Ellis ve Walsh, 1997). Bu çerçevede ilk olarak beyinde bulunan bazı bölgelerin (*prefrontal cortex*) yeterince gelişmemesi veya zarar görmesi neticesinde insanların öfke, şehvet, açlık gibi birtakım hislerini oluşabilecek zararlı etkilerini gözeterek baskılama veya erteleme kabiliyetlerinin düşeceği belirlenmiştir. Bu nedenle beynin ön lobunda yaşanan bu tip problemlerin bireyde saldırganlık ve şiddete meyli arttırdığı tartışılmaktadır (Raine ve Lui, 1998). Özellikle şiddet kullanımının araç olduğu veya sonuçta gerçekleştiği tehdit vakalarında kişilerin bu tip biyolojik problemler yaşıyor olma ihtimali değerlendirilebilir.

Pozitivist ekol içerisinde önemli bir grup açıklama da insan psikolojisi temelinden gelmektedir. Bu yaklaşımlar suçluluğu birtakım kişilik bozuklukları ile açıklarlar. Psikopati veya sosyopati olarak adlandırılan kişilik bozuklukları genel anlamda antisosyal kişilik bozukluğu olarak bilinir ve genel olarak kendini gösteren sorumsuz ve suçluluk davranışı ile kendini gösterir (Dolu, 2010). Psikopat, ani ve tepkisel hareket etme ve negatif duygusallık olarak çeşitlendirilebilecek farklı kişilik bozuklukları özellikle öfke, şiddet ve saldırganlık içeren suçların açıklanmasında kriminoloji literatürü tarafından kullanılmaktadır. Bu durumda konumuzu teşkil eden şiddet içerikli tehdit davranışlarının arkasında; duygusal derinlikten yoksunluk, başkalarının acılarına karşı duyarsızlık, sosyal normları tanımama, egoizm gibi kişilik özellikleri ile kendini gösteren psikolojik bozuklukların olduğu değerlendirilebilir.

Biyoloji ve psikoloji temelli pozitivist yaklaşımlar yanında suçu açıklayan geniş bir grup yaklaşım da sosyoloji temelli olarak gelişmiştir. İlk olarak değişen sosyal yapıyı temel alan sosyolojik incelemeler yukarıda da bahsedilen küçük topluluklar halinde devam eden yaşamın sanayi devrimi ve devamında daha geniş topluluklar halinde bir yaşama doğru kayışının suç üzerindeki etkileri tartışılmıştır. Bu etkiler genel olarak yeni sosyal yapının taşıdığı hareketliliğin, sosyal heterojenitenin, ev dışı yaşamdaki artışın ve düşük sosyo-ekonomik seviyedeki birey sayısındaki artışın toplumsal yapıda kendiliğinden var olan kontrol mekanizmalarının etkisini yitirmesine veya tamamen ortadan kalkmasına neden olduğunu ifade etmektedir. Buna göre özellikle komşuluk, aile veya köy / mahalle büyükleri, dini kurum ve kişilikler gibi sosyal kontrolün temel taşları olan unsurların rollerini tam olarak yerine getire-

memesi suçların ortaya çıkması ve yayılmasını kolaylaştıran nedenler olarak belirlenmiştir. Bu durum gerek tehdit suçu gerekse devamında ortaya çıkan şiddet vakalarının açıklanması adına çok önemli ipuçları vermektedir. Toplumsal yapının sahip olduğu sosyal kontrol mekanizmalarındaki etkisizlik gerek tehdit ederek bireyleri korku ve sindirme durumuna getiren gerekse şiddet uygulayan bireylerin sosyal olarak daha çok ciddi suçluluk seviyesine gelmeden belirlenmesi ve engellenmesini imkânsız hale getirmektedir. Oysa bilinmektedir ki özellikle aile içi şiddet olayları belirli bir süreç çerçevesinde gelişmekte ve en üst seviyeye ulaşmaktadır. Örneğin ilk olarak psikolojik şiddet olarak tanımlanabilecek hakaretler zamanla düşük yoğunluklu fiziki şiddete ve daha sonrasında da yaralanma hatta ölümlerle neticelenen seviyelere yükselmektedir. Ancak belirtildiği gibi etkin bir sosyal kontrol mekanizmasının varlığı bu tip bir şiddet davranışının ilk olarak ortaya çıkmasını önleyebilir. Daha sonrasında ise şiddetin düşük yoğunluklu ilk belirtilerinin ortaya çıkmasıyla birlikte sosyal kontrolün ajanları diyebileceğimiz birey veya kurumların etkisi ile daha da artmadan engellenebilir. Ne var ki günümüzde ailelerin çocukları üzerindeki kontrolden başlayarak komşuların birbirleri üzerindeki etki ve kontrolüne oradan da mahalle / köy büyüklerinin sağladığı kontrole kadar her nevi sosyal kontrol mekanizmasının zayıfladığı, bunun da şiddet ve tehdidin içinde bulunduğu pek çok sosyal norm ihlalinin önemli nedenleri arasında olduğu değerlendirilebilir.

Sosyal değişimin oluşturduğu etki yanında insanın küçük yaşlardan başlayarak yaşadığı sosyalleşme sürecinin suç üzerindeki etkileri de önemli bir kriminolojik ekol teşkil etmektedir. Bu ekol, suçu insanın sosyalleşme süreci içerisinde diğer tüm davranışlara benzer şekilde öğrenilmiş bir davranış olarak değerlendirir. Farklı teorik yaklaşımlarla açıklanan suçun öğrenilmesi davranışında geniş kabul gören güncel bilgiler; insanın suç davranışını suçun sosyal ortamlarda etkileşimler yoluyla ve sosyal olmayan ortamlarda pekiştiriciler yoluyla öğrendiğini kabul eder. En etkili pekiştiriciler ise kişilerin en çok değer verdikleri bireylerden gelenlerdir. Örneğin birey nezdinde arkadaş grubunun değeri ailenin değerinin önündeysen, birey arkadaş grubunun herhangi bir davranışı üzerindeki görüşünü ailesinin aynı davranışı üzerindeki görüşünden daha fazla önemser. İnsanlar öğrenme sürecinde belirli davranışların lehinde veya aleyhinde birtakım değerlere sahip olurlar. Neticede belirli davranışların lehinde öğrenilen değerlerin aleyhinde öğrenilen değerlerden fazla oluşu kişinin zihninde bu davranışın gerçekleştirilebileceği inancını pekiştirir. Buna göre sosyalleşme sürecinde tehdit ve şiddetin (herhangi bir şekli ile) olumsuz bir davranış tarzı olduğu yönündeki değerler bu davranışların kabul edilebilir olduğu yönündeki değerlerden daha az gelişmişse bireylerin şiddete meyilli olacakları öngörülebilir.

Öğrenme ekolü içerisinde en bilinen çalışmalardan bir kısmı Albert Bandura (1973) tarafından gerçekleştirilmiş olup bu çalışmalar şiddet davranışını taklit yoluyla öğrenilen bir davranış olarak değerlendirmiştir. Bu çalışmalar aynı zamanda televizyon ve medya yoluyla sergilenen şiddet davranışlarının da önemli ölçüde şiddetin öğrenilmesine etki ettiğini ortaya koymuştur. Bu durum özellikle konumuz için büyük bir anlam ifade etmektedir.

Her gün medyada yer alan şiddet içerikli programlar ve şiddete ilişkin haberler, üstü kapalı olarak birtakım insanlara şiddet kullanımını veya bunu içeren tehditleri yaşadıkları birtakım sorunların çözümünde kullanabilecekleri mesajını vermektedir. Örneğin eşinden resmen boşandığı halde onu zihinsel olarak bağımsız bir birey olarak tanıyamamış bir erkek eşinin yeni hayat tarzında bağımsız bir birey olarak ortaya koyacağı birtakım davranışları kabullenemiyor olabilir. Televizyonda aynı durumu yaşayan bir başka bireyin eski eşini tehditle veya şiddetle benzer davranışlardan alıkoyduğunu görünce bunun kendisi için de bir çözüm olacağını düşünebilir. Bir önceki paragrafta ifade edildiği gibi suçlu davranışın öğrenilmesi bu davranış hakkında gelişen lehte ve aleyhte değerlerle ilgili olduğu ve televizyonların sadece şiddet içeren davranıştan elde edilen sözde lehte durumu (bu örnekte eşin istenmeyen davranıştan, mesela yeni bir evlilikten veya işe girmekten men edebilme) yansıttıkları ancak neticede ortaya çıkan pek aleyhte durumu (örneğin çocukların ailesiz kalışı, yaşanacak resmi cezalandırılma sürecinin oluşturacağı maddi / manevi kayıpları vs.) yansıtmadıkları da düşünülürse, bireyin tehdit veya şiddet kullanarak isteklerine ulaşma yönündeki tutumu önemli ölçüde pekişecektir. Daha açık ifade etmek gerekirse, medyada yer alan kadına yönelik şiddet haberleri benzer sosyal kontekst içerisinde benzer bir durumu yaşayan bireyde benzer şiddet davranışını taklit etme arzusunu tetikleyebilir. Daha da ötesinde televizyonda yer alan haberlerin şiddet olayının sadece ortaya çıkarttığı ilk neticeyi gösterdiği ve devam eden süreçte yaşanan pek çok olumsuzluğu yansıtamadığı hesaba katıldığında, şiddet davranışının teorik yaklaşımlarda öngörüldüğü şekilde ortaya çıkması olasılığı artacaktır. Aynı konu üzerinde son olarak vurgulanması gereken konu ise gerçek dünyaya ilişkin haberler yanında diğer televizyon filmlerinde kadına yönelik olarak uygulanan bilimum tehdit ve şiddet yöntemlerinin günlük hayatın bir parçası ve hatta erkek-kadın ilişkilerinin bir gereğiymişçesine lanse ediliyor olması tehdit ve şiddetin toplumsal düzeyde öğrenilmesi ve yayılmasına neden olabilir. Haberler için belirtildiği gibi, bu dizilerin genelinde kadına yönelik tehdit ve şiddet bu davranışlarla hedeflenen emellerin (korkutma, sindirme, belirli yöndeki bir davranışı engelleme) gerçekleştiği yansıtılırken karşılığında ortaya konulan resmi yaptırım yansıtmamaktadır. Daha da vahim olarak bazı dizilerde yansıtılan hikâyeler bir ortaklık arz edecek şekilde ırza tecavüze varan şiddetin mütecavizi toplumda belirli kesimlerce imrenilecek bir kazanıma (tecavüz ettiği güzel kız ile evlenmeyi veya karşı tarafın duygusal bağlılığını elde etmeyi başarmak gibi) ulaştırdığı da görülmektedir. Gerçek hayatta böyle bir durumda şiddet uygulayan bireyin yaşaması beklenen kayıplar (hapiste geçen yıllar, dağılan aile, yitirilen sosyal itibar, kaybedilen iş, vs.) ise aynı seviyede bu dizi veya filmlerde yer almamaktadır. Genel olarak ifade etmek gerekirse; medyanın gerek günlük hayatta meydana gelen şiddet olaylarını yansıtma tarzı gerekse tehdit ve şiddetin en üst seviyeleri ile konu edildiği dizi veya filmlerin olayları hikâyeleştirilme perspektifi, kriminolojik teorilerin ifade ettiği şekilde tehdit ve şiddeti lehte kazanımları fazla olacak davranışlar olarak lanse etmekte ve bu davranış tarzının öğrenilmesi ve yayılmasına katkıda bulunmaktadır denilebilir.

Öğrenme ekolüne benzer bir diğer bilinen kriminolojik yaklaşım ise suçu belirli bir alt kültür içerisinde ortaya çıkan ve varlığını devam ettirebilen bir sosyal problem olarak değerlendirmektedir. Bu ekolün gelişimindeki en önemli çalışmalardan birinde Albert Cohen toplumun çeşitli alt kültürlerden meydana geldiğini ve bu kültürün ait olunan grup içerisinde edinilen önyargılar, inançlar ve değerler olduğunu ortaya koymaktadır. Alt kültür teorileri genel olarak suçun bu alt kültürel değerler veya inançlar çerçevesinde kabul gören hatta teşvik edilen davranışlar olduğunu ve bu gruplara mensup kişilerin işledikleri suçlarla ait oldukları gruplarda değer ve statü kazandıklarını ortaya koymuşlardır. Bu teorik yaklaşım özellikle toplumumuzda ve benzer pek çok toplumlarda ortaya çıkan “namus cinayetleri – *honor killings*” olguları adına veya genel olarak kadına yönelen tehdit ve şiddete ilişkin önemli kavramsal temeller önermektedir. Bu çerçevede “namus” olgusunun özellikle toplumun farklı alt kültürleri içerisinde ifade ettiği değer veya kadın karşısında erkeğe biçilen (kontrol edici, baskıcı) rol ele aldığımız tehdit ve devamında ortaya çıkan şiddet olgularının açıklanması adına önemli bir yaklaşımdır. Çünkü bu yaklaşımlar ve alt kültür değerleri bu değerler doğrultusunda uygulanan şiddeti, şiddet tehdidini, hatta öldürmeyi normalleştirmekte ve statü yükselmesi ile ödüllendirmektedir.

Kriminolojik teoriler içerisinde suça ilişkin olarak geliştirilen önemli bir alternatif perspektif de yine pozitivist ekol içerisinde “kontrol teorileri” olarak bilinen yaklaşımlardır. Bu teoriler insanları suça iten nedenlerden çok onları suç işlemekten alıkoyan nedenler üzerine yoğunlaşırlar. Bu bağlamda ilk olarak insanların yaşadıkları toplum ile olan sosyal bağlarının güçlülüğü onları herhangi bir suç fırsatını kullanmaktan alıkoyan en önemli kontrol mekanizması olarak değerlendirilmiştir. Bireylerin çevrelerindeki geleneksel toplumsal yapıya (aile, okul, vs.) olan bağlılıkları, kendilerini toplumda iyi bir birey olarak yaşamaya olan adanmışlıkları, sosyal normlar çerçevesinde kabul edilen bir meşguliyetlerinin bulunması ve sosyal normların gerekliliğine inanmaları sosyal bağların unsurları olarak tanınmaktadır. Dolayısıyla, ailesine ve normatif çevresine bağlı, toplumsal olarak kabul edilen çerçevede bir hayat yaşamaya kendini adanmış bireylerin kaybedecekleri maddi ve manevi değerlerinin yoğun olacağı dolayısıyla da gerek tehdit ve şiddet gerekse de diğer suçlara yönelimlerinin bu bağların daha zayıf olduğu bireylere oranla düşük olacağı öngörülmektedir. Kontrol perspektifi içerisinde gelişen son önemli yaklaşım da gerek suçları gerekse suça benzer diğer davranışları açıklama iddiası ile ortaya çıkan “genel suç teorisi” perspektifidir. Bu perspektif oto kontrol (*self-control*) seviyesi düşük bireylerin herhangi bir suç fırsatı karşısında oto kontrolü yüksek bireylere oranla kendilerini alıkoyma başarılarının daha düşük olacağını ifade etmektedir. Bu tip bireylerin özellikle ani tepki veren, anlık haz alma isteklerini daha sonra ortaya çıkacak kayıplara veya elde edebilecekleri daha büyük kazanımlara rağmen erteleyemeyeceği belirtilmektedir. Bu nedenle de oto kontrolü düşük bireylerin herhangi bir öfkelenme ile şiddete başvuracakları veya suçun sağlayacağı kısa vadeli kazanımları getireceği uzun vadeli kayıplara rağmen tercih edecekleri öngörülmektedir. Burada önemli bir husus olarak oto kontrolün nasıl geliştirileceği sorusu karşımıza çıkmaktadır. Büyük ölçüde çocukluk döneminde yaşanacak sosyalleşme süreci ile olmakla birlik kişilerin oto kontrol seviyesini

etkileyen farklı faktörler olduğu bilinmektedir (Büker, 2011). Konumuzla ilintili olarak diyebiliriz ki; tehdit ederek kısa vadede kazanımlar elde etmek isteyen bireyler, “hemen ve şimdi” odaklı düşük kontrollü bireylerdir. Bu tip bireyler tehdit veya şiddet kullanarak elde edecekleri hızlı faydayı, aynı faydayı normal yollardan (ikna, çalışma, talepleri ve gerekleri yerine getirme gibi) elde etmeye tercih ederler. Bu tip bireylerin tehdit davranışı devamında şiddete başvurma ihtimalleri de aynı nedenle yüksek olacaktır.

Kriminolojik çalışmaların suçu açıklamak için geliştirdikleri diğer bir önemli grup teorik yaklaşım da suçu toplumda veya kişinin yakın çevresinde oluşan anomi (stres) veya gerilimin bir yansıması olarak ele almaktadır. Bu yaklaşımların en günceli olan Agnew’in (1992) teorisi bireylerin toplumsal anlamda pozitif değer atfedilen hedeflere ulaşamaması, bireyin pozitif değer atfettiği uyarıcıların ortadan kalkması veya buna ilişkin korku ve son olarak negatif uyarıcılara maruz kalmanın bireyi yoğun gerilime ittiği ve bunun diğer bazı sosyal değişkenlerle birleşerek suça neden olduğu tartışılmaktadır. Bu çerçevede ilk olarak bireyi gerilime ve sonuçta suça iten nedenlerin toplumun değer atfettiği; iyi bir iş sahibi olma, başarılı bir aile reisi olma, yüksek bir sosyal statü sahibi olma gibi hedeflere ulaşamama olduğu görülmektedir. İkinci olarak, bireyin pozitif değer atfettiği uyarıcıların; örneğin, anne/babasının veya eşinin kaybedilmesi kişileri bu stresle farklı şekillerde mücadele etmeye itmekte ve bu durumda alkol / uyuşturucu kullanma veya doğrudan şiddete yönelme gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Son olarak, bireyin maruz kaldığı negatif uyarıcıları, örneğin ihmal, istismar, hakaret, şiddet gibi unsurların bireyi belirli bir gerilime ve sonuçta şiddet içerikli eylemlere veya diğer suç tiplerine ittiği belirtilir. Bu teoride ortaya konulan yaklaşımlar esasen tehdit ve şiddet içeren suçlarda önemli bir açıklayıcı olarak kişinin yaşadığı stres ve gerilim ile birlikte ortaya çıkan baş etme veya tepki mekanizmasını göstermektedir. Örneğin, iyi ve düzenli bir işe sahip olamayan ya da sosyal anlamda betimlendiği gibi başarılı bir aile reisi olmayı başaramayan erkeklerin yaşadıkları gerilim ve stresin önemli bir yansımasının şiddet olabileceği öngörülmektedir. Bunun yanında eşini veya sahip olduğu işini kaybeden bireylerin de benzer şekilde yaşadıkları stresle baş etme yollarından biri olarak şiddete veya diğer suçlara yönelebilecekleri öngörülmektedir. Aynı şekilde hayatın belirli dönemlerinde yaşanan ihmal, istismar, şiddet, hakaret, aşağılanma gibi negatif durumların da şiddet veya suçla neticelenecek bir sürece kapı açtığı belirtilmektedir. Bu çerçevede tehdit suçu işleyen ve şiddete başvuran bireylerin hayatta sosyal olarak betimlenen ‘başarı’ kriterlerine ulaşamayan, sahip oldukları bu kriterlerin bir kısmını kaybeden veya hayatlarının belirli aşamalarında başka negatif uyarıcılara maruz kalan bireyler oldukları tartışılabilir.

Sonuç olarak kriminolojik çalışmaların genel olarak suçu açıklamak üzere yüzyılı aşkın bir süreçte geliştirdiği teorik perspektifler konumuz olan tehdit suçunu açıklamak için de önemli temeller sağlamaktadır. Devam eden bölümler tehdidin şiddete dönüştüğü noktada karşımıza en çok çıkan kadınlara yönelik şiddeti daha spesifik olarak ele alacak ve teorik yaklaşımlar yanında son dönemde spesifik olarak bu probleme yönelik olarak gerçekleştirilen çalışmaların bulgularını ortaya koyacaktır.

1.2 Tehdidin Aracı Olarak Şiddet ve Hedefi Olarak Kadınlar

Tehdit suçunun işlenmesinde bir sindirme ve korkutma yöntemi olarak farklı araçlar kullanabilmekte ise de toplumsal anlamda en önemli yara tehdidin kişilere yönelik şiddet kullanmayı bir araç olarak kullandığı durumlarda oluşmaktadır. Bu nedenle şiddetin farklı türlerini araç edinen ve farklı hedeflere yönelmiş tehdidi daha da ciddi bir suç olarak ele almayı gerektirmektedir. Özellikle son dönemde toplumda zayıf ve şiddet görmeye müsait (*vulnerable*) kesimler içerisinde en önde gelen kadınlara yönelmiş şiddet kullanma tehditleri önemli bir sosyal problem oluşturmakta ve gün geçtikçe artan bir kaygıyı beraberinde getirmektedir. Bu çerçevede genel olarak şiddet olgusunu anlama ve kadına yönelik şiddeti değerlendirme konumuz olan “tehdit” vakalarının da önlenmesi adına önemli bir katkı sağlayacaktır çünkü şiddet yukarıda da belirtildiği gibi tehdidin en önemli araçlarından, kadınlar ise şiddet tehdidinin yöneldiği en önemli hedeflerdendir.

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) – *World Health Organization* tarafından; ‘fiziki güç (*force*) veya iktidarını (*power*) gerçek veya tehdit seviyesinde kasti olarak kullanarak kişinin kendisini, başka bir insanı, grubu veya topluluğu yaralaması, öldürmesi, psikolojik hasara neden olması, gelişim bozukluğu veya yoksunluk oluşturması veya bunların olması tehlikesini oluşturması’ olarak tanımlanmaktadır (DSÖ, 1996). Tanımda görüldüğü üzere tehdit seviyesinde de olsa öldürme, yaralama, psikolojik zarara verme veya herhangi bir yoksunluğa neden olunması şiddet olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede farklı toplumlarda son dönemde özellikle aile içi şiddet kanunlarında tehdit araçları gerçekleşmeye de şiddet gerçekleşmiş kabul edilmektedir. Örneğin eşini dövmekle tehdit eden ancak dövmeyen kişi de (eğer bunu gerçekleştirmeye muktedirse) şiddet uygulamış sayılmaktadır. Çünkü böylesine bir tehdit de yukarıda tartışıldığı gibi korku, sindirme ve benzeri şekillerde psikolojik problemlere ve sosyal yoksunluklara neden olmaktadır. Yine tanımda dikkat çeken bir diğer husus fiziki güç (*force*) ile iktidar (*power*) kullanımı ayrı değerlendirilmektedir. Bu da esasen fiziki güç (dövme, yaralama, vs.) kullanılmaksızın kişilerin sahip oldukları iktidarı, örneğin aile reisliği gücünü veya materyal güçlerini kullanarak şiddet uygulayabileceklerini göstermektedir ki; ihmal, istismar (*abuse*) gibi konular bu çerçevede şiddet olarak değerlendirilmektedir. Yine bu çerçevede şiddetin kişinin kendine (intihar veya mazoşist davranışlar gibi), diğer bireylere (aile içi-dışı) veya sosyal gruplara yönelik olabileceğini ve fiziki, cinsel, psikolojik içerikli veya ihmal / yoksunluk şeklinde kendini gösterebileceği belirtilmektedir.

Şiddet tehdidinin en yoğun olarak yöneldiği grup olarak kadınların özellikle aile içinde uğradıkları şiddet vakaları son dönemde ülkemiz için olduğu kadar pek çok farklı toplum için de önemli bir sosyal sorun haline gelmiştir. Daha da spesifik olarak kadınlara ilişki içerisinde buldukları partnerlerinden (eşlerinden)¹ yönelen şiddet bugün itibarıyla uluslar arası

¹ Çalışmanın devam eden bölümlerinde ‘partner’ yerine ‘eş’ kelimesi kullanılmıştır. Bu kavram sadece resmi evlilik ilişkisindeki eşleri değil daha geniş kapsamlı olarak duygusal ve cinsel birteliktelik yaşanan ilişkileri de kapsar.

konjonktürde bir sosyal problem olarak kabul edilmektedir. Kadınlara eşlerinden yönelen şiddet; dayak gibi fiziki saldırılar; sürekli hakaret, aşağılama, azarlama gibi psikolojik istismarlar; farklı şekillerde cinsel ilişkiye zorlayan tecavüzler ve farklı şekilde yoksun bırakıcı davranışlar (kadını ailesi ile görüştürmeme, toplumdan izole etme, hareketlerini sürekli takip etme, vs.) olarak kendisini gösterebilmektedir. Genelde fiziksel şiddet olgularının pek çok kez psikolojik istismarla birlikte gerçekleştiği ve en az üçte birinde de cinsel tecavüzün de şiddet türlerine dahil olduğu, yani belirtilen bu şiddet türlerinin birbirinden tamamen bağımsız olmadığı gerçekleştirilen farklı çalışmalarla belirlenmiştir (Koss ve ark., 1994).

Kadına yönelik şiddetin en korkunç boyutu ise sonucun ölüm olduğu durumlardır. Özellikle son dönemde ülkemizde eşleri tarafından öldürülen kadınlara ilişkin artan toplumsal kaygı probleme ilişkin büyük bir hassasiyet oluşturmaktadır. Dünyada çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalar cinayet nedeniyle öldürülen kadınlardan %40'ı ile %70'inin katillerinin istismar içerikli bir ilişki devam ettirdikleri eşleri olduğunu ortaya koymuştur (Mouzos, 1999; Juristad, 1998; Gilbert, 1996; Bailey, 1997). Bu durum aktüel veya tehdit seviyesinde devam eden şiddetin yaşandığı ilişkilerde kadının öldürülme ihtimalinin ciddi bir risk teşkil ettiğini göstermektedir.

Dünyada farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmaların bir erkeğin eşine karşı şiddet uygulama riskini belirleyen faktörleri toplumsal seviyeden kişisel seviyeye doğru inen bir çerçevede şu başlıklar altında topladıkları görülmektedir (Krug ve ark., 2002).

a. Toplum Yapısı ve İşleyişine İlişkin Faktörler: Farklı çalışmalar toplumsal yapı ve kültürel unsurların kadına karşı şiddeti belirleyen risk faktörleri taşıdığını ortaya koymaktadır.

Kadınların yoğun olarak şiddet gördüğü toplumların erkeklerin ailede ekonomik ve karar alma güçlerinin fazla, ancak kadınların kolayca boşanma imkânı bulamadığı ve yetişkinlerin genel olarak aralarındaki her türlü sorunun çözümü için şiddete başvurduğu toplumlar olduğu belirlenmiştir (Levinson, 1989). Bunun yanında erkek kadın arasındaki yapısal eşitsizlik, belirsiz cinsiyet rolleri ve baskınlığı / sertliği gerektiren erkeklik anlayışı kadına karşı şiddeti arttıran unsurlar olarak tartışılmaktadır (Heise, 1998)

b. Sosyal Çevreye Ait Faktörler: İstisnaları olsa da kadınların sosyo-ekonomik durumlarının yüksek oluşu eşlerinin şiddetine maruz kalma ihtimalini düşüren bir unsur olarak belirlenmiştir. Bunun yanında çok genel bir bulguda şiddetin toplumun her ke-

Tehdit/Şiddet uygulama riskini belirleyen faktörler nelerdir?

- Toplum Yapısı ve İşleyişine İlişkin Faktörler
- Sosyal Çevreye Ait Faktörler
- İlişkiye Ait Faktörler
- Kişisel Faktörler
- Ailede Şiddet Öyküsü
- Alkol ve Uyuşturucu Kullanımı
- Kişilik Bozuklukları

simine yayılmış bir problem olsa da özellikle fakirlik içinde yaşayan kadınların şiddet mağdurları içerisinde önemli bir grubu teşkil ettikleri bilinmektedir. Bu kesin bulguya rağmen fakirliğin kadınlar için şiddet mağduru olma riskini ne şekilde arttırdığı yönünde ise kesin bir sonuç henüz elde edilmiş değildir. Bazı erkekler için fakirlik bir stres / gerilim, umutsuzluk, çaresizlik ve toplumun kendilerinden beklentilerine cevap veremiyor olmaktan kaynaklanan aşağılanma hissi nedeni olabilir. Her ne şekilde olursa olsun doğrudan veya dolaylı olarak düşük sosyo-ekonomik durum kadınlar için şiddet mağduru olma riskini arttırmaktadır.

Ayrıca yaşanan sosyal çevrenin kadına uygulanan şiddete nasıl tepki verdiği o çevredeki şiddet olaylarının seviyesini etkilemektedir. Counts, Brown ve Campbell (1992) yaptıkları karşılaştırmalı bilimsel çalışma ile eşe karşı şiddetin düşük olduğu toplumlarda bu olayların sosyal yaptırımları bulunduğu veya kadınların diğer tedbirlere, sığınabilecekleri kurumlara veya aile desteğine erişiminin kolay olduğu belirlenmiştir. Uygulanacak yaptırımlar resmi yaptırımlar olabileceği gibi örneğin komşuların, arkadaş çevresinin veya diğer sosyal kurumların müdahalesi gibi biçimsel olmayan yaptırımlar olarak da değerlendirilebilir.

c. İlişkiye Ait Faktörler: İlişkide yaşanan çatışmalar veya kopmalar kadınların eşlerinden gördükleri şiddetin en önemli belirleyicileri arasındadır.

d. Kişisel Faktörler: Demografik faktörler arasında genç yaşta olma ve düşük gelir seviyesinde yaşamının önemli ve ortak risk faktörü olduğunu belirlemiştir. Bunun yanında farklı çalışmalar sosyoekonomik durumu ölçen kompozit ölçekler, eğitim seviyesi, çocuklukta ve gençlikte yaşanan fakirlik, düşük eğitim başarısı, gençlik dönemi saldırganlıkları gibi faktörleri bir erkeğin eşine karşı şiddet uygulama riskini arttırdığını tespit etmiştir.

e. Ailede Şiddet Öyküsü: Kendi ailesinde şiddete maruz kalmış veya annesinin şiddet gördüğünü gözlemlemiş erkeklerin eşlerine karşı şiddet uygulama riski artmaktadır. Tabii ki ailesinde şiddet hikâyesi bulunan her erkek eşine karşı şiddet uygulamamaktadır. Benzer geçmişlerine rağmen eşlerine karşı şiddet uygulama noktasında farklılaşan kişilerin özellikleri ise yukarıdaki bölümde ele alınan kriminolojik teoriler perspektifinde değerlendirilebilir.

f. Alkol Kullanımı: Farklı sosyal çevrelere rağmen tutarlı bir risk faktörü olarak belirlenen bir diğer unsur ise alkol kullanımı olmaktadır. Dünyada farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalar erkeklerin aşırı alkol kullanımı ile eşlerine karşı şiddet kullanımları arasında tutarlı ve anlamlı ilişki bulmuşlardır. Yalnız bu ilişkinin nedensellik anlamında etkisi tartışmalıdır. Pek çok araştırmacı alkol kullanımının algı ve yargılama yetilerini kısıtlayan bir durumsal etki oluşturarak şiddet kullanımı riskini arttırdığına inanmaktadır. Bu çelişkili yaklaşımlara rağmen, özellikle aşırı alkol tüketen bir eş ile yaşayan kadınların fiziki şiddete uğrama risklerinin oldukça yükseldiği ayrıca aşırı alkol tüketen erkeklerin gerçekleştirdikleri herhangi bir saldırı esnasında ciddi seviyede şiddet uygulamalarının yüksek olasılıklı olduğuna dair güçlü deliller bulunmaktadır (Johnson, 1996).

g. Kişilik Bozuklukları: Çeşitli çalışmalar belirli kişilik özellikleri veya bozukluklarının eşlere karşı uygulanan şiddetin tutarlı belirleyicileri olduklarını ortaya koymuşlardır. Buna göre eşine karşı şiddet uygulayan erkeklerin duygusal olarak bağımlı, güvensiz, kendine güveni düşük ve anlık isteklerini kontrol etmede zorlanan bireyler olma ihtimalinin oldukça yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu kişiler şiddet uygulamayan ve benzer nitelikte olan diğer hemcinslerine oranla daha yüksek oranla kızgınlık, düşmanca davranışlar, depresyon, antisosyal kişilik bozukluğu sergileme ihtimalleri yüksek bulunmuştur. Eşini istismar eden erkekler arasında psikopati görülme ihtimali yüksek olsa da tüm istismarcı erkekler arasında psikolojik rahatsızlıklar görülmemektedir. Kadına karşı şiddetin yoğun görüldüğü toplumlarda problemin psikopati ile ilişkili olma ihtimali düşük bulunmuştur.

Yaşanan şiddet olaylarının kişilerin mutluluğu ve sağlığı yanında toplumsal boyutta çok farklı etkileri olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konulmuş bulunmaktadır. Yaşanan şiddet olaylarının kadının kendisine olan saygısı veya toplum içerisinde birey olarak var olabilmesine ciddi darbeler indirdiği; şiddet mağduru kadının kendisine, çocuklarına, ailesine bakamadığı ve bir kariyer geliştiremediği belirlenen en genel etkiler olmaktadır. Ciddi yaralanmalar ve ölüm gibi sağlık ve vücut bütünlüğüne yönelik doğrudan zararlar yanında şiddet mağduru olmanın psikolojik ve fizyolojik pek çok hastalığın gelişimine de neden olduğu bilimsel çalışmalar ile belirlenmiştir (Krug ve ark., 2002).

Ülkemizde ise kadına yönelik şiddete ilişkin çalışmalar ancak 1980li yılların sonlarında başlayabilmiş ve ilk geniş kapsamlı çalışma Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1995) tarafından 1993-1994 yıllarında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ilk olarak aile içinde kadına yönelik şiddete maruz kalmış 500 ün üzerinde vakayı nitel olarak analiz ederek kadınlara yönelik şiddetin en fazla eşleri tarafından (%99) uygulanmakla birlikte çocukları, kayınvalideleri veya eşlerinin diğer akrabaları tarafından da uygulanabildiği tespit edilmiştir. Şiddet mağdurları; maddi sorunlar, kocanın aşırı sinirli olması, akrabalar tarafından kışkırtılması, alkol tüketimi gibi faktörleri şiddetin nedenleri arasında ilk sıralarda belirtmişlerdir ve kadınların belirli bir kısmında kocalarının kendilerine uyguladıkları şiddeti meşru görme eğilimi tespit edilmiştir. Genel popülasyon içerisinde yapılan araştırma ise şiddet ile ailenin sosyo-ekonomik durumu, ailenin net geliri, kadının çalışıp çalışmaması ve erkeğin içki içmesi negatif ilişki içerisinde bulunmuştur. Yani sosyo-ekonomik durumun, aile gelirinin ve kadının çalışıyor olma ihtimalinin düştüğü durumlarda, şiddetin arttığı gözlemlenmiştir. Buradan hareketle geliştirilen regresyon modelleri ise şiddeti açıklamanın istatistiki anlamda en etkili modelinin; hane geliri veya hane sosyo-ekonomik durumundan herhangi biri ile hanedeki kişi sayısı, erkeğin alkol alışkanlığı ve hanedeki toplam eğitim yılı değişkenlerinin bir araya geldiği şartlarda oluşabileceğini ortaya koymuştur. Bu çerçevede çalışmanın kadına karşı uygulanan şiddetin nedenleri anlamında dünya literatürüne paralel sonuçlar elde ettiği görülmektedir.

Son dönemde ise bu konuda gerçekleştirilen en kapsamlı çalışmalarda birisi Altınay ve Arat (2007) tarafından ülke genelini temsil edecek nitelikte 1800 evli kadınla anket yapılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile ilk olarak kadınların büyük çoğunluğunun şiddetin herhangi bir şekilde mazur görülemeyeceğine inandığı belirlenmiştir ki bu bir önceki çalışmanın sadece mağdur kadınlara dayalı olarak elde ettiği bulgudan farklıdır. Görüşülen kadınlar erkeklerin şiddet uygulama nedenlerine ait görüşlerini ise itaatsizlik, ekonomik sorunlar, geçimsizlik, psikolojik sorunlar gibi faktörler etrafında kurgulamışlardır. Bu çalışmaya katılanların yaklaşık %35 i hayatlarında en az bir kez eşleri tarafından fiziki şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Bir önceki çalışma ile de benzer oranlar tespit edildiği düşünülürse bu dönemde aradan geçen yaklaşık 15 yılda kayda değer bir artma veya azalma olmadığı söylenebilir. Bu çalışma evliliğin eşler arasında anlaşarak (görücü usulü değil) ancak aile onayı alınmaksızın yapılmış olmasının kadını kendi ailesinin korumasından yoksun bırakarak fiziki şiddete uğrama riskini diğer evlenme şekillerine (kendi tanışarak, aile onaylı – görücü usulü) oranla önemli ölçüde arttırdığını belirlemiştir. Çalışmanın eğitim-şiddet ilişkisine ilişkin bulguları ise çarpıcıdır. Bir taraftan eğitimi düşük erkeklerin eşlerine şiddet uygulama ihtimalinin arttığı belirlenirken bir diğer taraftan yükseköğrenim görmüş altı erkekten birinin eşine şiddet uyguladığı ifade edilmektedir. Aynı çerçevede eğitimi yüksek kadınların şiddet görme riskinin düştüğü ancak eğitilmiş kadınlardan önemli bir bölümünün şiddet gördüğü ortaya konulan bulgular arasındadır. Çalışma genel olarak erkeğin veya kadının şiddet içeren ortamlarda büyümüş olmasının fiziki şiddet riskini arttıran önemli bir unsur olduğunu belirtmektedir ki bu durum dünya literatüründe ortaya konulan ve şiddet döngüsü olarak bilinen etkiye paralel bir bulgudur.

Aynı çerçevede gerçekleştirilen son kapsamlı bilimsel çalışma ise Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (2009) çalışmasıdır. Bu çalışmada yaklaşık 12000 kadın ile anket gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında şiddete uğramış kadınlar, anneleri/ kayınvalideleri ve şiddet uygulayan eşleri ile de derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Diğer çalışmalara paralel olarak bu çalışmada kadın ve erkeğin ailesinde yaşanan şiddetin mevcut ailede kadının şiddet mağduru olmasının önemli belirleyicilerinden olduğu ortaya konulmuştur. Bunun yanında maddi sıkıntılar ve gündelik yaşamdan kaynaklanan stres hem erkek hem de kadın katılımcılar arasında şiddetin önemli nedenleri arasında gösterilmiştir. Bunun yanında kadınlara ait; eğitim, gelir seviyesi v.s gibi özelliklerin kadınlar için şiddet görme riskini belirleyen unsurlar olmakla birlikte esasen herhangi bir sosyal sınıf veya ekonomik sınıfa mensup olmanın kadın için kesin olarak şiddetten korunma anlamına gelmeyeceği de vurgulanmaktadır.

Yukarıda belirtilen geniş katılımlı ve kadına karşı şiddeti her boyutu ile ele alan çalışmalar yanında, özellikle “namus” algısı ve bu saikle kadına yönelen şiddeti ele alan bir çalışma 2005 yılında Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı desteği ile gerçekleştirilmiştir

(Kardam, 2005). Bu çalışma diğer çalışmalardan farklı olarak genellenebilir sonuçlardan öte “namus cinayetleri” sorunsalını derinlemesine niteliksel olarak analiz etmeyi hedeflemiştir. Çalışma ortaya koyduğu bulgular itibariyle “namus” algısının Türk toplumu adına önemli bir kültürel dinamik olduğunu ve kadınlara karşı uygulanabilecek şiddetin en uç noktası olan öldürmenin nasıl kültürel algı adına normalleştirilebildiğini irdelemektedir. Kardam ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen çalışma, namus cinayetleri olgularının toplumun algıları çerçevesinde;

- a. Sosyal ve ekonomik geri kalmışlık ve kadının toplumsal açıdan zayıf konumu,
- b. Toplumun ataerkil – erkek egemen yapısı,
- c. Ailede zayıflayan sosyal bağlar ve kontrol mekanizması,
- d. Toplumsal değerlerin erkeğe biçtiği rol ve bunun oluşturduğu baskı,
- e. Kişisel psikolojik faktörler,
- f. Medyanın “olumsuz, kışkırtıcı, ayrımcı, yalnızca teşhir eden, Derinlemesine analiz etmeyen, ve çözüm önermeyen” (s.49) rolü,
- g. Kurumsal (resmi veya sivil) destek yetersizliği,

gibi faktörlere bağlı olarak değerlendirilebileceğini ortaya koymuştur. Bu nitel bulgular gerek kriminolojik teorilerin ortaya koyduğu ve yukarıda genel olarak ele alınan yaklaşımları gerekse dünya ve Türkiye genelinde yapılan ampirik çalışma bulgularını destekler niteliktedir ve onlarla örtüşmektedir.

Ancak genel popülasyona dayalı olarak yapılan çalışmaların önemli eksiklikleri genel olarak şiddetin nedenlerini şiddet mağdurlarının perspektifinden değerlendiriyor olmasıdır. Bu nedenle önümüzdeki dönemde özellikle erkek popülasyon içerisinde kriminoloji çalışmalarında genel olarak uygulanan tekniklerden olan öz itiraf yoluyla eşe ve diğer aile bireylerine karşı şiddet uygulama odaklı çalışmalar yapılmalıdır. Bu tip çalışmalar problemin genel toplum içindeki yaygınlığı ve eşlerine herhangi bir şekilde şiddet uyguladığını ifade eden erkeklerin bireysel ve sosyo- ekonomik özellikleri ile genel olarak hukuki ve toplumsal yapı ve kültüre ilişkin algılarının birlikte değerlendirilebilmesini sağlayacaktır. Bunun yanında tam ve yarı deneysel araştırma dizaynları ile eşine farklı şekilde şiddet uyguladığı kesin olan erkeklere yönelik psiko-sosyal değerlendirmelerin yapılabilmesi çalışmaları da sorunun tam olarak anlaşılabilmesi ve etkili politikalar geliştirilebilmesine olanak sağlayacaktır.

1.3 Tehdit ve Devamında Ortaya Çıkan Şiddetin Önlenmesi: Sosyal Bilimsel Bir Perspektif

Tehdit, yukarıda da ifade edildiği gibi toplumda özellikle zayıf kesimler olarak tanımlanabilecek kadın, çocuk, yaşlı, azınlık (etnik, dini, cinsel kimlik açısından vs.) gibi bireylere yönelik ciddi bir şiddet niteliğini kazanmakla son dönemde ülkemiz adına önemli bir sosyal problem olarak kendisini göstermiştir. Bu bölümün ilk kısmı genel olarak kriminolojik çalışmaların suça ilişkin geliştirdiği teorik yaklaşımları “tehdit suçu” özelinde değerlendirerek bu sosyal problemin muhtemel nedenleri adına bir çıkarım yapmıştır. Daha sonraki kısımlar ise tehdidin gerek şiddetin bir boyutu gerekse şiddeti bir araç olarak kullandığı durumlarda etki altına aldığı en önemli hedef kesim olan kadınlar özelinde dünyada ve ülkemizde gerçekleştirilen çalışmaların bulguları genel olarak özetlenmiştir.

Her ne kadar çalışmamız tehdidi genel bir sosyal norm ihlali olarak değerlendirmiş ve tehdit altında olan kesimlere örnek olarak kadınları alarak bazı çıkarımlar yapmışsa da DSÖ'nün raporunda ifade ettiği gibi özellikle şiddet tehdidi ve şiddetin bir boyutu olarak tehdit problemimin dinamikleri büyük ölçüde yukarıda ifade edilen tüm toplumsal anlamda zayıf veya savunmasız olarak ifade edebileceğimiz kesimler için paralellik arz etmektedir. Bu çerçevede çalışmanın bu bölümünde yapılan değerlendirmeler esasen toplumda tehdit altında olduğu düşünülen diğer kesimlere de uygulanabilir niteliktedir.

Bu çerçevede ortaya konulduğu gibi gerek tehdit olgusunun açıklanmasına yönelik olarak kullanılabilir kriminolojik yaklaşımlar, gerekse tehdidin somutlaştığı durumlardan olan kadına karşı şiddet çerçevesinde dünyada ve ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalar bu problemin önlenmesi adına önemli ipuçları vermektedir. Öncelikli olarak ifade edilmesi gereken husus şudur ki; problemin nedenleri çok boyutludur ve önlenmesi de ancak çok boyutlu, çok kurumlu ve multi-disipliner perspektifin hâkim olduğu bir yaklaşımla mümkün olacaktır. Bu çerçevede sergilenecek yaklaşım bireyi çözümün odağına yerleştirmeli ve genişleyen bir hareketle bireyi saran yakın ve uzak sosyal çevreye ilişkin önlemleri ve devlet eliyle alınacak hukuki tedbirleri bir arada sistematik olarak harekete geçirmelidir. Genel olarak ceza adalet sisteminin kuruluş ve işleyiş felsefesinin dikte edeceği “daha ağır ceza – daha fazla caydırıcılık,” mutlak bir başarı politikasının yegâne yolu değildir. Bilakis, bu tip bir yaklaşım çeşitli sınırlılıklar taşır (Dolu ve Büker, 2009) ve ancak devlet eliyle sağlanabilecek caydırıcılığın tüm gerekleri ile ele alınmasıyla ancak bu sınırlarına ulaşabilir. Bu nedenle tehdit ve devamında ortaya çıkan şiddeti önleme politikaları “failin cezalandırılması” na ilişkin olarak mutlaka açık, yeterince ağır ve hızlı uygulanan yaptırımlar öngörmelidir ki ancak bu şartların bir arada varlığı biçimsel yaptırımlardan beklenen sınırlı etkiyi en üst seviyeye çıkartabilir (Dolu, Büker ve Uludağ, Yayın Sırasında). Ancak bu politikalara paralel olarak bireyleri biçimsel olmayan (enformel) yollarla bu tip davranışlardan caydıracak sosyal kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesinin yollarını da araştırmalıdır. Nitekim, kriminoloji alanında yapılan çalışmalar biçimsel (formel) yaptırımlara kıyasla biçimsel olmayan (enformel)

yaptırımların farklı türlerden suçları işleme eğilimindeki bireyleri bu yönde bir davranıştan caydırmada daha etkili olabildiğini ortaya koymaktadır (son örnekler için bkz. Spivak ve ark., 2011; Tittle, Botchkovar ve Antonaccio, 2011).

Bunun yanında yukarıda da ifade edildiği gibi birey odaklı yaklaşımlar saldırganlık ve şiddet içeren davranışın bir sosyal norm ihlali yanında sosyalleşme sürecinde öğrenilmiş bir davranış olduğu veya nöro – psikolojik bir anomalinin göstergesi olabileceği değerlendirilmelidir. Yukarıda belirtildiği gibi problemin nedenlerinden bir kısmı kısa vadede çözülebilir nitelikte değildir (ekonomik sıkıntılar, kültürel algı problemleri vs.). Ancak geliştirilecek programlar kısa, orta ve uzun vadeli hedefler ortaya koymalıdır ve bunların düzenli olarak takip edildiği bir eylem planı yürütülmelidir. Bu bütüncül ve zamana yayılmış yaklaşımın göz ardı edilmesi problemin önlenmesini güçleştireceği gibi; ne yazık ki, yayılmasını ve etkisini arttırmasını da kaçınılmaz hale getirecektir.

İkinci Bölüm

2. TEHDİT SUÇU VE DEVLETİN YÜKÜMLÜĞÜ

2.1 Devletin Tehdit Altındaki Kişileri Koruma Yükümlülüğü

Bir toplumda yaşayan bireylerin bir birlerini tehdit etmeleri doğaldır ve diğer birçok suçta olduğu gibi bunun önceden öngörülmesi ve önlenmesi mümkün değildir. Bu noktada devlete düşen, suç olarak kategorize edilen bu fiilleri işleyenleri cezalandırmaktır.

Ancak her ne şekilde ortaya çıkarsa çıksın, tehdidin, gelecekte işlenecek olan ölüm ve yaralanma olaylarının habercisi olması halinde, devletin bu sonuçların gerçekleşmesi noktasında pozitif bir yükümlülük altında olduğundan söz edilebilir.

Devletin bu pozitif yükümlülüğünü yerine getirmeyerek, kişilerin can güvenliğini ve vücut bütünlüğünü koruyamaması halinde Anayasanın 17. ve AİHS'in 2. maddesinin ihlalden söz edilebilir. Söz konusu hükümlere göre, devlet, sadece kendi yetki alanlarındaki kişilerin kasten ve hukuka aykırı olarak yaşam haklarına son vermekten kaçınmak değil, yaşam haklarını korumak için de uygun adımlar atmaktadır.

Yaşam hakkını ve vücut bütünlüğünü koruma noktasında, Devlete düşen öncelikli görev, kişilerin hayatına ve vücut bütünlüğüne yönelik suçların işlenmesini önleyecek etkili *ceza hukuku hükümleri* getirmektir. Ayrıca, yetkililerin, bu amaçla, kişilerin hayatlarının başkaları tarafından tehdit edildiği durumlarda, pozitif bir yükümlülük olarak, önleyici operasyonel tedbirler alması da gerekir.

Yaşam hakkının korunmasında Devletin Yükümlülüğü nedir?

- Fiilleriyle kişilerin yaşam hakkını sonlandırmamak. (NEGATİF -)
- Belirli şartlarda, üçüncü kişilerin suç fiilleri nedeniyle yaşamı tehdit altında olan kişileri korumak üzere önleyici tedbirler almak. (POZİTİF +)

Bununla beraber, modern polisliğin zorlukları, insan hareketlerinin öngörülmesinin imkânsızlığı, alınabilecek operasyonel tedbirlerin çeşitliliği ve kaynakların sınırlılığı dikkate alındığında, pozitif yükümlülüğün alanı, yetkililere imkânsız veya orantısız bir yükümlülük yükleyecek şekilde genişletilmemelidir. Bu nedenle, hayata ve vücut bütünlüğüne yönelik her türlü tehdit, yetkililerin, bu tehlikenin gerçekleşmesinin önlenmesi için operasyonel tedbir alınmasını gerektirecek şekilde davranmalarını gerektirmez.

Devletin pozitif yükümlülüğünün doğması, her şeyden önce, yetkililerin, belirli bir kişinin hayatına yönelik üçüncü kişinin suç sayılan bir hareketinden kaynaklanan gerçek veya yakın tehlikenin varlığını bilmesini veya bilmesi gereğinin ortaya konmasını gerektirir. Daha sonra, ilgililerin, kendi yetkileri içinde, bu tehlikeyi bertaraf etmek için başvurulması gerekli olan makul tedbirleri hayata geçirmemiş olması gerekir. Kolluk, bu tedbirlere başvurarak suçu kontrol eder, suçu önler ve suçluları adalete teslim ederken, kişi hak ve özgürlüklerini düzenleyen kurallara ve özellikle kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile özel hayata saygı duyulmasının isteme hakkının gereklerine uygun hareket etmesi gerekir.

Anayasa m.17 ve AİHS m. 2'de korunan yaşam hakkının niteliğine bakıldığında, devletin bu hakkın ihlalden sorumlu tutulabilmesi, yetkililerin bilgi sahibi oldukları veya olmaları gereken, gerçek veya yakın tehlikeyi bertaraf ederek, mağdurun, hayatını korumak için makul olarak yapması gereken her şeyi yapmadığını göstermeleri yeterlidir.

Bu durumda, tehdide dayalı bir ölüm veya yaralanma olayından Devletin sorumluluğunun doğması 4 şarta bağlıdır;

1. Bir kişinin hayatı veya vücut bütünlüğüne yönelik tehdit edilmesi gerekir.
2. Bu tehdit hakkında devletin bilgi sahibi olması gerekir.
3. Bu tehdidin gerçekleşeceği konusunda gerçek veya öngörülebilir, yakın bir tehlike bulunmalıdır.
4. Devletin, tehdit altındaki kişinin hayatını ve vücut bütünlüğünü korumak için gerekli makul adımları atmaması gerekir.

Pozitif Yükümlülüğün Kapsamı nedir?

- Pozitif yükümlülüğün kapsamı, yetkili makamlara **yüklenecek dayanılmaz ve aşırı bir yük getirmeyecek** biçimde yorumlanmalıdır.
- AİHS bakımından yetkililer, insan yaşamına yönelik olası **her tehdidin ortadan kalkması için somut önlemler almakla yükümlü değildir.**

Devletin Tehdit Altındaki Kişileri Koruma Yükümlülüğü

- Devletin sorumluluğunun doğması **4 şarta bağlıdır:**
- 1. Bir kişinin **hayatı veya vücut bütünlüğüne yönelik tehdit** edilmesi gerekir.
- 2. Bu tehdit hakkında **devletin bilgi sahibi olması gerekir.**
- 3. Bu tehdidin gerçekleşeceği konusunda **gerçek veya öngörülebilir, yakın bir tehlike** bulunmalıdır.
- 4. **Devletin**, tehdit altındaki kişinin hayatını ve vücut bütünlüğünü korumak için gerekli **makul adımları atmaması** gerekir.

Buna göre, özellikle aile içi şiddet olaylarında, yetkililerin, hayatı tehlikede olan kişiye karşı, tehlikenin yakın veya uzak olmasına göre, önleyici operasyonel tedbirler alması gerekir. Bu noktada öncelikle, tehlikenin büyüklüğü yetkililerce bilinmeli, buna göre, ölüm veya yaralanmayla sonlanabilecek bir olayı önlemek için, gerek ceza hukuku (adli) gerekse diğer (idari) tedbirlere başvurularak, gerekli hassasiyet içinde hareket edilmelidir.

Opuz Kararı: Dava, başvuru Nahide Opuz tarafından 15 Temmuz 2002 tarihinde Devlet makamlarının annesini ve kendisini, annesinin ölümü ve kendisinin kötü muameleye maruz kalmasıyla sonuçlanan aile içi şiddetten korumak konusunda başarısız olduğu iddiasıyla açılmıştır.

Davanın arka planı: Diyarbakır'da yaşayan başvuruannesinin annesi imam nikâhı ile A.O ile evlenir. 1990 yılında A.O'nun oğlu H.O. ile 1972 doğumlu başvuru Nahide O. birlikte yaşamaya başlar ve 12 Kasım 1995 yılında resmi olarak evlenirler. 1993, 1994 ve 1996 yıllarında üç çocukları olur. Başvuru ve eşinin ilişkilerinin başlangıcından beri münakaşaları şiddetlenerek artar. Başvurunun ve annesinin başından geçen ve davaya konu olaylar kararda 10 alt başlık halinde özetlenmiştir;

- H.O. ile A.O'nun başvuru ile annesine gerçekleştirdikleri ilk saldırı (10.04.1995),
- H.O'nun başvurana ikinci saldırısı (11.04.1996),
- H.O'nun başvuru ve annesine üçüncü saldırısı (05.02.1998),
- H.O'nun başvuru ve annesine dördüncü saldırısı: boşanma davasının açılmasına sürükleyen tehdit ve (araçla) saldırılar (04.03.1998),
- H.O'nun başvurana ağır müessir fiile yol açan beşinci saldırısı (29.10.2001),
- H.O'nun başvuru tehdit ettiği altıncı olay (14.11.2001),
- Başvurunun annesinin, C.Savcılığına, H.O. ve A.O'nun ölümle tehdit ettiklerini iddia ettiği bir şikâyet dilekçesi sunması (19.11.2001),
- H.O'nun başvuruannesinin Diyarbakır'dan İzmir'e taşınmak üzere bindiği nakliye kamyonunda tabancayla öldürmesi (11.03.2002),
- H.O aleyhindeki kamu davası (13.03.2002),

Cinayetten ve ruhsatsız silah taşımak suçlarından yargılanması sonucu H.O., Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 26 Mart 2008 tarihinde müebbet hapse mahkum edilse de saldırıyı kurbanın tahrikleri sonucu işlediği ve duruşmadaki iyi hali dikkate alınarak 15 yıl 10 aya ve 180 YTL'na mahkum edilir. Cezaevinde geçirdiği süre ve kararın temyiz incelemesi dikkate alınarak da tahliye edilir. H.O. hakkındaki kararın temyiz süreci halen devam etmektedir. Nisan 2008 ayından bu yana başvuru Diyarbakır'daki adli otoriteler nezdinde H.O'nun tahliyesi sonrasında kendisini ölümle tehdit ettiğini, Diyarbakır'daki erkek arkadaşını da öldürmekle tehdit edip yerini bulmaya çalıştığını belirterek yaşamının korunması için gerekli önlemlerin alınmasını istemiştir.

AİHM ve Adalet Bakanlığı, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı ve Diyarbakır Valiliği arasında yapılan yazışmalar sonucunda H.O'nun ifadesine başvurulmuş, H.O'nun fotoğrafı ve parmak izleri başvuruannesinin ikametine yaklaşması halinde tutuklanması amacıyla bölgedeki polis karakollarına dağıtılmıştır.

Opuz - Türkiye davasında, AİHM, öncelikle, başvuru sahibi ve kayın validesi ile kocası arasında, her geçen gün artan şiddete, başvuru sahibi şiddetin ölen kişinin korunması için tedbir alınmasını gerektirecek kadar ciddi olduğuna, mağdurların hayatına ve sağlığına yönelik devam eden bir tehdidin varlığına ve failin geçmişte de aile içi şiddete başvurduğu konusunda kaydı olduğuna dikkati çekmiştir. Ayrıca, söz konusu olayda, mağdurlar, hayatlarının tehlikede olduğuna dair Cumhuriyet savcılığına yazılı müracaatta bulunmuş ve polis tedbir almasını istemişlerdir. Bu durumda, AİHM'e göre, söz konusu olayda, yetkililerin, mağdura yönelik ölümcül bir saldırı olabileceğini öngörmeleri gerekirdi.

Söz konusu olayda ise, Cumhuriyet savcılığına müracaat sonrası açılan soruşturmalar, failin baskıları üzerine, mağdurun şikâyetini geri alması neticesinde, takipsizlikle sonuçlanmıştır. Hâlbuki, AİHM'e göre, iç hukukta, işlenen suçun ciddiyetine, mağdurdaki yaraların fiziksel veya psikolojik olmasına, şiddete başvuran failin kullandığı silahın niteliğine, şiddet sonrası tehditlerin devam edip etmemesine, ailede çocuk olup olmasına ve çocuğun etkilenmesinin derecesi gibi etkenlere bakarak, mağdurun şikâyetini geri alıp almamasına bakmadan, dava açılabilmesi gerekir idi.

Yine AİHM'e göre, söz konusu olayda, yetkililer, her seferinde, şikâyetin geri alınması üzerine açılan soruşturmayı sonlandırırken, failin aile hayatının başlangıcından beri fiziksel ve psikolojik şiddete başvurduğu, mağdurların çaresizlik içinde bırakıldığı, failin saldırılarında bıçak ve ateşli silah kullandığı, devamlı olarak mağdurların sağlığına ve hayatına yönelik tehditlerin yapıldığı, failin geçmişinde şiddet olması ve birçok suça karışmış olması gibi gerçekleri yeterince dikkate almamıştır.

Olay, daha çok aile içi, özel bir olay olarak değerlendirilmiş ve karışılmamaya çalışılmıştır. Bu tip olaylarda, özellikle, kolluğun, şikâyeti işleme koyma yerine, mağduru şikâyetten vazgeçirme yönündeki "uzlaştırıcı" tutumu AİHM'ce eleştirilmiştir.

Ayrıca, mağdurlar şikâyetlerini geri almasının sebebini Cumhuriyet savcılığına açıklamalarına rağmen, bunun arkasındaki saik dikkate alınmamıştır. Hâlbuki, Devletin, kişilerin hayatını ve sağlığını korumak veya suçun işlenmesini önlemek için, riskin büyüklüğüne göre, özel hayata ve aile hayatına müdahale etmesi gerekebilir. Bu nedenlerle, yetkililer mağdurun hayatını korumak için gerekli titizliği göstermemiştir.

Devlet, aile içi şiddeti öğrendikten sonra, mağdurun şikâyetinden bağımsız olarak, özellikle failin başvurduğu şiddetin ciddi olduğu durumlarda, kamu adına, her türlü aile içi şiddet olaylarına müdahale edebilmeli ve mağdurları koruyabilmelidir. Mağdurun tutumu, devletin gerekli tedbirleri alarak failin tehditlerini gerçekleştirmesini önlemesinin önünde engel olamaz.

Aile içi şiddet olaylarında failerin hakları mağdurların yaşam haklarının ve fiziksel ve psikolojik olarak vücut bütünlüklerinin önüne geçemez, Bu nedenle, tedbir olarak, mağdurun şikâyeti üzerine, sadece, failin ifadesine başvurmakla yetinilmez. Gerekirse, durumun ciddiyetine göre, failerin, mağdurla iletişim kurmasının ve mağdurun bulunduğu sınırlı bir alana girmesinin yasaklanmasının yanı sıra, tutuklama suretiyle özgürlüğünün kısıtlanması bir çözüm olarak düşünülebilir.

Ayrıca, Sözleşme'nin 2. maddesi, ölüm olaylarında, pozitif bir yükümlülük olarak, ölümün sebebini ortaya koyacak ve faili cezalandıracak, etkili ve bağımsız bir adli sistemin varlığını gerektirir. Yürütülen soruşturmanın amacı, kişilerin yaşam hakkını koruyan hükümleri etkili bir şekilde hayata geçirmek ve kamu görevlilerinin veya kamu kurumlarının ölüm olaylarına karıştığı durumlarda da, kendi sorumluluğu altında meydana gelen ölümlerde, devletin sorumluluğunu garanti altına almak olmalıdır.

Pozitif Yükümlülük

- Devlet, yaşama hakkını etkin bir şekilde koruyan yasal bir rejim oluşturmak zorundadır.
- Devlet, kişileri belirli tehditlerden korumakla yükümlüdür.
- Yaşama hakkına yönelik tehlikeler, diğer bireylerden kaynaklanabileceği gibi, çevresel tehditlerden ve hatta bireyin kendisinden bile kaynaklanabilir.
- Devletin, Yaşama hakkının korunması için pozitif yükümlülük kapsamında özellikle "çevresel risklerin" bertaraf edilmesi önem taşımaktadır.

Sözleşme'nin 2. maddesi anlamında *etkili bir soruşturmanın, hemen başlatılması ve makul bir sürede bitirilmesi gerekir*. Bazı durumlarda, soruşturmanın hızlı yürütülmesinin önünde engeller veya zorluklar olabilir. Ancak, ölümcül güç kullanılan bir olayda, olayın hemen soruşturulması, kamuoyunun güvenini kazanmak ve hukuk devletine bağlılığın ve hukuka aykırı hareketlere hoş görülmediğinin gösterilmesi açısından önemlidir.

Öbür taraftan, mağdurun ölümü ile sonuçlanan bir aile içi şiddet olayında, failin suçunu itiraf ettiği bir yargılamanın 6 yıldan fazla sürdüğü bir ortamda, yetkililerin yeterince hızlı davrandığı söylenemez.

Kadınlara ve çocuklara yöneltilen ölüm ve yaralanma tehdidi veya tehdidin gerçekleştirilerek kadın ve çocuklara kötü muamele uygulanması Anayasa m.17 ve AİHS m.3 anlamında bir ihlal olarak da karşımıza çıkabilir.

Bu hükümler açısından devletin sorumluluğunun doğması, kötü muamelelerin, muhakkak, kamu görevlileri tarafından uygulanmış olmasını gerektirmez. Kötü muameleye, özel kişilerce de başvurulmuş olabilir. Kişisel bütünlüğü ihlal anlamına gelecek muamelelere karşı çocuklar, eşler ve diğer korumaya muhtaç gruplar, her halükarda, gerekli tedbirler alınarak etkili caydırıcı mekanizmalarla Devlet tarafından korunmalıdır.

Söz konusu hükümlerin ihlalinin gündeme gelmesi açısından önemli olan husus, kötü muamelenin niteliği, süresi, fiziksel ve psikolojik etkisi, mağdurun yaşı cinsiyeti, sağlık durumu gibi etkenlerin dikkate alınması sonrası, belirli bir ağırlık seviyesine ulaşmasıdır. Nitekim, AİHM, *Opuz - Türkiye*, davasında, mağdurun vücudundaki yaraların ve uğradığı psikolojik baskının, 3. madde anlamında gerekli ağırlık seviyesine ulaştığı sonucuna varmıştır.

Ayrıca, söz konusu davada, yetkililerin, devam eden kötü muameleye rağmen, mağdurun her olay sonrası doktora sevk edilerek durumunun tespit edilmesi, değişik suçlardan dolayı failin yakalanıp gözaltına alınması, ifadesine başvurularak hakkında ceza soruşturmasının başlatılması gibi aldığı tedbirler, devam eden kötü muamelenin önlenmesi için yeterli bulunmamıştır. Olayın ciddiyetine bakılırsa, mağdurun şikâyetini geri almasına rağmen, failin hakkında dava açılması ve cezalandırılması ve savcılığın mağdurun başvurusu olmadan 4320 sayılı Kanun'daki koruma tedbirlerini uygulaması gerekirdi. Hâlbuki olayda, fail, herhangi bir engelle karşılaşmadan şiddet kullanmaya devam etmiştir.

Kadının ve çocuğun özellikle kocanın ölüm ve yaralanma tehditlerine karşı korunması Anayasanın 10. Maddesinde yer alan herkesin kanun önünde eşit olduğunu belirten ilkesinin, Anayasanın 19. maddesinde yer alan kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ve Anayasanın 41. Maddesinde yer alan ve devlete verilen ailenin korunması görevinin yerine getirilmesi açısından önemlidir.

Hrant Dink Kararı: Hrant Dink, iki dilde yayın yapan haftalık bir Agos gazetesinin genel yayın yönetmeni ve başyazarıdır. Gazetede sekiz dizi yazı kaleme almış ve yazılarında Türklüğe yönelik kullandığı ifadeler ile Türkiye'nin ilk kadın pilotu olarak tanınan S.G.'nin Ermeni asıllı olduğundan söz eden bir yazı yayınlamıştır. Söz konusu yazı ve ifadeler sonucunda aşırı milliyetçi grupların gösterileri ve aşırı milliyetçi grup üyelerinin gönderilen ve bazıları yetkililerin bilgisine sunulan tehdit mektuplarına neden olmuştur. Hrant Dink hakkında "Türklüğü aşağılamak" suçlamasıyla TCK'nın 301. maddesinden dava açılmıştır.

Hrant Dink bir akmu kurumuna sözkonusu tepkilerle ortaya çıkan güvenlik sorununu görüşmek amacıyla davet edilmiştir. Sözkonusu görüşme sırasında, Hrant Dink, şayet gazetesi bu şekilde tepki çekecek yazılar yayınlamaya devam ederse güvenlik güçlerinin kendisinin güvenliğini sağlayamayabileceği hususunda uyarılmıştır.

27 Şubat 2004 tarihinde, bir grup, Agos gazetesi önünde, başvurana karşı kızgınlıklarını göstermek için bir gösteri yapmışlardır. Aynı gün, sözkonusu grup üyelerinden avukat M.S., « *Türk'ten boşalacak o zehirli kanın yerini dolduracak temiz kan, Ermeni'nin Ermenistan'la kuracağı asil damarda mevcuttur* » cümlesiyle Türklere hakaret ettiğini ileri sürerek Şişli Cumhuriyet Savcılığı'na başvuran hakkında şikayette bulunmuştur.

16 Nisan 2004 tarihinde, Şişli Cumhuriyet Savcılığı, Şişli Asliye Ceza Mahkemesi'nde, Türk Ceza Kanunu'nun Türklüğü tahkir suçunu cezalandıran 159/1 maddesi uyarınca başvuran hakkında ceza davası açılmış ve Hrant Dink kesinleşen mahkeme kararıyla Türklüğe tahkir oluşturduğu değerlendirildiği nedeniyle suçlu bulunmuştur.

Yargılama boyunca, milliyetçi grubun çok sayıdaki üyeleri, duruşma öncesinde ve sonrasında Hrant Dink'e karşı gösteriler yapmışlardır.

19 Ocak 2007 tarihinde Hrant Dink *Agos* gazetesinden ayrıldığı sırada tabanca ile vurularak hayatını kaybetmiştir. Cinayeti işleyen faillerden biri olan on yedi yaşındaki O.S. ertesi gün Samsun'da yakalanmıştır.

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından başlatılan ön soruşturmada şüphelinin aşırı milliyetçi bir grubun üyesi olduğu ve üyeleri arasındaki E.T. ve Y.H. ile birlikte Trabzon'da özellikle Mc Donalds restoranlarına düzenlenen saldırıya ve bir rahibin öldürülmesi olayına karıştıkları anlaşılmıştır.

İstanbul Cumhuriyet Savcılığı'nca daha sonra tamamlanan soruşturma ile Y.H. ve E.T.'nin cinayetin azmettiricileri oldukları, cinayet zanlısına yardım ve yataklık ettikleri tespit edilmiş ve bu kimselerin yerel kolluk tarafından tanındıkları ve takibe alındıkları kaydedilmiştir.

Dink v. Turkey davasında da, AİHM, Fırat (Hrant) Dink'in, yayınladığı makalelerden dolayı milliyetçi bir kişi tarafından öldürülmesinin 2. Maddeye aykırı olduğuna karar vermiştir. Mahkemeye göre, güvenlik güçlerinin, Dink hakkında milliyetçi camia (nationalist circles) arasında oluşan yoğun düşmanlığın (intense hostility) farkında olmaları gerekir idi. Olayla ilgili, İstanbul Başsavcılığı, İçişleri Bakanlığı müfettişleri tarafından gerçekleştirilen soruşturmalar tarafından da dikkat çekildiği üzere, Trabzon ve İstanbul polisi ile Trabzon jandarması, Dink'e yönelik muhtemel bir suikast girişiminden ve hatta şüphelilerin kimliklerinden haberdardır. Olayın şartları içerisinde, Dink'e yönelik suikast tehdidi gerçek ve yakındır.

Mahkemeye göre, yetkililer, Dink'in hayatına yönelik tehdidi ortadan kaldırmak için kendilerinden makul olarak yapmaları beklenen her şeyi yapmamışlardır. Suikast ve yakın tarihte gerçekleştirilme ihtimali hakkında bilgisi olan üç kurum da, suikastın önlenmesi hakkında herhangi bir tedbir almamışlardır. Her ne kadar, Dink, yetkililerden korunma talebinde bulunmamış ise de, Dink'in, kendisine yönelik bir suikast planından haberdar olması beklenemez. Suikast planı hakkında tedbir almak ve Dink'in hayatını korumak Devletin sorumluluğundadır.

Ayrıca, AİHM, Dink davasında, tehditten haberi olan yetkilileri cezalandırmak için başlatılan soruşturmanın failleri bulma ve cezalandırma noktasında etkili bir soruşturma sayılamayacağını, bu bakımından da, 2. Maddenin ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır.

2.2 Adli Tedbir - İdari Tedbir Ayrımı ve Bu Ayrımın Sonuçları

Bir toplumda kamu güvenliğinin sağlanması görevini, Devlet, öncelikle kolluk aracılığı ile gerçekleştirir. Toplumun hayat, vücut bütünlüğü, mal, özgürlük gibi Anayasada korunan temel hukuki çıkarlarının korunduğu ve bireylerin sahip olduğu bu değerlere karşı herhangi bir keyfi muamele korkusu içinde olmadan bir hayat sürdürebilmesi halinde kamu güvenliğinden söz edilebilir.

Devletin korunması gereken kişiler ile ilgili alabileceği tedbirler adli nitelikte

olabileceği gibi idari nitelikte de olabilir. Bu hususa, 2559 sayılı PVSK m.2' de işaret edilmiştir. Buna göre, kolluğun, kamu güvenliğini sağlama ile ilgili görevleri iki kısımdır.

A. Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak,

B. İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak.

Dolayısıyla, genelde devletin özelde kolluğun kamu güvenliğini sağlanması, öncelikle suç öncesi alacağı idari (önleyici) tedbirlere, suçun önlenememesi halinde ise adli yetkilerine başvurarak, işlenen suçun soruşturarak faillerinin yakalanması ile mümkün olacaktır.

İdari tedbirlere başvurmakta temel amaç suç önleyerek, kişilerin canına, malına, özgürlüğüne ve vücut bütünlüğüne yönelik tehlikelerin bertaraf edilmesidir. Diğer bir deyişle, kolluk, kişilerin canına, malına ve özgürlüğüne yönelik tehlikeyi önleyerek, vatandaşların, Anayasada garanti altına alınan, hak ve özgürlüklerini serbestçe kullanabilecekleri bir güvenlik alanı oluşturur.

2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu

- Kolluğun suçu önleyerek toplumun can ve mal güvenliği ile özgürlükleri koruma görevi, yine **PVSK m.1'**de aşağıdaki şekilde belirtilmiştir;
- **Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder.**

Kolluğun Önleme görevi

- Kolluk, ceza kanunu ve ceza muhakemesi kanunlarındaki değişikliklerden sonra, **2005'ten itibaren suç ve suçluluk olgusu ile ilgili olarak daha çok suçluların yakalanmasına odaklanmış**, suçluluğun vücut bulacağı ortamın yok edilmesine yönelik önleyici kolluk çalışmalarını göz ardı etme eğilimi içerisine girmiştir.
- Kolluğun asıl varlık nedeni, kişi güvenliği ve toplumda asayişin, huzurun ve mal emniyetinin sağlanması olgusudur.

Adli Tedbir - İdari Tedbir Ayrımı

Kolluğun, kişi ve kamu güvenliğini sağlama ile ilgili görevleri iki kısımdır.

A) Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere, Hükümet emirlerine ve kamu düzenine uygun olmayan hareketlerin işlenmesinden önce bu kanun hükümleri dairesinde önünü almak, **(ÖNLEME GÖREVİ)**

B) İşlenmiş olan bir suç hakkında Ceza Muhakemesi Kanunu ile diğer kanunlarda yazılı görevleri yapmak. **(ADLİ GÖREV)**

Bu noktada problem önleyici kolluk yetkisini kullanmakla görevli olan Mülki İdare Amirlerinin ve Kolluğun önleyici tedbirleri almak konusunda farkındalığı artırılmasında ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde “tehdit” gibi suçlarda, bu suçun hem adli işlemleri hem de önleyici kolluk hizmetlerini gerektiriyor olması ve mülki idare amirleri, kolluk kuvvetleri ve Cumhuriyet Savcılıklarının görev alanı konusunda farkındalık eksikliği çok defa suçun sonuçlarının önlenemesine imkan tanımamaktadır.

ÖRNEK OLAYLAR:

Israrlı Takip: S. U. 24 yaşındaydı. M. Üniversitesi’nde okudu ve Anaokulu öğretmeni oldu. Bu sırada, bir arkadaş ortamında Y. A.’la tanıştı. Y. A., S.’ye aşık oldu. Ancak, S. 24, Y. A. ise 42 yaşındaydı. S. vekil öğretmen olarak İstanbul’da çalışmaya başladı. Y. A., S. U.’yu taciz etmeye başladı. S., 2009 yılı Aralık ayı sonunda memleketi Denizli’de Y. A. hakkında suç duyurusunda bulundu.

2010 Ocak ayında S.’nin tayini kadrolu olarak A. İli G. ilçesi Ç. köyüne çıktı. S. ve babası, G. ilçesine varınca hem Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulundular hem de İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne de gittiler ve durumu Müdüre bildirdiler. Milli Eğitim Müdürü S.’yi geçici olarak ilçe merkezine aldırıldı ve Merkez Anaokulu’nda görev yapmasına karar verildi. Eşinden ayrılan serbest muhasebeci Y.A. peşini bırakmadığı S.’in G.’ye atandığını öğrendi. Bir süre önce ilçeye gelerek kardeşi S. A.’ya ait kimlikle bir otele yerleşti ve S.’nin okulunu ve evini öğrendi.

12 Mart 2010 günü sabah saat 07.30 da Y. S.2nin karşısına çıkarak sevgisine karşılık bekledi, kesin ret cevabı alınca S.’yi katletti. Y.A.’nın, “adam öldürmek, tehdit ve müessir fiil” suçlarından çeşitli illerde arandığı ortaya çıktı.

Baba A.U: Y.A.’nın, ev telefonlarını sürekli arayıp, kızıyla görüşmek istediğini, bunu başaramayınca taciz telefonlarını sürdürdüğünü, kızının cep telefonuna sürekli tehdit içerikli mesajlar attığını, “D. İli ve G. ilçesi savcılıklarına yaptığımız suç duyurusunda cep telefonuna gelen tehdit içerikli mesajları da ekledik. Beni ve eşim G.’yi de ev telefonundan sürekli taciz etti. Kızıma sürekli tehditler savuruyordu. Kızımı öldüreceğini söylemiş. Telefonuna ölüm mesajları geliyordu. Kızımı G. ilçesine götürdüğüm zaman, Cumhuriyet savcısının yanına gittik. Durumu ben bizzat savcı beye anlattım. Savcı bey bana, (ben bu konuyla bizzat ilgileneneğim, hiç canını sıkma) dedi. Kızım gençliğine doyamadı. Keşke, kızım ölmeden önce katil yakalansaydı” diye konuştu.

Marketçi Aydın: Marketçi Aydın Karataş’ı çelik yeleği de kurtaramadı. Aydın Karataş, Trabzon’un Sürmene ilçesinde marketçilik yapıyordu. Bir olayda tanıklık yaptığı için hedef seçilmişti. Emniyet Müdürlüğü’ne defalarca dilekçe verdi. Korunmasını istedi. Dilekçe yazıyor yazmasına ama sonuç değişmiyordu. Başının çaresine bakmak istedi. Silah aldı. O yetmedi, kendisine çelik yelek aldı. Markete çelik yelekle geliyordu. Bir akşam müşteri gibi markete gelen iki kişi, silahlarını çektiler. Aydın’a peş peşe kurşun sıktılar. Aydın, marketinin içinde kanlar içinde yere düştü. 38 yaşındaki Aydın, Emniyete yaptığı başvuruların dikkate alınmaması sonucu öldürülmüştü. Geride gözü yaşlı bir eş, 3 çocuk bırakmıştı.

Kolluğun suçu önleyerek toplumun can ve mal güvenliği ile özgürlükleri koruma görevi, yine PVSK m.1’de aşağıdaki şekilde belirtilmiştir;

Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatını temin eder.

Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun ve nizamnamelerinin kendisine verdiği vazifeleri yapar.

Adli tedbirlerin kullanılmasındaki amaç ise gerçekten resmi makamlara iletiildiği gibi ortada bir suçun olup olmadığının tespit etmek ve suç varsa, failce ve suçun failce işlendiğini gösteren yeterli delile ulaşmaktır.

Kısaca ifade etmek gerekirse, suç öncesi tehlikeyi bertaraf etmeye yönelik tedbirler idari, suç sonrası fiili ve faili bulmaya yönelik tedbirler adli niteliktedir.

Dolayısıyla kamu güvenliğinin sağlanmasında, adli yetkilerin düzenlendiği ve geçmişte meydana gelen bir olayın ortaya çıkarılmasına yönelik Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ile daha çok idari yetkilerin düzenlendiği ve ileride meydana gelmesi muhtemel bir zararın önlenmesine yönelik Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK) el ele, birlikte fonksiyon ifa etmektedir.

Önleyici tedbirlere başvurulmasının sebebini oluşturan tehlike, “engellenmeden tamamlanmış takdirde, orta zekalı ve objektif bir kişi tarafından zararın doğması ile sonlanabileceği öngörülen her türlü durumu” ifade eder. Tehlikenin, kolluğun korumakla yükümlü olduğu hukuki değerlere yönelik bir zarara sebebiyet verebileceğine dair geliştirilen öngörünün her olayda doğru çıkması gerekmez. Öngörünün, görünüşe göre, haklı olması yeterlidir.

Tehlike “soyut” iken genel idari tedbirlere başvurulabilirken, kişiler üzerinde doğrudan sonuç doğuran, hak ve özgürlüklerinin sınırlanması anlamına gelen tedbirlere başvurulabilmesi için tehlikenin “somut” olması gerekir. Örneğin, genel olarak, köpeklerin insanlar için tehlike oluşturduğu söylenebilir. Fakat, hangi köpeğin, nerede, kimi ısıracağı belli olmadığı için kişileri köpeklerden korumak için alınacak idari tedbirler de genel olmak zorundadır. Bununla beraber, bir kişinin köpeğine önleme amaçlı el konulabilmesi için köpeğin birileri için tehlikeli olduğunun somut olarak gözlenmiş, soyut olan tehlikenin somutlaşmış, diğer bir ifadeyle köpeğin birisine saldırmış veya saldırı girişiminde bulunmuş olması gerekir.

Yine, ani olarak başlayan ve saatlerdir süren bir yağış sonrası, şehrin içinden geçmekte olan derenin taşma ihtimaline binaen, kolluk, derenin üzerindeki köprüden geçişi yasaklayabilir. Neticede, yağın yağışın köprüye zarar verme ve köprüünün üzerinden geçenler için tehlike oluşturacağı öngörüsü gerçekleşmiş olmasa bile, söz konusu olayda, tehlike öngörüsü somutlaşmıştır ve kolluğun aldığı tedbir haklıdır. Bu tip olaylarda, kolluğun öngörüsünün şekillenmesinde somut olayla ilgili ortaya çıkan olgular ve geçmiş olaylardan edindiği tecrübe son derece önemlidir.

Bununla beraber, kolluk, sarhoş olan birisinin, 1-2 saat sonra arabasına binerek trafik güvenliğini tehlikeye sokacağını öngörerek, önceden, araba anahtarına el koyamaz. Bir sarhoşun anahtarına el koyulabilmesi için, sarhoşun arabasına binmesi ve kontağı çevirmesi, diğer bir deyişle, soyut tehlikenin somutlaşmış olması gerekir.

Ancak, çift karakterli olarak adlandırabileceğimiz, adli ve idari karakterli bazı eylemler vardır ki, bu durumlarda, eylemi idari veya adli olarak nitelemek çok kolay olmayabilir. Ancak, bu tip durumlarda, genelde, tehlikenin önlenmesi öncelik taşıdığından, eylemin öncelikle idari nitelikli olduğu düşünülmesi gerekir.

Çifte Karakterli İşlemler

- Hem **Adli** hem de **idari** karakterli eylemler.
- Bu durumlarda, eylemi idari veya adli olarak nitelemek çok kolay olmayabilir.
- Bu tip durumlarda, genelde, tehlikenin önlenmesi öncelik taşımalı, eylemin **öncelikle idari nitelikli olduğu** düşünülmesi gerekir

Örneğin, yasadışı bir toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında kalabalıkların dağıtılması idari, dağılmayarak veya başka bir şekilde (örneğin illegal slogan atarak) suç işleyenlerin yakalanması adli bir işlemdir. Bu durumda, eylemin idari niteliği ağır bastığından, hala ortada dağıtılması gereken bir kalabalık bulunduğundan, kalabalıklar dağılana kadar eylem idaridir. Suç işleyenlerin yakalanması ise kalabalıkların dağıtılmasına göre ikinci derece önemlidir.

Benzer şekilde, bir rehine alma olayında hürriyeti tahdit suçu açısından olay adli nitelikte iken, kaçırılan kişinin hayatının kurtarılması açısından olay önleyici (idari) niteliktedir. Böyle bir durumda, failin yakalanmasından çok kaçırılan kişinin hayatının kurtarılması daha önemli olduğu için, olay, öncelikle idari niteliktedir.

Aynı şekilde, ölümlü tehdit edilen bir kişinin hayatının kurtarılması idari, tehdit fiili ile ilgili tehdit eden kişinin gözaltı birimine davet edilmesi veya yakalanması adli bir tedbirdir. Tehdit edilen kişinin hayatının kurtarılması tehdit edilen kişi hakkında adli işlem yapılmasından daha önemli bir nitelik taşıdığı için olay, öncelikle idari niteliktedir.

Tehdit fiilinin karakteri nedir?

- Aynı şekilde, **ölümlü tehdit edilen bir kişinin hayatının kurtarılması** idari, tehdit fiili ile ilgili tehdit eden kişinin gözaltı birimine davet edilmesi veya yakalanması adli bir tedbirdir.
- Tehdit edilen kişinin hayatının kurtarılması tehdit edilen kişi hakkında adli işlem yapılmasından daha önemli bir nitelik taşıdığı için olay, **öncelikle idari** niteliktedir.

Yine, yakalanan tehlikeli bir terör şüphelininin üzerinin aranması, aramanın amacına göre adli veya idari nitelik gösterebilir. Eğer kolluk, şüphelinin üzerinde bulunabilecek muhtemel bir silahtan kendisini ve çevresini korumak için şüphelinin üzerini arıyorsa bu arama idari, şüphelinin üzerinde bulunabilecek silahın aynı zamanda suç delili olduğunu düşünüyor ve buna ulaşmak umudu da taşıyorsa, şüphelinin üzerinin aranması adlidir. Bununla beraber, arama öncesi kolluk, her iki beklentiye birden yaşıyorsa, yani gerçekleştireceği arama ile, hem kendisini korumayı amaçlıyor hem de bazı suç delillerine ulaşmayı planlıyorsa, kolluğun kendisini koruma düşüncesi delillere ulaşmaya göre daha öncelikli bir amaç olması gerektiğinden, arama, idari olarak nitelendirilecektir.

Olayın idari veya adli niteliğinden hangisi ağır bastığı konusunda tereddüt varsa, son kararı verme yetkisi, bu ikilemi yaşamak zorunda olan, kolluğa ait olmalıdır. (Bkz. Centel, Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 2006, s.118-122, Ayrıca bkz, Yenisey, F. “Tehlike Kavramı ve Alman Uygulaması Ekseninde Kolluk Hukuku”, 2008, s.12-15)

İdari tedbirlerle ilgili kolluk amirleri mülki amir (vali ve kaymakam) iken ve bu sırada işlenen suçlardan dolayı memur hakkında adli işlem yapılması 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun hükümlerine göre ilgili kurum veya amirden izin alınmasına bağlı iken, adli tedbirlerde, kolluğun amiri CUMHURİYET Savcısıdır ve adli görevin ifası sırasında kolluğu işlemlerinden dolayı adli işlem yapılması için herhangi bir merciden izin alınması gerekli değildir.(CMK m.161/5) Çifte karakterli olaylarda ise, genellikle, tehlikeyi bir an önce ortadan kaldırmak için idari tedbirler alınması gerekeceğinden sorumluluk mülki amirde olacaktır.

2.3 Ailenin Korunmasına Dair Kanun (AKDK) ile Öngörülen Tedbirler

2.3.1 AKDK'nin Tehdit Altındaki Kişilere Bakışı

Kadına ve çocuğa yönelik en yaygın şiddetin ve şiddete bağlı olarak her zaman ölüm ve yaralanma tehdidi ile karşı karşıya kalmanın aile içinde olması, kanun koyucuyu bu konuda özel bir kanun yapmaya itmiştir. Söz konusu kanun 4320 sayı ve 17.01.1998 tarihlidir.

Aile içinde yaşayan kadın ve çocukların çok eski dönemlerden beri şiddet mağduru olduğu bilinmesine rağmen, aile içinde cereyan eden olayların ailenin “mahremi (özeli)” sayılması, bu alana devletin müdahale etmemesi gerektiği yönündeki inanç ve belki de aile içinde şiddetin kaçınılmaz olduğu yönündeki düşünce, bu konuda, özel bir kanun çıkarılmasını 1998 yılına kadar geciktirmiştir.

Bu kanunun uygulanmasını göstermek üzere, Başbakanlık (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü), 01.03.2008 tarihi bir yönetmelik çıkarmıştır.

Ancak bu kanunun varlığının, Medeni Kanun ve diğer kanunlarda uygulanan tedbirlerin uygulanmasına engel olmayacağı belirtilmelidir.

Söz konusu Kanun şiddeti çok geniş tanımlamış, sadece fiziksel güç kullanılması değil, her türlü tehdit fiilini kapsayacak şekilde fiziksel güç kullanılma ihtimali de şiddet olarak algılanmıştır.

Bu Kanun gereğince, aile içi şiddetin uygulanması halinde, durum yetkili Cumhuriyet Başsavcılığınca aile mahkemesi başkanlığına intikal ettirilecek, ve mahkeme, bir takım idari tedbirlere başvuracaktır.

Hemen şu husus belirtilmelidir ki, bu tedbirler, birer idari tedbir olmasına rağmen, Kanun bu tedbirlerin uygulanmasını takip işini, mülki amir ve kolluğa değil, Cumhuriyet savcısı ve kolluk ikilisine vermiştir.

Bu tedbirlere uyulmaması halinde, fiil suç oluşturacak ve fail hakkında öncelikle adli bir tedbir olan tutuklama tedbiri uygulanacak ve sonrasında mahkumiyet hükmü verilecektir.

a. Kanunun Kapsamı

4320 sayılı kanunun getirdiği korumadan faydalanmak için kadın eş veya çocuk olmak gerekmez. Aynı veya ayrı çatı altında olsun eşler, aynı çatı altında olan eşlerin çocukları, anne babaları, kız ve erkek kardeşler, hala, teyze gibi bireylerde bu kanunun sağladığı korumadan faydalanır. Dolayısıyla, Kanun kapsamında, ayrı veya aynı çatı altında yaşayan eşler ve aynı çatı altında yaşayan herkes ailenin bir parçası kabul edilerek, Kanunun uygulama alanı oldukça geniş tutulmuştur.

Kanunun kapsam alanı geniş tutularak ve aile bireylerinden birisi ön plana çıkarılarak diğerine karşı ayrımcılık yapılmamış olsa da, kadın ve çocuklar ailenin zayıf halkasını oluşturdukları için hali ile bu Kanunun getirdiği korumadan daha fazla yararlanacaktır.

b. Şiddetin Anlamı

Kanundaki şiddet deyiminden, “aile bireyinin fiziksel, cinsel, ekonomik veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözel ve ekonomik her türlü davranış” anlaşılmalıdır. (Yönetmelik, m.4)

Kanunun bu karmaşık tanımını açmak gerekirse, Kanunun anladığı anlamda bir şiddetten söz edebilmek için;

1. Ortada, aile bireylerinden birisinin diğerine karşı yönelttiği bir fiil olacaktır.

2. Bu fiilin, fiziksel veya sözlü olarak gerçekleştirilmiş olması fark etmeyecektir. Her türlü, baskı, cebir, yıldırma, sindirme, şiddet ve tehdit içeren ve bir aile bireyini maddi ve manevi baskı altında bırakan fiiller kanun kapsamında şiddet olarak değerlendirilecektir.

3. Bu fiil, kişinin maddi ve manevi bütünlüğüne, haysiyet ve onuruna, cinsel özgürlüğüne, ekonomik çıkarlarına veya dilediği zaman dilediği yerde bulunma özgürlüğüne yönelik gerçekleştirilmiş olabilir.

4. Kişi bu fiil neticesi zarar görmeli veya zarar görme riski ile karşı karşıya kalmalıdır. Kişinin bu fiil sonucu acı çekmesi zarar gördüğü anlamına gelir.

5. Bu fiilin özel veya kamuya açık alanda işlenmiş olması önem arz etmeyecektir.

Şiddetin bu geniş tanımı karşısında, aile bireylerinden birinin diğerine tokat atması, vurması, saçını çekmesi, bağırması, küfür etmesi, nasıl giyineceği konusunda baskı yapması, temel ihtiyaçlarını gidermesi için para vermemesi, yine aile içindeki bireylerden birisinin diğerini aşağılaması, devamlı eleştirilmesi, komşuları ile görüştürmemesi, cinsel ilişkiye zorlaması, çalışmasına müsaade etmemesi, kayınpederi ve kayınvalidesi ile birlikte yaşamaya zorlaması, ölüm veya yaralama ile tehdit etmesi gibi fiiller şiddet oluşturan eylemler kataloğuna dahil edilebilecektir.

Kanunun uygulanması için, mağdurun şiddet görmesi gerekmez. Şiddet görme ihtimalinin belirmiş olması yeterlidir.

c. Tedbirler için Başvurulacak Mercî

Kanunun koruma alanına giren bir aile bireyi, şiddet görmesi üzerine, Kanunun getirdiği korumadan faydalanmak için, (1) doğrudan Aile Mahkemesi Hakimliğine veya (2) Cumhuriyet Başsavcılığına başvurabilir. Cumhuriyet Başsavcılığı bu başvuruyu Aile Mahkemesi Hakimliğine taşıyacaktır.

Her ne kadar, Kanunda kolluktan söz edilmese de, bir şekilde aile içi şiddeti öğrenen (3) kolluk da durumu hemen Cumhuriyet savcılığına bildirecektir. (Yönetmelik m.4)

Kanun ve yönetmelikte belirtilmiş olmamakla birlikte, şiddet gören kişiler, yardım almak amacıyla, il ve ilçe sosyal hizmet müdürlüklerine, alo 183 telefon hattına, barolara, belediyelere, sağlık kuruluşlarına, kadınla ilgili sivil toplum kuruluşlarına başvurabilirler. Bu kişi ve kurumlar da, olayı Cumhuriyet Başsavcılıklarına intikal ettireceklerdir.

Koruma kararı için başvuru da yetki kurallarına uyulması aranmaz. Mağdur, koruma kararı için bulunduğu yere en yakın aile mahkemesine başvurabilir.

Boşanma davalarında, boşanma kararı talep edilen hakimden de koruma kararı istenebileceği gibi boşanmaya bakan hakim re'sen koruma kararı da verebilir.

Bildirim şiddete maruz kalan aile bireyi tarafından ilgili makama şahsen yapılması halinde, bildirim hakkında işlem yapılması için, şiddetin belgelenmiş olması aranmayacaktır. Bu başvuru için harç talep edilmeyecektir.

Bununla beraber, fail hakkında sürecin başlatılması bizzat mağdurun durumu kolluğa bildirmesine bağlı değildir. Şiddet hakkında bilgi sahibi olan üçüncü kişilerin müracaatı da koruma kararı alma sürecini başlatmak için yeterlidir.

Bir aile bireyine şiddetin uygulandığının, üçüncü bir kişi tarafından aile mahkemesi, Cumhuriyet savcısı veya kolluğa ulaştırılması halinde, kolluğun gelen bilginin doğruluğunu araştırması ve mağdurun başvurusunu alması gerekir. Alınan başvuru, aile mahkemesince bir koruma kararı alınmasını sağlamak üzere, Cumhuriyet savcılığına iletilecektir.

Gerek, Aile Mahkemesi Hakimliğine gerekse Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa gelsin, gelen bildirimlerin yazılı hale dönüştürülmesi gerekir.

Mağdurun tekrar şiddete uğrama tehlikesi söz konusu olduğu için, koruma kararlarının duruşma yapılmaksızın ve delil toplanmaksızın, esasa girilmeden, dosya üzerinden, işin niteliği gereği en kısa sürede (başvurunun alınması sonrası hemen) verilmesi esastır. Ancak, hâkim tarafından gerekli görülmesi durumunda taraflar dinlenebilir. (Yönetmelik m.14/3)

Diğer bir ifadeyle, hakim, şiddet gördüğünü iddia eden iddia sahibinin iddiasını bir belge veya tanıkla ispat etmesini istemek zorunda olmadığı gibi, bir tedbire başvurmadan önce şiddete başvurduğu iddia edilen tarafın savunmasını da almak zorunda değildir. Bu nedenle, koruma kararı, hakkında koruma kararı verilen kişinin gerçekten kusurlu olduğu ve bu kararı hak ettiği anlamına gelmez.

d. Tedbir Çeşitleri

Aile mahkemesi hakimi, olayın mahiyetine göre, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin aleyhine, re'sen, aşağıda sayılan idari tedbirlerden bir ya da birkaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başka tedbirlere de hükmedebilir:

1. Aile bireylerine karşı şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmaması,
2. Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve veya işyerlerine yaklaşmaması,
3. Aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi,
4. Aile bireylerini iletişim araçları ile rahatsız etmemesi,
5. Varsa silah veya benzeri araçlarını genel kolluk kuvvetlerine teslim etmesi,
6. Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanılmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması,
7. Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması.

Şiddete veya korkuya yönelik söz ve davranışlarda bulunmama tedbiri, hâkim tarafından, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinin korunması amacıyla, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin şiddete veya korku yaratmaya yönelik söz ve davranışta bulunmaması için uyarılmasıdır. (Yönetmelik m.7) Bu tedbir niteliği gereği, her koruma kararında öncelikle yer alacak bir tedbir görünümündedir.

Müşterek evin tahsisi ve eve veya işyerlerine yaklaşmama tedbiri, hâkim tarafından, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinden birisinin korunması amacıyla, hükmedilen kusurlu eş veya şiddet uygulayan diğer aile bireyi hakkında, müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer aile bireylerine tahsisi ile bu bireylerin birlikte ya da ayrı oturmakta olduğu eve, işyerlerine, gerektiğinde çocukların okullarına yaklaşmaması amacıyla hükmedilen tedbirdir. (Yönetmelik m.8/1) Bu tedbirin uygulanmasında, evin kime ait olduğu veya kirayı kimin ödediği önemli değildir.

Bu tedbirin uygulanması, kusurlu eş veya şiddet uygulayan diğer aile bireyinin, uzaklaştırıldığı konutun kira, elektrik, su, telefon, doğalgaz ve benzeri giderlerini karşılamaya devam etmesine engel değildir. Ancak, bu tedbire maruz kalan tarafın, hakkında uzaklaştırma tedbiri uygulanması sonrası, kirayı ve evin masraflarını ödemeye devam etmesi pek muhtemel gözükmemektedir. Bununla beraber, hâkim uzaklaştırılan kişinin bu tür yükümlülüklerinin devamına karar verebilir. (Yönetmelik m.8/2)

Kanun, burada, mağduru korumakla birlikte, evden veya işyerinden uzaklaştırılan kusurlu tarafın, tedbir süresince, nerede nasıl hayatını devam ettireceği ile ilgili bir çözüm önermemektedir. Bu durum, kusurlu eşin bu tedbirin gereklerine uymasını zorlaştıracaktır.

Ayrıca, kusurlu tarafın alkolik, uyuşturucu müptelası veya psikolojik problemi olması halinde, bu durumu dikkate alınmadan aile ortamından uzaklaştırılması problemin daha da derinleşmesine, uygulanması istenecek tedavi sürecini de geciktirebilecektir.

Bu tedbir diğer tedbirlere göre daha ağır bir nitelik taşıdığından ve neticede ailenin dağılmasına sebebiyet verebileceğinden, bu tedbire en son çare olarak başvurulmalıdır.

Eşyalara zarar vermeme tedbiri, hâkim tarafından, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinden birisinin korunması amacıyla, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin, hakkında koruma kararı verilen aile bireylerinin eşyalarına zarar vermemesi amacıyla uyarılmasıdır. (Yönetmelik m.9)

İletişim araçları ile rahatsız etmeme tedbiri, hâkim tarafından, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinin korunması amacıyla, kusurlu eş veya diğer aile bireylerinin, görsel, işitsel, yazılı, internet ve benzeri iletişim araçları ile (örneğin komşusu ile haber gönderme gibi) hakkında koruma kararı verilen aile bireylerini rahatsız etmemesi için hükmedilen tedbirdir. (Yönetmelik m.10)

Burada, yasaklanan davranışın rahatsız edici nitelik taşıması gerektiği vurgulanmalıdır.

Silâh veya benzeri araçların teslimi tedbiri, hâkim tarafından, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinden birisinin korunması amacıyla kusurlu eşe veya şiddet uygulayan diğer aile bireyine ait olan silâh veya benzeri araçların genel kolluk kuvvetlerine teslimi ve tedbir süresinin sonuna kadar adlî emanete alınması amacıyla hükmedilen tedbirdir. (Yönetmelik m.11) Silah sahibinin görevi gereği silah taşıyor olması bu tedbirin uygulanmasına engel değildir.

Kusurlu eşin silah ve benzeri araçlara sahip olduğunun iddia edilmesi durumunda, iddianın doğruluğuna karar vermek için, evinde veya işyerinde hakimden alınacak bir karar sonrası arama yapılması gerekebilir.

Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanarak konuta veya işyerine gelmeme veya bu maddeleri kullanmama tedbiri hâkim tarafından, aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinin korunması amacıyla, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin, alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak şiddet mağdurunun yaşamakta olduğu konuta veya işyerine gelmemesi veya bu yerlerde bu maddeleri kullanmaması amacıyla uyarılmasıdır. (Yönetmelik m.12)

Ev veya işyeri ortamında alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanımı şiddete başvurmaya kolaylaştıracağı için, eş, şiddete başvurmuş olmasa bile, hakkında bu tedbirin uygulanabilecek olması, şiddeti önlemede önemli bir engel olacaktır.

Muayene ve tedavi tedbiri, hâkim tarafından aile içi şiddete maruz kalan aile bireylerinden birisinin korunması için, kusurlu eşin veya diğer aile bireyinin bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavisinin sağlanması amacıyla hükmedilen tedbiri ifade eder. (Yönetmelik m.13/1)

Hâkim, muayene ve tedavinin sağlanması için şiddet uygulayan kişilerin illerde İl Sağlık Müdürlüğüne, ilçelerde Sağlık Grup Başkanlığına başvurmasını kararında belirtir. (Yönetmelik m.13/2)

Bu kişiler İl Sağlık Müdürlükleri Ruh Sağlığı Şubelerince veya Sağlık Grup Başkanlıklarınca resmî veya kendi istekleri üzerine özel sağlık kurumlarına sevk edilir. İlgilinin tedaviyi sürdürüp sürdürmediği ve yapılan işlemin sonucu İl Sağlık Müdürlüğü veya Sağlık Grup Başkanlığı tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilir. (Yönetmelik m.13/3)

Belki de, sayılan tedbirler içerisinde en etkili olacak olanı failin muayeneye ve tedaviye tabi olma zorunluluğunun getirilmesidir. Zira, ruh sağlığı yerinde olan birisinin şiddete başvurusu hemen hemen imkansızdır.

Mağdurun tedavisi de, gördüğü şiddetin kalıcı veya derin fiziksel ve duygusal izler bırakmasını engelleyecektir.

Ancak, kanımızca, kusurlu tarafın, alkolik, uyuşturucu müptelası veya psikolojik problemi olması halinde, tedavinin bir anlamı olabilmesi için, tedavi süresince, ailesi ile birlikte yaşamasına imkan tanımak gerekir. Bu nedenle, aksi zorunlu olmadıkça, evden uzaklaştırma ve tedavi olma tedbirinin birlikte uygulanmamasına özen gösterilmelidir.

Bu Kanunda yer alan tedbirlerin sayımı tahdidi (sınırlı) değildir. Hâkim dilerse Kanunda yer almayan uygun göreceği başka, benzer tedbirlere de başvurabilir. Ancak, kanımızca, verilen her tedbir kararı, kişilerin Anayasada korunan temel bir hak ve özgürlüğünün sınırlanması anlamı taşıyacağından, bu tedbirlerin kanunla öngörülmüş olması gerekecektir. (AY m.13)

Dolayısıyla, hakimin öngöreceği tedbir, hakimin uygun göreceği herhangi bir tedbir değil, aile içi şiddete başvuran kişiye uygulanmak üzere bu veya başka bir kanunla öngörülmüş bir tedbir olmalıdır. Bu nedenle, bir kişi, eşini, özgürlüğü kısıtlayarak, yaz tatili boyunca 3 ay anne babasının yanında kalmaya mecbur bırakamayacağı gibi, bir aile mahkemesi de, anne ve babasının yanında eşine zorunlu kıldığı üç aylık tatilin 15 günle sınırlandırılması kararı veremez. (Ankara 8. Aile Mahkemesi, 11.06.2009) Bu tip bir durumda, mağdur eş istediği zaman kendi evine dönmeli, dönmesinin herhangi bir şekilde kusurlu eş tarafından engellenmesi halinde, bu aile içi şiddet sayılıp 4320 sayılı Kanun işletilmelidir.

Yine aynı şekilde, evinden uzaklaştırılan eşin, aile mahkemesi kararı ile, mağdur eş için geride bıraktığı evi satmasının yasaklanması, mülkiyet hakkına getirilen bir sınırlama olacaktır ve öngörülmesi ancak bir kanun hükmü ile mümkün olmalıdır.

Hakimin bu tedbirlerden hangisine, ne kadar süre ile başvuracağını belirleyebilmesi, mağdurun gerek kolluktaki ifade gerekse mahkemedeki sorgusu sırasında, mağdurun karşılaştığı tehlikenin büyüklüğünü ayrıntılı olarak anlatabilmesine bağlıdır. Bu da, ifadeyi alan kolluk görevlisi ve sorguyu yapan hakimin, bu işi için yeterli zaman ayırması yanında, mağdur ve toplum psikolojisini iyi bilmesini gerektirir.

Bu bağlamda, yine, şiddet gören kadının ifadesini kadın kolluk görevlisi, sorgusunu kadın hakim yapabilmelidir.

Aynı şekilde, doğru koruma tedbirine başvurabilmek için, ifade alan ve sorgu yapan kişinin, “koca severde döver de” gibi aile içi şiddetin mağdur olan kadın veya çocukla ilgili toplumda var olabilecek önyargılardan ve şiddeti rasyonilize eden fikirlerden arınmış olması gerekir.

Bir aile içi şiddet olayında, hakim bu tedbirlerin tamamına başvurursa bile, bu tedbirler, şiddetin önlenmesi için kesin çözüm değildir. Şiddet uyguladığı için aleyhine bu tedbirlere hükmedilen kişi, her an koruma kararını ihlal ederek, bu kişiye tekrar şiddet uygulayabilir. Dolayısıyla, bu tedbirler, şiddet mağduru kişideki şiddet korkusunu ve şiddet uygulanma ihtimalini tamamen ortadan kaldıracak nitelikte tedbirler değildir.

Hakkında koruma kararı verilen mağdur bir aile bireyine ikinci defa şiddet uygulandığında, kolluk da, bunu önleyebilecek konumda değildir. Diğer bir ifadeyle, şiddeti önleme konusunda tek merci olan kolluk, ikinci defa şiddete maruz kalacak olan kişiye, hakkında koruma kararı uygulanmayan diğer herhangi bir kişiden daha yakın değildir.

e. Tedbirlerinin Süresi

Bu tedbirlerin uygulanması amacıyla öngörülen süre altı ayı geçemez.(m.1/3) Bu süre tedbir kararı verilebilecek yeni bir durumun meydana gelmesi hâlinde hâkim tarafından yeniden tedbir kararı verilmesine engel değildir. (Yönetmelik m.14/1)

f. Koruma Kararının Uygulanması

Koruma tedbir veya tedbirlerini içeren kararın bir örneği mahkemece Cumhuriyet Başsavcılığına tevdi olunur. Bu karar, Cumhuriyet Başsavcılıklarında tutulacak olan Koruma Kararı Defterine kaydedilir.(Yönetmelik m.15/1)

Cumhuriyet Başsavcılığı kararın uygulanmasını genel kolluk kuvvetleri marifeti ile izler ve bu konuda kollukla sıkı işbirliği içine girer. (Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Genelgesi, 01.01.2006)

Tedbir kararı içeriğine göre tarafların bulunduğu yerin bağlı olduğu kolluk kuvvetine işlem yapılmak üzere ivedilikle gönderilir. Cumhuriyet Savcılığınca gerektiğinde koruma kararının başvuruda bulunanlar tarafından kolluğa götürülmesine olanak tanınır. (Yönetmelik m.15/2)

Kararın bir nüshası da kolluk marifetiyle kusurlu tarafa tebliğ edilecektir. Nitekim, kusurlu tarafa koruma kararı tebliğ edildiği araştırılmadan, koruma kararına aykırı davranma suçu işlendiğinden bahisle verilecek bir ceza bozmayı gerektirecektir. (Yargıtay 7. Dairesi, 2001)

Kolluğun izleme görevi, koruma kararının verildiği tarihte başlar. Kolluk kuvveti, koruma kararının içeriğine göre ilgililere bildirimde bulunur. Bu bildirim tutanak altına alınır ve karar süresince tedbirlerin yerine getirilip getirilmediği kontrol edilir. Bu kontrol, lehine koruma kararı verilen kişinin:

- 1) Bulunduğu konutun haftada bir kez ziyaret edilmesini,
- 2) Birinci derece yakınları ile iletişim kurulmasını,
- 3) Komşularının bilgisine başvurulmasını,
- 4) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınmasını,
- 5) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılmasını, içerir. (Yönetmelik m.15/3)

İzleme sırasında, koruma kararına aykırılık suçunun işlendiğini kolluğun öğrenmesi halinde, ayrıca mağdurun şikayeti aranmadan durum Cumhuriyet Savcılığına bildirilecektir. Cumhuriyet Savcısı, işlenen bu suçtan dolayı kamu davası açacaktır.

Görüldüğü gibi, Kanunun kolluğa verdiği izleme görevi, mağdurun gördüğü şiddetle devletin ilgilendiği mesajı verse bile, failin mağdura tekrar şiddet uygulamasına engel olmadığı gibi mağdurun tekrar şiddete maruz kalmayacağı korkusundan tamamen uzaklaşması için yeterli değildir. Gerçekten, fail, tutuklanma ve hapis cezası müeyyidesini göze alarak, şiddetini tekrarlayabilir. Şiddetin tekrarlanması korkusu da, mağdurda ayrı bir mağduriyete sebebiyet verecektir. Belki de, bu sebeplerle olsa gerek, uygulamada Kanunun getirdiği korumadan faydalanan insan sayısı hala azdır.

g. Tedbirlere Uyulmamasının Müeyyidesi

Tedbire ilişkin koruma kararında, hükmolunan tedbirlere aykırı davranılması halinde, tedbire uymayan ve kusurlu eş ve diğer aile bireyinin tutuklanacağı ve hakkında hapis cezasına hükmedileceği hususu hatırlatılır.(m.1/3)

Bu hatırlatmaya rağmen, koruma kararına uyulmaması halinde, kararın uygulanmasını denetleyen genel kolluk kuvvetleri, mağdurların şikâyet dilekçesi vermesine gerek kalmadan re'sen soruşturma yaparak evrakı en kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirir. (m.2/2)

Cumhuriyet Başsavcılığı koruma kararına uymayan eş veya diğer aile bireyleri hakkında Sulh Ceza Mahkemesinde kamu davası açar.(m.2/3)

Fiili başka bir suç oluştursa bile, koruma kararına aykırı davranan eş veya diğer aile bireyleri hakkında, koruma kararına aykırılık suçunu işlemesinden dolayı, ayrıca üç aydan altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.(m.2/4)

Koruma kararı verilmesi için kusurlu olup olmadığına bakılmayan taraf hakkında “Koruma Kararına Aykırı Davranma” suçundan dolayı ceza verilmesi, kusurlu hareket etmesine bağlıdır.

Görüldüğü üzere, Kanunda koruma kararına uymayarak tedbirlere aykırı davranmak ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir. Ancak, kusurlu taraf, örneğin iletişimi yasaklanmasına rağmen mektup, e-mail, telefon gibi bir iletişim aracılığıyla eşini tehdit etmişse tehdit, hakaret etmişse hakaret suçundan, uğraması yasak olan eve gelerek eşini dövmüşse konut dokunulmazlığını ihlal ve adam yaralamadan, öldürmüşse adam öldürme fiillerinden dolayı, ayrıca cezalandırılacaktır.

Kusurlu taraf hakkında uygulanan koruma kararı, kusurlu eşin işleyeceği başka bir suçtan dolayı cezalandırılmasında haksız tahrik sebebiyle indirime konu edilemez. (Eray Karınca, Başbakanlık, 2008, s.37)

Şiddet uygulayan aile bireyinin koruma tedbirine uymaması halinde Kanunda öngörülen (1) tutuklama tedbirinin ve (2) hapis cezasının, mağdurun ikinci defa şiddete maruz kalmasını ne derece önleyeceği tartışmaya açıktır.

Hakkında koruma tedbiri uygulanan failin özellikle koca veya büyükbaba olması halinde, uygulanan koruma tedbiri intikam alma duygusunu daha da arttıracaktır. Gerçekten, klasik Türk erkeği anlayışı içinde, erkek eşin, kadın eşin ispatlamak zorunda olmadığı bir şikayeti üzerine yıllardır yaşadığı evine altı ay gibi uzun bir süre uğrayamama tedbirine muhatap olması veya bu tedbire uymayacak olmasından dolayı yargılanması kocadaki eşine zarar verme düşüncesini daha da kuvvetlendirmiş olabilir. Bu durumda, değil tedbirin kendisi, bu tedbire uymaması halinde karşılaşacağı muhtemel bir hapis cezası, özellikle intikam almak için mağduru dövmeyi veya öldürmeyi düşünen fail için, hiç caydırıcı olmayacaktır.

Kaldı ki, Kanunda şiddete karşı bir önlem olarak yer alan tutuklama tedbirine başvurulabileceği hususu tartışmalıdır. Gerçekten, Kanunda, koruma kararına uymayan kişiye uygulanmak üzere tutuklama tedbirine bir seçenek olarak yer verilmiş olsa da, tutuklama tedbirine hangi durumda başvurulacağından söz edilmeden, koruma tedbirine uymayan kişi hakkında doğrudan kamu davası açılmasından ve kişinin hapis cezasına çarptırılmasından söz edilmiştir.

Gerçekten, koruma tedbirine uymamak bir suç ise ve müeyyide olarak hapis cezası uygulanacaksa tutuklama tedbirinden söz etmeye gerek yoktur. Hakim, ilk oturumda hapis cezasına hükmedebilir. Ama yargılamanın uzama ihtimaline karşı, hüküm verilene kadar tutuklama tedbirine başvurulacağı düşünülüyorsa bu yerinde bir düzenlemedir. Bu durumda, koruma kararına uymama suçu, CMK m.100'deki tutuklamanın şartlarını düzenleyen hükümden bağımsız olarak, otomatik olarak tutuklanmayı beraberinde getirecektir. Tedbire uymayan failin mahkum olması halinde, tutuklulukta geçecek süre de hükmedilecek hapis cezasından düşülecektir.

Bununla beraber, tutuklama tedbirine, işlenen koruma kararına uymama suçundan bağımsız olarak hükmedilecekse, CMK'a göre, bu kanunda öngörülen tedbirlere uymaktan dolayı tutuklama tedbirine başvurulması mümkün olmayacaktır. Çünkü CMK'a göre, tutuklama tedbirine, yargılama sırasında kaçmayı ve delilleri karartmayı önlemek için başvurulacaktır. Bu Kanun kapsamında verilen tutuklamanın bu amaçlardan birisine hizmet etmeyeceği açıktır. Ayrıca, CMK'a göre, bir hakimin tutuklama kararı verebilmesi için işlenen suçun bir yıldan fazla hapis cezasını gerektirmesi şarttır.

Bu düzenlemenin özel olduğu, dolayısıyla bu özel düzenlemenin tutuklama tedbirine imkan tanıdığı söylene bile, tutuklama tedbirinin de işlenen suçla orantılı makul bir süresi olacaktır. Bu sürenin bitiminde, şiddet mağduru olan kişinin ikinci bir defa, yeniden şiddete karşı korunuyor olduğunu söylemek zordur.

Bu tedbirlerin neticede kesin çözüm olmaması karşısında, bunu öngören mağdur kadınların uğradığı şiddeti resmi makamlara intikal ettirmesi çok zor olacaktır. Gerçekten de, bu tedbirlere hükmedilse bile, bu tedbirler sırasında veya tedbirlerin sonunda, ekonomik bağımsızlığı olmayan ve çocuklarına sahip çıkmak zorunda olan bir kadının, yeni bir macera yaşamak üzere, kocasını yaşadığı eve kabul etmekten başka alternatifi yoktur.

h. Tedbir Nafakasına Hükmedilmesi

Eğer şiddeti uygulayan eş veya diğer aile bireyi aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise hâkim bu konuda mağdurların yaşam düzeylerini göz önünde bulundurarak daha önce Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

Tedbir nafakasına ilişkin kararın bir örneği, mahkeme tarafından re'sen ilgili icra müdürlüğüne gönderilir. Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin herhangi bir sosyal güvenlik kurumu ile bağlantısı olması durumunda, nafaka, şiddet mağdurunun başvurusu aranmaksızın ilgilinin maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. (Yönetmelik m.16/2)

i. Harçtan Muafiyet

Bu Kanun kapsamındaki başvurular için harç alınmayacağı gibi verilen koruma kararının infazı için yapılan icraî işlemler de harca tâbi değildir.(AKHK m.1)

j. Koruma Kararına İtiraz

Koruma kararı, aile içi şiddeti hemen durdurmak için verilen, verildiği süre içinde uygulanacak olan kısa süreli bir tedbir kararı niteliğinde olduğu için nihai karar değildir. Bu nedenle, bu kararı, HUMK hükümleri gereği, temyiz etmek mümkün değildir. (1999/35, 2002/104 sayılı ve 12.11.2002 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararı)

Her ne kadar, Kanunda, koruma kararına karşı itiraza ilişkin bir düzenleme yapılmamışsa da, tedbir kararı sırasında savunması alınmak zorunda olmayan kusurlu tarafa savunmasını yapmak üzere itiraz hakkı tanınması gerektiği savunulmaktadır. Bu durumda, kusurlu tarafın, HUMK m.108 gereği, hakkında verilen koruma kararını öğrenmesinden itibaren 10 gün içinde verilen karar karşı itiraz etme hakkı vardır. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Bu aşamada, taraflar, her türlü delille iddia ve savunmalarını ispat edebileceklerdir. Ancak, itiraz, koruma kararının infazına engel olmayacaktır.

2.3.2 Aile İçi Şiddet Mağduru Kadın ve Çocukların Korunmasından Sorumlu Olan Kurum ve Kuruluşlar

Aşağıda sayılan kurumlarca aile içi şiddet mağduru kadın ve çocuğa sağlanan, barınma, danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, kadının ve çocuğun maruz kaldığı şiddetin tekrarını ve büyüyerek ölümle sonuçlanmasına engel olabilirler.

a. Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) (Bu kurum 633 KHK ile kapatılarak Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olmuştur)

Kolluk, aile içi şiddet mağdurunun şikayetini kayda geçtikten sonra, Cumhuriyet savcısından hemen sonra, mağduru, özellikle barınma ihtiyacının karşılanması için, sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumu müdürlüğüne yönlendirir. SHÇEK, bu tip bildirimleri almak için, 7 gün 24 saat bir görevli bulunmalıdır. (Başbakanlık Genelgesi, 2007/8)

SHÇEK, korunmaya, bakıma, yardıma muhtaç aile, çocuk, özürlü ve yaşlılar ile sosyal hizmetlere muhtaç diğer kişileri tespit ve incelemekle görevlidir. (SHÇEKK m.21/1)

Bu kişilerin Kuruma duyurulmasında ve incelemeye ilişkin olarak Kurum ile işbirliğinde bulunulmasında mahalli mülki amirler, sağlık kuruluşları ve köy muhtarları ile genel kolluk kuvvetleri ve belediye zabıta memurları yükümlüdürler. (SHÇEKK m.21/2)

Korunmaya muhtaç çocukların reşit oluncaya kadar bu Kanun hükümlerine göre Kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler Kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir. (m.22/1)

Haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk görülen çocuklar mahkeme kararı alınincaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında mahalli mülki amirin onayı alınmak suretiyle bakım altına alınır. (m.22/2)

Mahkemece korunma kararı alınan korunmaya muhtaç çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda olduğu kadar Kurumun denetim ve gözetiminde bir "Koruyucu Aile" tarafından da yerine getirilebilir. Koruyucu aile, korunmaya muhtaç çocuğun bakımını ve yetiştirilmesini gönüllü olarak üstlenebileceği gibi Kurumca tespit edilecek ve ödenecek bir ücret karşılığında da yapabilir. (m.23)

SHÇEK, Alo 183 Danışma Hattı şiddete uğrayan, uğrama riski taşıyan ve desteğe gereksinimi olan kadınlara ve çocuklara, şiddeti nasıl durduracağı ve gerekli destek ve korumaya nasıl ulaşacağı konusunda, psikolojik, hukuki ve ekonomik danışmanlık hizmetleri ve yararlanabilecekleri hizmet kuruluşları hakkında 7 gün 24 saat bilgi sağlamaktadır.

b. İl ve İlçe Sosyal Hizmet Müdürlükleri

İl ve ilçe sosyal hizmet müdürlükleri, danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmanın yanında, şiddete uğrayan ve risk altındaki kadınlara, çocukları ile birlikte, konukevleri / sığınmaevlerinde geçici süreyle barınma ihtiyacı sunmaktadır.

Konukevlerinde kalma süresi kural olarak üç ay olmakla birlikte, gerekli görüldüğünde bu süre uzatılabilir. Buralarda, iş ve meslek edindirmeye yönelik çalışmalar yapılır. Ayrılıp kendi evini tutmak isteyenlere yardım edilebilir. Gizlilik ve güvenlik ilkesi gereği, sığınan kişiler hakkında üçüncü kişilere bilgi verilmez.

Bu süre boyunca, sağlık hizmeti alması sağlanır, güvencesi olmayanlara yeşil kart verilir. Sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumunun imkanlarından (kreş, nakdi ve ayni yardım gibi) faydalandırılır.

c. Sağlık Kuruluşları ve Adli Tıp Kurumu

Sağlık kuruluşları mağduru ve faili tedavi eder ve Adli Tıp Kurumu ile birlikte şiddeti bir rapor ile belgeler.

d. Belediyeler

Belediyelerin kadın danışma merkezleri varsa, mağdur kadınlar ve çocuklar ücretsiz, tıbbi, hukuki, psikolojik ayni veya maddi destek almak için buralara başvurulabilir. Mağdurlar, belediyelere ait kadın konukevlerine de başvurulabilir.

e. Barolar

Barolardan hukuki yardım almak için, baroların adli yardım kurullarına, kadın hukuku komisyonları veya kadın danışma merkezlerine başvurulabilir. Olayın kolluk veya savcılık aşamasında, bu yardım kolluk veya savcı tarafından, mağdurun durumuna ve statüsüne göre, bazı durumlarda talebe bağlı olarak, bazı durumlarda otomatik olarak, baroyla iletişime geçilerek sağlanacaktır.

f. Sivil Toplum Kuruluşları

Kadın sivil toplum kuruluşlarından mağdur kadın ve çocuklara danışmanlık ve rehberlik hizmeti yanında sığınma evi hizmeti de alınabilmektedir.

2.4 Tehdit Altındaki Kişilere Genel Hükümler ile Getirilen Koruyucu Tedbirler

Her ne kadar toplumun çekirdeğini oluşturan ailenin her türlü tehdide karşı korunması önemli ise de, Devletin sadece aile içindeki bireylerin temel hak ve özgürlüklerini kullanmasını garanti altına alması, toplumun bir bütün olarak hak ve özgürlüklerinin korunduğu anlamına gelmez. Aile çatısı altındaki bireylerin, aile dışındaki bireylere, aile dışındaki bireylerin de bir aile üyesi olan bireye karşı korunmaya ihtiyacı olduğu gibi, aile üyesi olmayan bireylerin de birbirlerine karşı korunmaya ihtiyacı vardır.

Bu nedenle, 4320 sayılı Kanun dışındaki düzenlemelerde de, kişileri tehdide karşı koruyan hükümlere rastlamak mümkündür.

2.4.1 Anayasa

Anayasa bir çok genel düzenlemesi ile, doğrudan veya dolay olarak, kişilerin can güvenliği ve vücut bütünlüğünü koruma altına almıştır.

Devletin varlık sebebini açıklayan Anayasa madde 5'e göre, devlet, her şeyden önce, kişilerin refah huzur ve mutluluğunu sağlaması ve temel hak ve hürriyetlerini kullanmasının önündeki engelleri kaldırması gerekir.

Madde 5: Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

Yine Anayasa madde 10'a göre, devlet, herkese, kanun önünde eşit davranacak ayrımcılık yapmayacaktır. Devletin, korunmaya muhtaç kimseler ile diğerleri arasındaki eşitsizliği gidermek için özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar, özürllüer, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Madde 10: Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Çocuklar, yaşlılar, özürllüer, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

Anayasa madde 12'ye göre, kişilerin sahip olduğu temel hak ve özgürlükler ve bu bağlamda yaşam ve vücut bütünlüğünü koruma hakları dokunulmaz, devredilemez ve vazgeçilemez bir niteliğe sahiptir.

Madde 12: Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Anayasa madde 17'ye göre, toplumu oluşturan her birey, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Madde 17: Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulmaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme filleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

Anayasa madde 19'a göre, kişiler dilediği şekilde hareket etme özgürlüğüne sahip olup, bu özgürlük ne kamu görevlileri ne de özel kişiler tarafından keyfi olarak sınırlanamaz;

Madde 19: Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Anayasa m.41'e göre, Devlet, aileyi, özellikle kadın ve çocukları her türlü tehlikeye karşı korumak zorundadır.

Madde 41: Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

2.4.2 Türk Ceza Kanunu (TCK)

TCK'da, şiddet olarak nitelenen bir suç tipi bulunmamakla birlikte, 4320 sayılı Kanunda tanımlanan şiddet, fiilin görünüm şekillerine göre, farklı bir ismi taşıyan bir suç tipi veya suçun unsuru olarak TCK'da karşımıza çıkabilir. Diğer bir ifadeyle, TCK'nın şiddete verdiği anlam 4320 sayılı Kanundan farklıdır.

Aile içi şiddet olayında bireylerin bir diğerine karşı işleyeceği fiiller ceza

hukuku açısından aşağıdaki suçların birinin veya birden fazlasının işlenmesi anlamına gelebilir.

- a. Hakaret,
- b. Tehdit,
- c. Destek ve bakım yükümlülüğünü yerine getirmemek,
- d. Cinsel saldırı (özellikle evlilik içi cinsel saldırı)
- e. Adam Yaralamak,
- f. Eziyet,
- g. Çocuk düşürmek,
- h. İzinsiz kısırlaştırmak,
- i. Bir kişiyi zorla alıkoymak,
- j. Çalışma özgürlüğünü engellemek,
- k. Aile bireylerine kötü davranma,
- l. Fuhuşa zorlamak,
- m. Yetkili Hakim ve Savcı kararı olmadan kişiyi genital muayeneye gönderme ve muayene etme (TCK m.287)
- n. Çocuğun kaçırılması ve alıkonulması ve
- o. Çocukların cinsel istismarı
- p. Adam öldürme suçları oluşturabilir. Bu suçun töre ve namus saiki ile işlenmesi ve eşe karşı işlenmesi ağırlaştırıcı sebep olarak kabul edilmiştir.

Fakat konumuz sadece aile bireyleri arasındaki şiddetin incelenmesi değildir. Amacımız, başta de belirtildiği gibi, toplumu oluşturan bireylerin bir diğerine karşı yönelttiği ölüm ve yaralanma ile sonuçlanabilecek tehdit fiilinin incelenmesi ile sınırlı olduğundan, olaya, bu suç tipleri açısından değil, tehdit fiili açısından bakılmaya devam edilecektir.

TÜRK CEZA KANUNU (5237)

MADDE 106. Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

Yukarıda da belirtildiği üzere, TCK açısından, kişilerin canına veya vücut bütünlüğüne yönelik zarar vereceğine dair her türlü açıklaması (1) tehdit suçu oluştururken, tehdidin gerçekleştirilmesi halinde, fail, ayrıca (2) adam yaralama veya adam öldürme suçlarından da cezalandırılacaktır.

Tehdit TCK m.106'da düzenlenmiştir. Buna göre;

(1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.)

(2) Tehdidin;

a. Silâhla,

b. Kişinin kendisini tanınmayacak bir hâle koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,

c. Birden fazla kişi tarafından birlikte,

d. Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,

işlenmesi hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Tehdit amacıyla kasten öldürme, kasten yaralama veya malvarlığına zarar verme suçunun işlenmesi hâlinde, ayrıca bu suçlardan dolayı ceza verilir.

Adam yaralama TCK m.86'da düzenlenmiştir. Buna göre:

(1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kasten yaralama suçunun;

a. Üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı,

b. Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

c. Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d. Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e. Silâhla,

işlenmesi hâlinde, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

TCK m.87'ye göre;

(1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

a. Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b. Konuşmasında sürekli zorluğa,

- c. Yüzünde sabit ize,
- d. Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,
- e. Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde üç yıldan, ikinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan az olamaz.

(2) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

- a. İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,
- b. Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,
- c. Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,
- d. Yüzünün sürekli değişikliğine,
- e. Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, iki kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hâllerde beş yıldan, ikinci fıkraya giren hâllerde sekiz yıldan az olamaz.

(3) Kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına neden olması hâlinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre, bir yıldan altı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Kasten yaralama sonucunda ölüm meydana gelmişse, yukarıdaki maddenin birinci fıkrasına giren hâllerde sekiz yıldan oniki yıla kadar, ikinci fıkrasına giren hâllerde ise oniki yıldan onaltı yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

TCK m.88'e göre;

(1) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

(2) Kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi hâlinde, verilecek ceza üçte ikisine kadar indirilebilir. Bu hükmün uygulanmasında kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesine ilişkin koşullar göz önünde bulundurulur.

TCK m.108'e göre;

(1) Bir şeyi yapması veya yapmaması ya da kendisinin yapmasına müsaade etmesi için bir kişiye karşı cebir kullanılması hâlinde, kasten yaralama suçundan verilecek ceza üçte birinden yarısına kadar artırılarak hükmolunur.

Adam öldürme suçu TCK m. 81 ve 82' de düzenlenmiştir. M.81'e göre;

(1) Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

M.8'ye göre;

(1) Kasten öldürme suçunun;

a. Tasarlayarak,

b. Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,

c. Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silâh kullanmak suretiyle,

d. Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş veya kardeşe karşı,

e. Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

f. Gebe olduğu bilinen kadına karşı,

g. Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

h. Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak amacıyla,

i. Kan gütme saikiyle,

j. Töre saikiyle,

İşlenmesi hâlinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

4320 sayılı Kanunda tanımlanan aile içi şiddetin yanında TCK'da bu suçlardan birisinin işlenmesi halinde, Cumhuriyet savcılığı, bir yandan bu suçu soruşturacak diğer yandan da, aile içi şiddetle ilgili evrakı ayırarak şikayet şartının gerçekleşmesini beklemeden, 4320 sayılı Kanunu çerçevesinde koruma kararı alınması için ivedilikle aile mahkemesi hakimine başvuracaktır. (Adalet Bakanlığı, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü Genelgesi, 01.01.2006)

2.4.3 Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)

Doğrudan tehdit yoluyla şiddet uygulayacağını söyleyen kişinin eylemi, tehdidin içeriğini oluşturan fiili gerçekleştirmesine bakılmaksızın, tehdit olarak kabul edilecektir. Tehdidin gerçekleştirilmesi halinde, tehdidin içeriğine göre fail adam yaralama, adam öldürme, cinsel saldırı gibi gerçekleştirdiği fiilden dolayı da ayrıca cezalandırılacaktır.

Failin fiilini sadece tehditle sınırlı tuttuğu durumlarda, suç haberini alan soruşturma makamlarının başvuracağı adli (koruma) tedbirler(i) şunlar olabilir.

a. Mağdurun Bilgisine Başvurma

Kolluk, mağdurun tehdit edildiğini, mağdurun bildirim üzerine öğrenmiş olabileceği gibi üçüncü kişilerin bildirim üzerine de öğrenmiş olabilir.

Kolluk, mağdurun suç bildirimini bizzat yaptığı durumlarda, mağdurun huzurunda, bildirim üçüncü kişiler tarafından yapıldığında mağdurun gıyabında, bir ihbar tutanağı düzenleyecektir. Bu tutanak, suçu bildirmenin yanında suçun nasıl işlendiği yönünde bilgileri içerecektir.

Suç haberini alan kolluğun öncelikle yapması gereken hemen bu suç hakkında Cumhuriyet Savcısını bilgilendirmek ve vereceği emre göre hareket etmektir. Bir suç haberini alan Cumhuriyet Savcısı, kolluktan hemen işin gerçeğinin araştırılmasını isteyecektir. (CMK m.160/1)

Kişilerin can güvenliğine ve vücut bütünlüğüne yönelik tehdit fiilleri şikayete bağlı olmadığı için, mağdurun yaptığı suç bildiriminin adı şikayet olmayıp ihbardır. Ancak, uygulamada, kolluk bu durumda da müşteki şikayet tutanağı düzenlemektedir. Bu nedenle, bir tehdidin varlığı halinde, kolluk şikayet olmasa bile, re'sen suç soruşturmasını başlatmak zorundadır. Dolayısıyla, mağdurun, sonradan, failin cezalandırılmaması veya şikayetini geri aldığı yolundaki açıklamasının bir anlamı olmayacaktır. Bu, aile içinde eşlerden birisinin diğerine şiddet uyguladığı veya diğerini tehdit ettiği durumlar için de geçerlidir.

Mağdurun tehdit edildiğini üçüncü kişilerden öğrenen kolluk görevlilerinin, suç soruşturmasını başlatması ve bu amaçla öncelikle bu bildirim doğru olup olmadığını öğrenmek için, mağdurun bilgisine başvurması gerekir. (PVSK m.15) Tehdidinin doğru olmadığı öğrenilmesi halinde, suç soruşturulması sonlandırılacaktır.

Tehdit suçunun ispatında, (1) tanık ifadeleri (2) şiddet veya tehdit mağduru hakkında düzenlenmiş bilirkişi (doktor) raporları, (3) olayı görüntüleyen kamera kayıtları veya tehdit etmede araç olarak kullanılan vasıtalar belirleyici olabilir. Tehdidin, şiddet olarak kendini göstermesi halinde, kullanılan maddi (kesici, delici, yaralayıcı) araçlara da ulaşılmalıdır.

Tehdidin özellikle şiddet olarak ortaya çıkması halinde, olayın hemen sonrası doktor raporu alınması önemlidir.

Mağdurun acil yardıma ihtiyacı olması halinde öncelikle tıbbi yardım sağlanmalı, mağdurun bilgisine daha sonra başvurulmalıdır.

Mağdurun şikayeti bütün ayrıntıları ile tutanağa geçirilmelidir.

Mağdurun kadın olması halinde bilgisine kadın kolluk görevli tarafından başvurulmalıdır.

Mağdurun çocuk olması halinde bilgisinin Cumhuriyet Savcısı tarafından alınması ve ifade sırasında müdafii yanı sıra çocuğun şiddete başvurmayan veli veya vasisinin bulundurulması gerekir.

Cinsel saldırı sureti ile şiddet ve tehdit uygulanması halinde mağdurun üzerindeki iz ve delillere kaybolmadan (örneğin mağdur banyo yapmadan veya elbiselerini yıkamadan) ulaşılmalıdır.

Olayın sonrası karakola gelen mağdurun durumunu gören kolluk görevlileri daha sonra mahkemede tanık olarak dinlenebileceği gibi aile içi şiddete tanık olan 5 yaşındaki bir çocuk da tanık olabilir.

Mağdur, bilgi verme sonrası, bilgi alma tutanağının bir örneğini müdafii aracılığıyla elde edebilir.

b. Şüpheliyi Davet Etme veya Yakalama

Suç haberini alan ve suçun işlendiğini mağdura doğrulatan kolluk görevlileri, kim olduğunun bilinmesi halinde şüpheliyi gözaltı birimine davet edebilecekleri gibi doğrudan yakalayabilirler de. (CMK m.145/1, m.90/2)

Şüphelinin kim olduğunun bilinmemesi halinde kollukça, öncelikle tehdit fiilini gerçekleştiren şüphelinin kimliği araştırılacaktır.

Şüphelinin tehdidinin mağdurun can güvenliğine ve vücut bütünlüğüne yönelik olduğunun ve tehdidin ciddi olduğunun anlaşılması halinde, şüpheli hemen yakalanmalıdır. Şüphelinin önceden başka bir suçtan dolayı sabıkasının bulunması, daha öncede aynı mağdura zarar vermiş olması veya zarar verme teşebbüsünde bulunmuş olması, silah taşıyor olması, işsiz ve psikopat olması, 4320 sayılı Kanuna göre hakkında koruma kararı uygulanıyor olması gibi faktörler, şüphelinin tehdit konusunu oluşturan fiili gerçekleştirme konusunda samimi olduğu anlamına gelebilir. Ancak, failin sadece tehdit etmekle yetindiği, can ve vücut bütünlüğüne yönelik tehdidin ciddi ve gerçekçi olmadığı anlaşılması halinde failin doğrudan yakalanması, davet etmeye göre ağır ve orantısız bir tedbir olabilir.

c. Gözaltına Alma

Davet üzerine gelmeyen şüpheli, hakkında zorla getirme kararı çıkarılabileceği gibi (CMK m.146/1) doğrudan yakalanarak gözaltına alınabilir. (CMK m.91) Hem zorla getirme hem de gözaltına alma işleminin gerçekleşmesi Cumhuriyet savcısının kararı ile mümkündür.

Gözaltına almanın amacı, işlediği düşünülen tehdit suçundan dolayı, şüphelinin yargılanmasını sağlamaktır.

d. İfade Alma

Mahkemeye çıkarmadan önce, gözaltı birimine getirilen şüphelinin ifadesine başvurulacaktır. İfade lama sırasında, şüpheliye kendisini savunma imkanı tanınmanın yanında, isnat edilen suçun işlenip işlenmediği öğrenilmeye çalışılacaktır. (CMK m.147) Bu amaçla, şüpheliye hakkındaki isnat okunacak ve kendisini savunması istenecektir.

e. Tutuklama veya Adli Kontrol

430 sayılı Kanun dışındaki durumlarda, tehdit suçunu işlediği iddia edilen bir şüphelinin CMK'a göre tutuklanması veya adli kontrole tabi tutulması mümkün gözükmemektedir. Bu durumda, söz konusu şüpheli gözaltı sonrası, hakkında kamu davası açılmak üzere serbest bırakılacaktır. Bu durumda, serbest bırakılan şüphelinin tehdit konusu öldürme ve yaralama

suçlarını işleme ihtimali mağdur açısından tehdit unsuru olmaya devam edecektir. Hatta, mağdurun şüpheliyi resmi makamlara bildirmiş olması, şüphelide intikam alma ve misilleme yapma düşüncesini tetiklemiş de olabilir.

Gerçekten, CMK'a göre, bir şüphelinin tutuklanması için;

1. Hakkında kuvvetli suç şüphesi olmalıdır.

2. Tutuklama nedenlerinden olan

a. kaçma tehlikesi veya

b. delilleri karartma (delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme, tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma) tehlikesinden birisinin bulunması gerekir. (CMK m.100/1-2))

Tehdit fiilini işlediği iddia edilen şüphelinin bu suçu işlediğine dair kuvvetli suç şüphesi olduğu ortaya konsa bile, tutuklama nedenlerinden birisinin varlığını ortaya koymak çok kolay olmayacaktır. Gerçekten tehdit suçlarında, bu suçtan dolayı mahkum olmamak için şüphelinin kaçacağını öngörmek veya mağdur/tanıklar üzerinde baskı kuracağını somut olgularla ispat etmek zordur.

Ayrıca, tehdit fiili tutuklamaya başvurmayı haklı kılan kaçma tehlikesinin veya delilleri karartma tehlikesinin varsayılacağı katalog suçlar arasında da sayılmamıştır. (CMK m.100/3)

Bu nedenle tehdit suçundan dolayı bir şüpheli hakkında, mahkûm olması halinde uygulanacak hapis cezasının azlığı da düşünülürse, tutuklama tedbirine başvurulması istisna olacaktır.

Tutuklamanın şartlarının gerçekleşmediği bir durumda adli kontrol tedbirine de başvurmak mümkün olmayacaktır. (CMK m.109/1)

Kanunumuzda, “şüphelinin tekrar suç işleme tehlikesi” ve “kamu düzenini muhafaza etme amacı” AİHS'den farklı olarak birer tutuklama nedeni kabul edilmemiştir. Halbuki, bu iki tutuklama nedeni Kanunumuzda birer tutuklama nedeni olarak öngörülmüş olsa idi, özellikle şüphelinin mağdura zarar verme ihtimalinin yüksek olduğu durumlarda, şüphelinin tutuklanması mümkün olabilirdi. Tehdit suçunu işleyen bir şüphelinin tutuklanması ve sonrasında mahkum olması da, şüphelinin mağdura zarar vermesini engelleyebilir ve faili amacından vazgeçirebilirdi. (Ör. bkz. *Stögmüller v. Austria*, 10 Aralık 1969, par.5 *Neumeister v. Austria*, 27 Temmuz 1968, par.14)

Ancak, Anayasa m.90/son gereği, AİHS usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir sözleşme olduğundan, bir Türk hakiminin AİHS içtihatlarını uygulayarak mağdurun yaşama hakkını ve vücut bütünlüğünü korumak için tehdit fiilini işleyen bir şüpheliyi tutuklaması mümkündür.

f. Kamu Davası Açma

Tehdit suçunun işlendiğinin ortaya konması, failin belli olması ve suçun işlendiğine dair yeterli şüpheye ulaşılması halinde, şüpheli hakkında kamu davası açılacaktır. (CMK m.170)

Hazırlanan, yetkili ve görevli mahkemeye sunulan iddianamenin kabul edilmesi ile sanık işlediği tehdit suçundan dolayı yargılanmaya başlanacaktır.

g. Mahkûmiyet

Sanığın tehdit suçunu işlediğinin ispat edilmesi halinde Hakim, sanığı mahkum edecektir. (CMK m.223/6) İşlenen tehdit suçunun işleniş biçimine göre, sanık altı aydan beş yıla kadar hapis cezasına çarptırılacaktır.

Tehdit suçundan dolayı hapis cezasına çarptırılan sanığın ıslah olması ve sonrası tekrar suç işleme düşüncesinden uzaklaşmış olması gerekir.

Ancak, işlenen suçla ilgili açıklanan hükmün iki yıldan az hapis cezasını gerektrimesi halinde, yargılamayı yapan Hakim hükmün açıklanması geri bırakılabilir. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukukî sonuç doğurmamasını ifade eder. (CMK m.231/5) Sanık beş yıl içinde kasten yeni bir suç işlemediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülöklere uygun davrandığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine kararı verilir. (CMK m.231/10)

Ancak, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilebilmesi için, mahkemece sanığın kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları göz önünde bulundurularak yeniden suç işlemeyeceği hususunda kanaate varılması ve suçun işlenmesiyle mağdurun uğradığı zararın tazmin suretiyle tamamen giderilmesi gerekir. (CMK m.231/6)

Bu şekilde, mağdurla anlaşarak mağdurun uğradığı zararı gideren ve bir daha suç işleme düşüncesinde olmayan bir sanığın, sonradan mağduru öldürerek veya yaralayarak can güvenliğine ve vücut bütünlüğüne zarar verme ihtimali çok düşüktür.

2.4.4 Medeni Kanun (MK)

Medeni Kanunu niteliği gereği şiddeti doğrudan yasaklaması beklenemez. Ancak, Medeni Kanun, hak ve özgürlüklerden yararlanma noktasında kadın ile erkek arasındaki statü farkı olmadığını gösterme yanında, özellikle aile içinde şiddeti ve tehdidi hoş görmediğini gösteren bazı düzenlemeler içermektedir. Buna göre;

1. Aile içi şiddet boşanma nedenidir. Erkeğin kadına gerekli ekonomik katkıyı sağlamaması ekonomik şiddet sayılır ve boşanma nedeni olabilir.

2. Eşlerden biri, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik güvenliği veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkına sahiptir. (MK m.197)

3. Kimse zorla, tehditle ve hileyle evlendiremez.

4. İş ve meslek seçmek diğer eşin iznine bağlı değildir.

5. Erkek evin reisi değildir, eşler evlilik birliğini birlikte temsil ederler.(MK m.188)
6. Eşler çocuklarının velayetini birlikte kullanırlar. (m.336)
7. Evin geçimine katkı sağlamayan eşten nafaka istenebilir.
8. Eşin mallar üzerindeki satma harcama yetkisi kısıtlandırılabilir.
9. Boşanma davası sırasında veya sonrasında tedbir nafakası istenebilir.
10. Boşanma davasında çocukların velayeti ve onlar hakkında nafaka istenebilir.
11. Akıl hastalığı, akıl zayıflığı, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, ağır tehlike arz eden bulaşıcı hastalık veya serserilik sebeplerinden biriyle toplum için tehlike oluşturan her ergin kişi, kişisel korunmasının başka şekilde sağlanamaması hâlinde, tedavisi, eğitimi veya ıslahı için elverişli bir kuruma yerleştirilir veya alıkonulabilir. (MK m.432)

2.4.5 Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun

Medeni Kanunda olduğu gibi Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanununda da aile içindeki birlikteliğin huzur içinde devamı için bazı düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre aile mahkemesi, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere görev alanına giren konularda:

Yetişkinler hakkında;

- a. Evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri konusunda eşleri uyararak, gerektiğinde uzlaştırmaya,
- b. Ailenin ekonomik varlığının korunması veya evlilik birliğinden doğan malî yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin gerekli önlemleri almaya,
- c. Resmî veya özel sağlık veya sosyal hizmet kurumlarına, huzur evlerine veya benzeri yerlere yerleştirmeye,
- d. Bir meslek edinme kursuna veya uygun görülecek bir eğitim kurumuna vermeye,

Küçükler hakkında;

- a. Bakım ve gözetime yönelik nafaka yükümlülüğü konusunda gerekli önlemleri almaya,
- b. Bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunan veya manen terk edilmiş halde kalan küçüğü, ana ve babadan alarak bir aile yanına, resmî/özel sağlık kurumuna veya eğitimi güç çocuklara mahsus kuruma yerleştirmeye,
- c. Çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin önlemleri almaya,
- d. Genel ve katma bütçeli daireler, mahallî idareler, kamu iktisadî teşebbüsleri ve bankalar tarafından kurulmuş teşekkül, müessese veya işletmelere veya benzeri işyerlerine yahut meslek sahibi birinin yanına yerleştirmeye, karar verebilir. (m.6)

Yine, aile mahkemeleri, önlerine gelen dava ve işlerin özelliklerine göre, esasa girmeden önce, aile içindeki karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün korunması bakımından eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunları tespit ederek bunların sulh yoluyla çözümünü, gerektiğinde uzmanlardan da yararlanarak teşvik eder. Sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir.

Her aile mahkemesine,

1. Davanın esasına girilmeden önce veya davanın görülmesi sırasında, mahkemece istenen konular hakkında taraflar arasındaki uyuşmazlık nedenlerine ilişkin araştırma ve inceleme yapmak ve sonucunu bildirmek,

2. Mahkemenin gerekli gördüğü hallerde duruşmada hazır bulunmak, istenilen konularla ilgili çalışmalar yapmak ve görüş bildirmek,

3. Mahkemece verilecek diğer görevleri yapmak,

Üzere Adalet Bakanlığınca tercihan; evli ve çocuk sahibi, otuz yaşını doldurmuş ve aile sorunları alanında lisansüstü eğitim yapmış olanlar arasından birer psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı atanır. (m.5)

2.4.6 Çocuk Koruma Kanunu (ÇKK)

ÇKK'da da çocuğun tehlide ve şiddet karşı korunması ile ilgili doğrudan bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak adlî ve idarî merciler, kolluk görevlileri, sağlık ve eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, çocuk ile çocuğun bakımından sorumlu kimseler herhangi bir sebeple korunma ihtiyacı olan çocuğu Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür. (m.6/1) çocuğu Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü kendisine bildirilen olaylarla ilgili olarak gerekli araştırmayı derhâl yapar ve gerekli önlemler derhâl alınarak çocuk, resmî veya özel kuruluşlara yerleştirilir. (m.6/2, 10)

Derhâl korunma altına alınmasını gerektiren bir durumun varlığı hâlinde çocuk, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından bakım ve gözetim altına alındıktan sonra acil korunma kararının alınması için Kurum tarafından çocuğun Kuruma geldiği tarihten itibaren en geç beş gün içinde çocuk hâkimine müracaat edilir. (m.9/1)

Acil korunma kararı en fazla otuz günlük süre ile sınırlı olmak üzere verilebilir. Bu süre içinde Kurumca çocuk hakkında sosyal inceleme yapılır. Kurum, yaptığı inceleme sonucunda, tedbir kararı alınmasının gerekmediği sonucuna varırsa bu yöndeki görüşünü ve sağlayacağı hizmetleri hâkime bildirir. Çocuğun, ailesine teslim edilip edilmeyeceğine veya uygun görülen başkaca bir tedbire hâkim tarafından karar verilir. (m.9/2)

Kurum, çocuk hakkında tedbir kararı alınması gerektiği sonucuna varırsa Hâkimden koruyucu ve destekleyici tedbir kararı verilmesini talep eder.(m.9/3)

2.4.7 Belediye Kanunu (BK)

Belediyelerin tehdit altındaki kişileri korumak için üstleneceği doğrudan bir rol yoktur. Ancak, BK'ü büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyelere, tehdit altındaki ve şiddet mağduru kadınlar ve çocuklar için koruma evi açma görevi vermiştir.(m.14/1(a))

2.4.8 İl İdaresi Kanunu (İİK)

İİK, il ve ilçe sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiri olan valinin ve kaymakamın, suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır hükmünü barındırmakla birlikte, söz konusu madde, tehdit edilen kişileri ölüm ve yaralanma fiillerinin mağduru olmaması için alınabilecek tedbirlerin neler olabileceğinden söz etmemektedir (m.11, m.32). Muhtemelen, suçu önleyecek tedbirlerin PVSK'da düzenlendiği veya düzenlenmesi gerektiği varsayımından hareket edilmiştir.

5442 SAYILI İL İDARESİ KANUNU

Madde 11. Valinin Önleyici Kolluk Yetkisi

A) Vali, il sınırları içinde bulunan genel ve özel bütün kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir. Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder,

Madde 32. Kaymakamın Önleyici Kolluk Yetkisi

A) Kaymakam, ilçe sınırları içinde bulunan genel ve özel kolluk kuvvet ve teşkilatının amiridir;

B) Suç işlenmesini önlemek, kamu düzen ve güvenini korumak için gereken tedbirleri alır. Bu maksatla Devletin genel ve özel kolluk kuvvetlerini istihdam eder

2.4.9 Koruma Hizmetleri Yönetmeliği

Koruma Hizmetleri Yönetmeliği, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun (TMK) 20. maddesine dayanılarak Başbakanlıkça çıkarılmıştır.

Söz konusu kanunun 20. Maddesine göre yönetmelik, terörle mücadelede görev veren veya bu görevi ifa eden adlî, istihbarî, idarî ve askerî görevliler, kolluk görevlileri ile suçların aydınlanmasına yardımcı olan itirafçı, tanık ve ihbarcılar gibi bazı önemli kişilerin korunmasına yönelik tedbirlerin devlet tarafından alınacağını, bu amaçla kullanılacak olan araç ve gereçlerin de devlet tarafından sağlanacağını belirtmektedir.

Yine aynı maddeye göre, gerekli koruma tedbirleri, talep halinde estetik cerrahi yoluyla fizyolojik görünümünün değiştirilmesi dahil, nüfus kaydı, ehliyet, evlenme cüzdanı, diploma ve benzeri belgelerin değiştirilmesi, askerlik işleminin düzenlenmesi, menkul ve gayrimenkul mal varlıklarıyla ilgili hakları, sosyal güvenlik ve diğer hakların korunması olabilir.

Söz konusu maddede sayılanlardan kamu görevlileri olanlar, görevlerinden ayrılmış olsalar dahi terör suçluları tarafından kendilerine veya eş ve çocuklarının canına vuku bulan bir taarruzu savmak için silah kullanmaya yetkilidirler.

Koruma tedbirlerinden yararlanacaklara talepleri üzerine ilgili valiliğin uygun görmesi ve Bakanlığın onayı ile silah taşıma ruhsatı verilebilir. (m.41)

Korumaya alınmış emekli personelden, meskende korunmaları mutlak surette zorunlu bulunanlar, görev yaptıkları bakanlık veya kamu kurum ve kuruluşlarına ait konutlardan Maliye Bakanlığınca rayiç kiralatma dikkate alınarak tespit olunacak kira bedeli ile kiralama esaslarına göre yararlandırılır.

TMK m.20'ye dayanılarak çıkarılan Koruma Hizmetleri Yönetmeliğinin 10 maddesi, terörle mücadelede rol alan ve yukarıda belirtilen belirli kişiler dışında, terörle ilgili olsun olmasın, "çeşitli sebeplerle can güvenliklerinin ciddi ve harici tehdit olduğu anlaşılanların da talepleri üzerine korumaya alınabileceğinden" söz etmektedir.

Bu kişilerle ilgili koruma kararı İl Koruma Komisyonlarınca alınacaktır. Bu kişiler, can güvenliklerinin tehlikede olduğunu kanıtlayacak bilgi ve belgelerle buldukları yer valiliğine müracaat ederler. Müracaat üzerine ilgili makamlarca, gerekli inceleme ve araştırmalar yapıldıktan sonra kişi hakkında düzenlenen dosya, değerlendirilmek üzere, İl Koruma Komisyonuna gönderilir. İl Koruma Komisyonu kararı, Vali Olur'u ile kesinleşir. (m.18)

İlgili komisyonlarının tespit ettiği koruma şekline göre, gerekli koruma, İl Emniyet Müdürlüğü veya İl Jandarma Komutanınca koruma sağlanır. Korunmasına karar verilen kişilerin kaç kişi ile korunacağı İl Koruma Komisyonu kararında belirtilir. (m.15)

Bir kimsenin korumaya alınıp alınmamasına veya korunmasının devamına gerek olup olmadığına dair yapılacak Komisyon incelemesinde, kişinin hangi sebeple can güvenliğinin tehlikede olduğu, bu konuda resmi makamlarca düzenlenen raporlar, yapılmış tehditler, basın ve kamuoyuna intikal eden bilgi ve belgeleri değerlendirilir. Talepte bulunan kişinin korumaya alınmasına gerek olduğunun değerlendirilmesi halinde, tehdidin önemi, mağdurun talebi ve eldeki imkânlar dikkate alınarak Yönetmelikte belirtilen koruma şekillerinden birisinin uygulanmasına karar verilir. (m.16)

Yönetmelikte uygulanması öngörülen koruma şekilleri özel koruma, yakın koruma, konut koruma, işyeri koruma, konut ve işyeri koruma, çağrı üzerine korumadır. (m.4)

Hakkında özel koruma kararı alınanların durumu iki yılda bir, diğer koruma kararı alınanların durumları her yıl Ocak ayında ilgili komisyonlarca gözden geçirilir. (m.19)

Koruma talebinde bulunan kişilerin koruma talepleri incelenip karara bağlanıncaya kadar geçecek süre içinde, korunacak kişinin can güvenliğinin bulunmadığını gösteren bilgi ve belgelerin resmi makamlarca önceden tespit edilmesi halinde, ilgili valiliklerce koruma tedbirleri derhal kaldırılır. Bu tedbirler, yetkili komisyonlara incelenip aksine bir karar verilinceye kadar devam eder. (m.20)

Hizmetin gereklerine uygun ve yeterli araç, gereç ve teçhizatla donatılan koruma birimleri, koruma altına alınan kişiyi her türlü tehdit, tehlike ve saldırılara karşı korur, bu kişilerin günlük faaliyetlerinde, konutlarında ve çalışma yerlerinde can güvenliklerinin sağlanması için her türlü tedbir ve tertibi almak ve uygulamakla görevlidir. (m.21)

Bu tedbirlerin uygulanmasında, İçişleri Bakanlığı ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar gerekli her türlü gizlilik kurallarına uymak zorundadırlar.

2.4.10 SHÇEK Kadın Konukevleri Yönetmeliği (24396, 08.05.2001)

SHÇEK Kadın Konukevleri Yönetmeliği, SHÇEK'e bağlı kadın konukevlerinde kalan kadınların durumunu düzenlemektedir. Söz konusu yönetmeliğe göre, kadın konukevlerini gizliliğin sağlanabileceği, ihtiyaç duyulan il ve ilçelerde açılır. (m.5)

Buralara sadece tehdit altındaki kadınlar ve çocukları değil; eşler arası anlaşmazlıklar nedeniyle evini terk eden ya da eşleri tarafından terk edilen ve bu sebeple yardıma ihtiyaç duyan kadınlar, fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik istismara uğrayan kadınlar, boşanma veya eşin ölümü nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar, istenmeyen evliliklere zorlanan kadınlar, evlilik dışı hamile ya da çocuk sahibi olan ve bu nedenle ailesi tarafından kabul edilmeyen kadınlar, daha önce uyuşturucu, alkol bağımlılığı olup bu konuda tedavi görmüş ve alışkanlıklarını terk etmiş kadınlar, cezaevinden yeni çıkmış olup yardım ve desteğe ihtiyacı olan kadınlar, kontrolleri dışında oluşan çevre koşulları nedeniyle ekonomik ve sosyal yoksunluk içine düşmüş kadınlar da kabul edilir. (m.8)

Kadın konukevlerine kabulünü isteyen kadınlar, illerde İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne, ilçelerde varsa İlçe Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüklerine bir dilekçe ile başvuruda bulunabilirler. (m.10/1) Kadın konukevine kabulü için başvuran kadınlardan aile içi şiddete maruz kalmış olanlara, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un uygulanması amacıyla Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı ihbarda bulunmaları konusunda rehberlik yapılır. (m.10/2)

Kuruluşun adresi, telefon numarası gizli tutulur. Kuruluşu tanıtan tabela asılmaz ve kuruluş binasında açılış törenleri düzenlenmez. (m.13/1)

Kadınlara ilgili bilgi ve belgeler hiçbir şekilde açıklanmaz. Dosyalar, gizlilik ilkesine uygun olarak düzenlenir ve saklanır. (m.13/2)

Kadın konukevlerinde kadınların güvenlikleri Valiliklerce alınacak uygun önlemlerle sağlanır. (m.17)

Kadın konukevlerinde;

(1) Kadınlara rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilir.

(2) Kadınların aileleri ya da eşleri ile olan anlaşmazlıkların incelenerek çözüm önerileri hazırlanır

(3) Çocuğu ile kabulü yapılan kadınların, uygun görülmesi halinde çocukları hakkında 2828 sayılı Kanun hükümleri ve ilgili diğer mevzuat uyarınca gerekli önlemlerin alınmasına yönelik sosyal inceleme raporu düzenlenir

(4) Kadınların kuruluştaki kaldığı süre içinde gelecekte kendilerine yeterli olabilecekleri bir iş ve meslek edinmelerinde gerekli önlemleri almak, bu amaçla kadınların daha kolay ve daha iyi işler bulabilmeleri ve sosyo-ekonomik düzeylerinin yükseltilmesine yönelik, yaygın eğitim, işgücü eğitimi ve benzeri eğitim etkinliklerine katılmalarının sağlanması için çalışmalarında bulunmak, gerekli görülen kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.

(5) Kadınların hukuki sorunlarının çözümlenmesine yardımcı olunur.

(6) Kadınlarda saptanan davranışsal ya da duygusal sorunların giderilmesi için psikolojik teknikler kullanılarak, kuruluştaki kalan kadınlar ve çocuklarına yönelik bireysel ve grup çalışmaları düzenlenir.

(7) Kuruluştaki ele alınması mümkün olmayan psikolojik sorunlar için kadınlar ve/veya çocukları için hastanelerle işbirliği yapılır.

(8) Kadınlar ve çocuklarının sağlık durumlarını izlemek, hasta olan kadın ve çocukların kuruluştaki veya hastanede tedavisi için gerekli işlemler yerine getirilir.

Kadınların kuruluştaki kalma süresi 3 aydır. Bu süre kuruluş müdürlüğünün teklifi ve İl Müdürünün onayı ile üç ay daha uzatılabilir. (m.12)

2.4.11 İçişleri Bakanlığı Genelgesi (2010/65, 17.09.2010)

Yaşam hakkı ve vücut bütünlüğü tehlikede olan kişilerle ilgili en kapsamlı ve tatmin edici düzenleme İçişleri Bakanlığının 17.09.2010 tarih 2010/65 sayılı genelgesidir. Söz konusu genelge ile can güvenliği olmayan kişilerle ilgili alınacak tedbirlerin standartlaştırılması ve etkinleştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda,

1. Kolluk, re'sen veya talep üzerine suç işlenmesinin önlenmesine yönelik tedbirleri almaya devam edecektir. Genelgede bu tedbirlerin neler olabileceğini açıklamamaktadır.

2. Güvenliğini talep eden herkese, acil durumlarda araması için 155 Polis İmdat ve Bölge Polis Merkezi Amirliği iletişim numarası verilecektir.

3. Bölge polis merkezi amirliği ile bölge asayiş ekiplerine tehdit altındaki kişinin kimliği, adresi ve tehdit eden şüpheli kişi hakkında bilgiler verilecektir.

4. Tehdit edilen kişinin koruma altına alınıp alınmaması gerektiğini değerlendirmek üzere, mağdur ve şüpheli hakkında detaylı bir araştırma yapılacaktır.

5. Şüpheli kişinin kimliğinin belli olmadığı durumlarda, kimliğini belirlemek için gerekli araştırmalar yapılacaktır.

6. Koruma Hizmetleri Yönetmeliğine göre yapılan müracaatlar değerlendirilirken, ön araştırmalar sonucunda, tehdit altındaki kişinin korunması gerektiği anlaşıldığında, geçici olarak, tehdit edilen kişinin ikamet veya işyeri adresinde belirli zamanlarda ekip/personel görevlendirilecektir. Yine bu çerçevede, gerekirse tehdit altındaki kişinin, işyerine, okula, adliyeye vb yerlere gidiş gelişleri görevli ekip eşliğinde yapılacaktır.

7. İlgili Komisyonca tehdit altındaki kişinin korunmasına karar verilmesi halinde, durum, il/ilçe koruma şube müdürlükleri/büro amirliklerine bildirilecek, tehdit altındaki kişiler Koruma Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre korunacaktır.

8. Adli işlemler sırasında, detaylı araştırmalar sonrasında, tehdit edildiği için can güvenliği olmayan bir kişinin varlığının öğrenilmesi ve bu kişinin korunması gerektiğinin değerlendirilmesi halinde, ilgilinin müracaatı il/ilçe koruma şube müdürlüklerine/büro amirliklerine bildirilecek ve Koruma Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında gerekli işlemler yürütülecektir.

2010/65 no'lu bu Genelge, kişilerin yaşam hakkının korunması ve kötü muameleye uğramaması ve tehditlenmeden korunması açısından değerlendirildiğinde oldukça olumludur. Tehdit alan kişilerin korunması konusunda kolluk güçlerinin neler yapması gerektiği konusunda da tek düzenleme niteliğindedir. Tehdit alan kişilerin korunması konusunda var olan bir boşluğu doldurmak amacı ile hazırlanmıştır. Buna mukabil hem konuyla hem de genelgeyle ilgili bazı değerlendirmeler bulunmaktadır. "İlk olarak, bu genelge bazı kişisel verilere ulaşılmasını öngörmektedir. Bu meyanda, Anayasanın 20. maddesine göre, herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. *Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar.* Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir. Dolayısıyla, bu konudaki mevzuat boşluğunun bir genelge ile değil de bir yasa ile düzenlenmesi gerekirdi." (Üçkuyu, M., İdarecinin Sesi Dergisi S.142)

2.4.12 Başbakanlık Genelgesi (2006/17, 04.07.2006)

2006/17 sayılı genelgeyle, çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleriyle töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarınca yeni ve acil önlemler alınması gereğine işaret dilmektedir. Bu noktada başlatılacak çalışmalarda koordinasyon görevi çocuğa yönelik şiddet konusunda Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne, kadına yönelik şiddet ve töre/namus cinayetleri konusunda ise Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Genelgede tek tek belirtilen sorumlu kurumlar, görev alanına giren konularda hazırlanacak ayrıntılı faaliyet raporlarını üçer aylık dönemlerle ilgili koordinatör kuruma göndereceklerdir.

2.4.13 Adalet Bakanlığı Genelgesi 2006/35, 01.01.2006

4320 sayılı Kanunun uygulamasında, hakim ve savcılarca dikkat edilmesi gereken hususlar gösterilmiştir.

2.4.14 İçişleri Bakanlığı Genelgesi 2005/123 (EGM 2005/94) , 02.12.2005

Söz konusu genelge ile, 4320 sayılı Kanunun kolluk uygulamasındaki tereddütler giderilmeye ve ortak hareket tarzı belirlenmeye çalışılmıştır.

2.4.15 İçişleri Bakanlığı Genelgesi, 2007/8 (EGM 2007/6)

Kadına yönelik töre ve namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik tedbirlerin koordinasyonun nasıl sağlanacağına ilişkin hususlar gösterilmiştir.

Üçüncü Bölüm

3. ÇALIŞTAY SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1 Uygulamadaki Durum

Proje kapsamında 14 ilde yapılan 16 çalıştayda katılımcıların yorum, görüş ve önerileri ve akademik çalışmalar sonucunda elde edilen veriler, Uyum, İşbirliği-Koordinasyon ve yasal düzenlemeler konularında uygulamada karşılaşılan sorunlar şu şekilde belirlenmiştir.

Burada belirtilmesi gereken husus, Mülki İdare Amirleri ve Kolluk tehdit eyleminin varlığı halinde görevleri konusunda yeterli “farkındalık”a sahip değildirler. Çalıştaylarda yapılan örnek olay çalışmalarında, bir kişi tarafından tehdit aldığı şikâyeti ile Mülki Amirlere bir müracaat yapıldığında, MİA bu konuda adli makamları yetkili görmektedirler ve genellikle bu müracaatları Cumhuriyet Savcılığına yönlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Böyle bir durumda, önleyici tedbirler alma noktasında bazı Mülki İdare Amirleri kendilerini yetkili görmekte ancak hangi tedbirlerin alınacağı noktasında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Bir kişi tarafından tehdit aldığı şikâyeti Kolluğa bir müracaat yapıldığında, Kolluk yetkilileri de Mülki İdare Amirleri gibi bu konuda adli makamları yetkili görmekte ve bu müracaatları Cumhuriyet Savcılığına yönlendireceği beyanında bulunmuşlardır.

Tehdit eylemine ilişkin olarak kolluğun yetkili ve sorumlu olduğunu beyan eden kolluk görevlilerinin de alınabilecek önleyici kolluk tedbirleri konusunda üzerinde bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

Tehdit gibi çifte karakterli suçlarda Mülki İdare Amirlerinin ve Kolluğun önleyici tedbirleri almak konusunda farkındalığın artırılmasına yönelik eğitim çabalarının devamı görülmektedir.

Cumhuriyet Savcıları ve Aile Mahkemesi Hakimleri tehdit suçunu kendi görev alanları içinde algılamakta, hakim ve savcılarının alınması gerekli olan önleyici idari önlemler için yetkili makamlara (MİA ve Kolluk) yazılı bildirimde bulunmalarını gerektiren bir yasal düzenleme bulunmamaktadır.

Tehdit suçunun aile içi şiddet olayının bir parçası olması durumunda aile Mahkemesi Hakimleri, diğer tehdit olaylarında ayrıca Cumhuriyet Savcıları “tehdit”in öncelikli olarak bir adli görev olduğunu, ancak yapılan tehdit “ciddi” ise gerekli tedbirlerin alınması için yazılı bildirimde (Valiliğe/Kaymakamlığa-Kolluğa) bulunacaklarını belirtmişlerdir. Tehdit suçunun “ciddi” olmasını, ilgili kişinin gerçekleştireceğini ileri sürdüğü eyleminin “geçekleştirilebilir” ve “yakın” bir tehlike olması olarak açıklamışlardır. Gerekli önleyici tedbirlerin alınması için yazılı bildirimde bulunduğunu belirten adli yargı mensupları, bu bildirim yapmak konusunda yasal bir zorunluluk olmadığını ve önleyici tedbirlerin alınması konusunda bu bildirim konusunda inisiyatif kullandıklarını söylemişlerdir.

Kamu kurumlarında tehdit suçunun ve aile içi şiddetin önlenmesi konusunda işbirliği ve koordinasyon eksikliği mevcuttur. Adli makamların (Aile mahkemeleri ve Cumhuriyet Savcıları) tehditte yer alan unsurların önlenmesi Kollukça işlem yapılması için Mülki İdareye bildirme zorunluluğu yoktur. Bildirim adli merciin inisiyatifine bağlıdır. Adli bir olayın İdarece adli makamlara bildirilmemesi “adli görevin ihmali suçu” niteliği taşıırken, adli makamların tehdit suçu gibi suçlarda gerekli idari önlemlerin alınması için idareye tehdidi bildirimini zorunlu tutan bir düzenleme yoktur. Bu nedenle yetkili adli mercilerde çifte karakterli suçlarda önleyici tedbirlerin alınmasını sağlamak bakımından farkındalık artırılmalıdır.

Tehdit eylemine ilişkin olarak, hem yargının ve kollukça alınan tedbirlerin neler olduğunu veya bir önlem alınıp alınmadığını karşılıklı olarak kontrol edebilecekleri bir sistem yoktur. Önleyici önlemler almakla yükümlü bulunan makamlar (MİA ve Kolluk), adli yargıda yürüyen işlemlerden, Cumhuriyet Savcılıkları ise önleyici önlemler almakla yükümlü makamların yürüttüğü işlemlerden bilgi sahibi olamamaktadır. Adli makamlar ve mülki makamlar arasında tehdidi önleme konusunda işbirliği eksikliği bulunmaktadır.

Cumhuriyet Savcılıkları, MİA ve kolluk arasında tehdit suçu gibi çifte karakterli suçlarda işbirliğini sağlayacak yasal bir düzenleme de bulunmamaktadır. Bu nedenle devlete müracaat ettiğine inanarak bu kurumlardan herhangi birine müracaat eden bir kişi tüm gerekli tedbirlerin alınacağını haklı olarak düşünmektedir. Ancak tehdit suçu gibi suçlarda Cumhuriyet Savcılığı sadece Türk Ceza Kanununda yer alan Tehdit suçuna göre soruşturma başlatmakta, tehdidin gerçekleşmemesi için İdari tedbir almakla yükümlü MİA (Kolluğa) bildirimde bulunmamaktadır.

Geçen yıllar içinde yapılan eğitimler sonucu Kolluğun hakemlik yapma eğilimini bıraktığı görülmektedir. Son 10 yıl içinde kolluk güçlerine yönelik olarak yapılan eğitimler ile aile içi şiddet konusunda polis ve Jandarma “kol kırılır yen içinde kalır”, “aile içi sorun”, “her ailede olur” gibi yaklaşımları terk etmiş görünmektedirler. Ancak burada hala sorun zaman zaman özellikle aile içi şiddet sorununun sadece fiziksel şiddet boyutu içinde algılandığı yönündedir. Halbuki aile içi şiddet fiziksel şiddetin yanı sıra ekonomik, duygusal ve cinsel şiddet olarak da ortaya çıkmaktadır. Çok defa kişinin fiziksel şiddet dışında uğradığı diğer şiddet türleri de fiziksel şiddet kadar yıkıcı olabilmektedir. Fiziksel şiddetin dışında yer alan şiddet türlerinde kolluk güçlerinde “farkındalık” artırılmalıdır.

4320 sayılı Ailenin Korunması kanunu yerine yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 2. maddesinde aile içi şiddetten bahsedilirken açık tanımı yapılmış ve aile içi şiddetin fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel olarak gerçekleştirilebileceği açıkça düzenlenmiştir. Bu hali ile 4320 sayılı kanunda bahsedilen aile içi şiddet kavramı açıklanmış olmaktadır.

Kolluğun aile içi şiddet konusunda gösterdiği duyarlılığın “tehdit” suçu ile alınması gereken önlemler konusunda “farkındalık” ve “duyarlılık” artırılmalıdır. Tehdit suçunun çok defa somut delillerle ispatlanmasının güçlüğü yargılama sonucunda kovuşturmanın ceza ile sonuçlanmamasına bu durum ise “bu şikayetten bir şey çıkmaz” algısının gelişmesine sebebiyet vermişse de tehdidin gerçekleştirilebilir ve yakın olması durumunda önleyici tedbirlerin alınmasında duraksamaya sebebiyet vermemelidir.

Aile içi şiddet ve tehdit olayı değerlendirilirken geliştirilmiş olan formlar yeterince kullanılmamakta ve bilinmemektedir. Uygulama birliği yoktur. Aile içi şiddetin seviyesini belirlemek ve kolluğun değerlendirme yapmasında bir standart getirmek amacıyla geliştirilmiş bulunan “Aile içi tespit form”larının yeterince bilinmediği, kullanılmadığı daha önemlisi asıl ifa etmeleri gereken fonksiyonu eda etmedikleri tespiti yapılmıştır. Aile içi tespit formlarının amacı kolluk tarafından tespit yapılırken şiddet algısında kişisellikten uzaklaşarak tüm vakalara uygulanabilecek somut bir standart oluşturmaktır. Bu formlar şiddet ve tehdidin değerlendirilmesinde mutlak kullanılmalı ve ülke çapında uygulama birliği sağlanmalıdır.

Alınacak tedbirler konusundaki mevzuattaki eksiklikler tamamlanmalıdır. Tehdit alan kişilerin korunması konusunda yasalarda yer düzenlemeler hakkında belirlenen eksiklikler şu şekildedir.

1. Terörle Mücadele Kanunu m.20’ye dayanılarak çıkarılan Koruma Hizmetleri Yönetmeliğinin 10. maddesi, terörle mücadelede rol alan kişiler dışında, terörle ilgili olsun olmasın, “çeşitli sebeplerle can güvenliklerinin ciddi ve harici tehdit olduğu anlaşılanların da talepleri üzerine korumaya alınabileceğinden” söz etmektedir.

Bu yönetmelik gizlidir. Yönetmeliği asıl amacı ise terörle mücadelede rol alan belirli kişiler hakkında koruma tedbirlerini düzenlemektir. Vatandaşın haklarını bilip bunu talep edebilmesi için yasal düzenlemelerin ulaşılabilir ve aleni olması gerekir. Aynı zamanda ikincil bir düzenleme olan bir yönetmelik içinde yer almaktadır. Koruma yönetmeliğindeki bu hükmün Polis Vazife ve Salahiyet Kanununa eklenmesi uygun olacaktır.

2. 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında kanunda yer alan koruma tedbirlerine uymama durumunda ilgilinin tutuklanacağı hususunun CMK'nın 100. maddesinde yer alan tutuklama nedenlerinin bir istisnası olacağı belirtilmesi gerekir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında kanunda 3. maddesinde yer alan "kararda hükümlenen tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hakkında hapis cezasına hükmedileceği hususu şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireyine ihtar olunur." şeklindeki hüküm bulunmaktadır.

Buna karşın Ceza Muhakemesi Kanununun 100. maddesinde tutuklama nedenleri tek tek sayılmıştır. Burada sayılan tutuklama nedenleri içinde 4320 sayılı kanunda yer alan koruma nedenlerine aykırı davranış sayılmamıştır. 4320 sayılı kanunda sayılan tutuklama hükmünü uygulama konusunda duraksamaya yer açmaması için ya 4320 sayılı kanunda tutuklama hükmünün CMK da yer alan tutuklama nedenlerinin bir istisnası olacağı belirtilmeli veya CMK 100. maddeye tutuklama nedenlerine koruma tedbirleri ne uyulmamanın tutuklama nedeni olacağı hususu eklenmelidir.

Bu husus açıkça düzenlenmediği için 4320 sayılı kanuna göre tedbir kararlarına uymama durumunda tutuklama kararının verilmesi mümkün görülmemektedir.

3. 2010/65 No'lu genelge can güvenliklerinin olmadığı yönünde talepte bulunan ya da bu yönde bilgi edinilen kişilerle ilgili alınacak tedbirlere ve bu kişilerin korunmalarına yönelik olarak ilgili mevzuat kapsamında yapılan işlemlerin standartlaştırılması ve etkinleştirilmesi için çıkarılan 2010/65 no'lu bu genelgeyle ilgili olarak;

Genelgenin, bazı kişisel verilere ulaşılmasını öngördüğü, bu meyanda, Anayasanın 20. maddesine göre, herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsadığı, kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenleneceği, dolayısıyla, bu konudaki mevzuat boşluğunun bir genelge ile değil de bir yasa ile düzenlenmesi gerekeceği belirlenmiştir.

4. Çift Karakterli suçlarda özellikle tehdit suçunda önleyici kolluk yetkisini kullanmakla görevli ve sorumlu bulunan Mülki İdare Amirleri ile Cumhuriyet Savcıları arasında etkin bir işbirliği sistemi kurulmalıdır. Özellikle tehdit suçunun varlığı halinde Cumhuriyet Savcılarının tehdit ile ileri sürülen hususların engellenmesi ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak üzere Mülki İdare Amirlerine bildirim zorunlu hale getirilmelidir.

5. Aile içi şiddet konusu dışında tehditle ilgili önlemlerin hep ikincil düzenlemelerde ele alındığı görülmektedir. Tehditle ilgili alınması gereken önlemlerin bir bütün olarak genel bir yasanın içinde yer alması uygun olacaktır. Bu konuda önerilen yasa PVSK'dır.

6. Gerek aile içi şiddetten gerekse diğer tehdit türlerinde tehdidin ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerde acil durumlarda İllerde Valinin ilçelerde Kaymakamın onayı ile gerekli tedbirler alınabilmeli ve derhal yürürlüğe konulabilmelidir. Bu kararlar belirli bir süre içinde kurulun onayına sunulmalıdır. Acil durumlarda kolluğun tahkikatı ve kurulun toplanmasının zaman alacağı geçici bir önlem olarak uygulanabilmeli, bu uygulamanın yapılabilmesi için yasal düzenlemelerde gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

Tehdit ve şiddet olgusu sadece adli ve idari önlemlerle önlenemeyeceği belirlenmiştir. Gerek aile içi şiddetten kaynaklanan tehdit gerekse diğer tehdit türleri sadece yargılama hapisle, para cezasıyla cezalandırma gibi yöntemlerle çözülemeyeceği konusunda bir ittifak vardır. Bu sorunları çözmek için mültidisipliner bir yaklaşımla bu sorunun eğitim, sağlık, sosyolojik ve psikolojik vs. gibi kökenlerine inilmeli ve tehdit/şiddet olgusu toplumsal bir sorun olarak konu ele alınmalıdır.

Tehdit alan kişilerin korunmasına yönelik Multidisipliner yaklaşımda; Mülki İdare amirlerinin koordinasyonunda güvenlik güçleri, hukukçular, psikiyatri uzmanları, psikologlar, sosyal hizmet uzmanlarının ve bu Konu Üzerinde Çalışacak uzman bir birimin bulunması, çalışanların empatik ve önyargısız yaklaşımla görevlerini yerine getirmeleri gerekmektedir.

Gerek aile içi şiddet ve tehdidin önlenmesine yönelik olarak çıkarılan kanunda gerekse diğer tehdit çeşitlerinde önemli problemlerden biride tehdit edenin elini kolunu sallayarak serbestçe gezebiliyor olmasıdır. Tehdit edenin asıl amacı tehdit ettiği kişinin iç dünyasında korku, endişe, güvensizlik ve yaşanılmaz bir ortam meydana getirmektir. Çok defa sadece yerine getirilebilir, uygulanabilir bir tehdidin varlığı bu yıkımı gerçekleştirmeye yetecek ortamı yaratabilmektedir. Bu türeden bir düşünce ve ruh haline sahip bir failin serbest bir şekilde ortada olması tehdidin gerçekleştirmek istediği amaca hizmet eder durumdadır. Bu nedenle özellikle Şiddet/tehdit uygulayana yönelik tedbirler yasal düzenlemelerde yer almalı, fail rahat ve bir şey yokmuş gibi serbest olmamalıdır. Eyleminin karşılığında ruhsal tedavi alması, toplum hizmetlerinde çalıştırılması, teknik araçlarla takip edilmesi (elektronik kelepçe ve iletişiminin takibi) hem caydırıcılık sağlayacak hem de faili eyleminden vazgeçirecektir.

Sadece failin caydırılması ve tehdit alanın korunması yeterli değildir. Toplumun eğitiminin artırılması, bu hususlardaki farkındalığın eğitimle yükseltilmesi sağlanmalıdır.

4320 sayılı kanunda yer alan bazı hükümleri ve uygulamasına ilişkin öneriler bulunmaktadır.

1. 4320 sayılı kanun gereğince verilen koruma kararlarında, olayın ağırlık ve şiddeti sağlıklı değerlendirilememektedir.

Aile Mahkemelerince verilen koruma kararlarında genellikle istenilen koruma taleplerine bağlı kalındığı itirazı bulunmaktadır. Aile içi şiddete uğrayan taraf ya da müvekkilliği genellikle yasada yer alan koruma taleplerinin tamamını talep etmektedirler. 4320 sayılı kanuna göre verilen kararlar işin gereği olarak duruşmasız olarak yapılmaktadır. Bu nedenle olayın ağırlığı, gerçekliği ayrıntılı değerlendirilme imkanı olmadan karar verilmek durumunda kalınmaktadır. Yine 4320 sayılı yasada verilen koruma kararlarına itiraz konusunda bir düzenlemede yapılmamıştır. Uygulamada kararı veren aile mahkemesine yeniden incelenmek üzere itiraz edilebilmektedir.

6284 sayılı yeni yasada bu husus düzenlenmiş ve 2 hafta içinde verilen koruma kararına itiraz imkanı getirilerek 4320 sayılı kanunda bulunan eksiklik giderilmiş görülmektedir.

Yine korunma tedbirleri alınırken, özellikle tedbir nafakası, evin tahsisi kararlarında; kişinin yaşam şartları ve yaşam kalitesini düşürülmemesine dikkat edilmesi değerlendirmenin diğer boyutudur.

2. 4320 sayılı kanunda önleyici tedbir alma yetkisi konusunda Mülki İdare Amirlerinin devre dışı bırakılması aile içi şiddet ve tehdit sorununu çözmemiştir. 4320 sayılı kanunda Aile Mahkemesince alınacağı öngörülen koruma kararları özü itibarı ile idari tedbir kararı olan adli karar niteliğindedir. Ancak bu koruma kararlarını bir yargı mercii almaktadır. Dolayısı ile bu kararlar adli karar niteliğindedir. Koruma kararı alma yetkisi konusunda Mülki İdare Amirlerinin devre dışı bırakılması sorunu çözmemiştir.

İdare sistemimizin yapısına göre suçun önlenmesi, önleyici kolluk tedbirlerinin alınması Mülki Amirlerin görevi alanındadır. İl idaresi Kanununda da bu husus açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle idari nitelikte önleyici yönü ağır basan bu tedbirlerin alınması Mülki İdare Amirleri yetkili kılınmaması doğru olmamıştır. 6284 sayılı yeni yasada bu hususun düzeltildiği ve koruma tedbirleri konusunda MİA'nında yetkili kılındığı görülmektedir.

3. 4320 sayılı kanunda tedbiri gerektiren faile yönelik olarak eğitim, tedavi, rehabilitasyon benzeri önlemler eksiktir. 4320 sayılı kanunda koruma tedbirleri içinde faile yönelik olarak "Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması." şeklindeki düzenleme problemi çözmek için yeterli değildir. Çok defa bu koruma tedbiri amaçlanan gerçek işlevini yerine getirememektedir. Bazı aile içi şiddet vakalarının gerçek nedeninin psikolojik kaynaklı olması nedeni ile bu tedbirin uygulanması sorunu çözebilmektedir.

Yeni yasada "h) Korunan bireylerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan bireylere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması halinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) *Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.*” şeklinde daha geniş düzenlenmiştir.

4. Diğer bir dikkat çekici husus, 4320 sayılı Kanundan uygulamada genellikle eğitim seviyesi yüksek kadınların yararlanıyor olmasıdır. Yazılı ve görsel medyada halen yoğun olarak yer alan kadına yönelik şiddet olaylarının vehameti ve çokluğu bu algıyı güçlendirir durumdadır. Diğer bir ifadeyle, 4320 sayılı Kanundan asil ihtiyaç sahibi kadınların hizmetine sunulmasının başarısız olmasıdır.

5. 4320 sayılı kanunda yer alan tedbirler yeterli değildir. Adli kontrol tedbirlerine ekleme yapılabileceği değerlendirilmiştir.

Şiddet önleme ve izleme merkezleri kurulması konusu gerçekleştirilen çalıştaylarda katılımcıların önerdikleri birimdir. Mağdurların müracaatı ve gerekli işlemlerin takibi burada yapılmalıdır. Acil vaka yönetimi için yeterli uzmanlardan oluşan bir ekip hazır bulunmalıdır.

Önerilen sisteme göre Şiddet önleme ve izleme merkezlerinde: Mağdurlar/Müştekilerin buraya götürülmesi, ifadelerin burada uzman görevliler tarafından alınması, mağdur/müştekilerin durumlarını tespiti yönelik olarak risk değerlendirme formunun (RDF) doldurulması, aile içi şiddetin ve tehdidin riski yüksek çıkarsa “Koruma Kararı” verilmek üzere işlemlerin başlatılması, koruma işinde gerektiğinde ve şartlar izin veriyorsa özel güvenliğin yapılması, aile içi şiddet/tehdit olayından kaynaklanan işlemlerin maliyetinin tespit edilerek faile rücu ettirilmesi, risk değerlendirilmesinde “Orta” risk varsa “fail”in eylemlerinin, gerekiyorsa iletişim araçlarının takip edilmesinin sağlanması öngörülmüştür. Özel güvenlik hizmetlerinden yararlanma ve faile şiddet olayının sonrasında devlete çıkan maliyetin hesaplanarak faile rücu ettirilmesi düşüncesi bu türden olaylarda önemli bir caydırıcılık sağlayacaktır.

Sığınma evlerinin sayısı ve kapasitesi artırılmalı, Sosyal güvencesi olmayanların da iş ve barınma ihtiyaçlarını karşılayan birim olmalıdır.

Uygulamada, ölüm ve yaralama ile sonuçlanan tehdit olaylarının medyada geniş yer almasının bir sonucu da olarak, genelde, hem idari hem de adli süreç birlikte işlemektedir. Bu süreçte kolluk kritik bir konum işgal etmektedir. Kolluk, tehdit altındaki kişiyi korumak için idari süreci başlatmakta bir yandan da, adli süreç için Cumhuriyet Savcılığını bilgilendirmektedir. Ayrıca, genel olarak, Cumhuriyet Savcılıkları ve Mülki İdare Amirleri tehdit suçunun iki boyutlu olduğunun farkında olup birbirlerini suçun diğer boyutu ile ilgili bilgilendirmektedir.

Bu doğrultuda uygulamada, yetkili makamları arayarak tehdit edildiğini beyan eden kimse, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun kapsamında bir kişi ise, bu Kanunda öngörülen koruma tedbirlerine başvurulmaktadır. Ancak, tedbire maruz kalan kişi, bu

tedbirlerin, karşılığında suç işlemeyi göze alarak, tedbirleri devre dışı bırakılarak korumasız durumdaki mağdura ulaşabilmektedir. Dolayısıyla, bu Kanunun uygulama alanı sınırlıdır ve bu Kanun tehdit edilen kişinin vücut bütünlüğünü ve yaşama hakkını korumak için etkili bir mekanizma öngörmemektedir.

Belki de bu yüzden kolluk çoğu zaman, işlenen suç şikayet bağlı olamamasına ve yetkisi olmamasına rağmen, müşteki kadının suç bildirimini işleme koymamaktadır. “Süreç uzun sürer”, “bir şey çıkmaz”, “kol kırılır yen içinde kalır” gibi söylemlerle kadını talebinden vazgeçirme eğilimi içine girmektedir. Bu şekilde, artan suç oranları özellikle kadına yönelik şiddetin boyutu gizlenmektedir.

4320 sayılı Kanun kapsamına girmeyen bir kişi tehdit edildiğini kolluğa bildirdiğinde ise, İdari bakımdan, İçişleri Bankalığının 17.09.2010 tarih 2010/65 sayılı genelgesi uyarınca bir yandan tehdit edilen kişinin koruma altına alınması için mülki idare amirliğine ve adli süreci başlatması için Cumhuriyet Savcılığına müracaat edilirken, öbür taraftan tehdit altındaki kişinin korunması için, geçici olarak, tehdit edilen kişinin ikameti veya işyeri adresine ekip/personel gönderilmektedir.

Valinin başkanlığında toplanan İl Koruma Komisyonu, kolluğun yaptığı araştırmaları sonrası sunduğu belgeleri değerlendirmesi sonrası, tehdit edilen kişinin gerçekten hayatının ve vücut bütünlüğünün tehlikede olduğu sonucunu ulaşırsa koruma kararı çıkartmaktadır. Bu karar, durumun aciliyetine göre, bir gün içinde çıkartılabileceği gibi, kurulun haftalık toplantısında da çıkartılabilmektedir. Koruma kararı tehdidin yapıldığı gün çıkarılsa bile bu sürecin, tehdit altında olan kişinin o an içinde bulunduğu durma yönelik, can güvenliği ve vücut bütünlüğü için sağlayacağı bir fayda söz konusu değildir. Bu noktada, ancak, hemen tehdit altındaki kişi ile irtibata geçen ve ekip veya personel tahsis eden kolluk birimlerinin gerçek bir koruma sağlamaları mümkündür.

Koruma kararının çıkartılması sürecinin uzun zaman alma tehlikesine binaen bazı yerlerde, tehdit altında olan kişinin kadın veya genç kız olması ve tehdidin ciddi olarak algılanması halinde, mülki idare amirleri basiretli ve duyarlı davranarak tehdit edilen kişiyi hemen bir sığınma evine veya öğretmenevi gibi kamuya ait bir binaya veya otel odasına yerleştirmektedir.

Adli açıdan ise, tehdit fiili sonrası, tehdit eden kişiye ulaşılabiliriyorsa, tehdit eden kişi yakalanıp ifadesi alındıktan sonra, çoğu zaman adli kontrol tedbirine başvurulur, tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmaktadır. Tehdit fiilini işleyen kişi tutuklanmadığı için tehdit den kişinin tehdit ettiği kişinin yaşamına ve vücut bütünlüğüne zarar vermenin yolu açıktır.

Görüldüğü üzere, tehdit altındaki kişilerin korunması için idari ve adli bir takım tedbirleri harekete geçiren hukuki bir mekanizma vardır. Bu mekanizma içinde yer alan idari tedbirlerin kişilerin hayatına veya vücut bütünlüğüne yönelik tehlikeyi önleme yönünde daha etkin olduğu gözükmemektedir. Ancak son tahlilde, bir başkasının can güvenliğine ve vücut bütünlüğüne verilmek istenen zararın tamamen bertaraf edilmesi mümkün değildir. Hem adli hem de idari tedbirlerin boşluklarından yararlanılarak tehdit eden kişinin tehdit edilen kişiyi öldürmesi ve yaralamasının yolunu tamamen kapatmak mümkün değilse de Devletin pozitif sorumluluk ilkesi gereği gerekli tüm tedbirleri sağlamış olma zorunluluğu devam etmektedir.

3.2 Sonuç ve Öneriler

İnsanoğlu ilk çağlardan bu yana toplum olarak yaşamasına rağmen birlikte barış içerisinde yaşamasını hala öğrenememiştir. İnsanların örgütlediği devlet yapısına suçu önleme görevi verilmiş ise de, insanın yaşadığı her yerde, suç kaçınılmaz olmaya devam etmektedir.

AİHM'in de işaret ettiği gibi, bir devletin yönettiği toplumu oluşturan kişilerin can güvenliği ve vücut bütünlüğüne yönelik tehditler noktasında sorumluluğunun doğabilmesi için;

- (1) Hayat veya vücut bütünlüğüne yönelik tehdit olması gerekir.
- (2) Devletin resmi organlarının bu tehdit hakkında bilgi sahibi olması gerekir.
- (3) Bu tehdidin gerçekleşeceği konusunda gerçek veya öngörülebilir, yakın bir tehlike bulunmalıdır.
- (4) Devletin, tehdit altındaki kişinin hayatını ve vücut bütünlüğünü korumak için gerekli makul adımları atmaması gerekir.

Mevcut hukuki düzenlemelerin incelenmesi göstermiştir ki, birtakım eksiklikler bulunmakla birlikte Devlet genel olarak, kişilerin can güvenliğini ve vücut bütünlüğünü korumak için alınması gereken idari ve adli tedbirler noktasında yasal zemini oluşturmuştur.

Özellikle, kadınların ve çocukların toplum içerisindeki statüsü gözetilerek, pozitif ayrımcılık da yapılarak bazı özel düzenlemelerle her türlü tehdit ve şiddete karşı korunması amaçlanmıştır.

Mevcut mevzuata göre, tehdit altındaki bir kişinin can güvenliği ve vücut bütünlüğü ile ilgili idari olarak alınması gereken tedbirler şunlardır;

- (1) Tehdit fiili hakkında bilgi sahibi olan kolluk görevlileri, tehdit fiilinin mağdurunun kadın ve çocuk olması halinde 4320 sayılı Kanunu işletmek üzere, Cumhuriyet Başsavcılığını, Cumhuriyet Başsavcılığı da Aile Mahkemesini bilgilendirecektir.

Bildirilen tehdit eylemi aynı zamanda TCK anlamında suç olduğundan, bu bildirim işlenen suç hakkında Cumhuriyet Savcısının bilgilendirilmesi anlamı da taşıyacaktır.

Aile mahkemesi hakimi de, mağduru korumak için tehdit uygulayan kusurlu tarafa yönelik Kanunda sayılan tedbirlerden bir veya birkaçını uygulayacaktır. Bu tedbirler, esas itibarıyla idari tedbirler olmasına rağmen, Kanun bu tedbirlerin uygulanmasının denetimini Cumhuriyet savcısı kolluk ikilisine vermiştir.

Ancak, yukarıda 4320 sayılı Kanunun incelenmesi sırasında da belirtildiği üzere, bu tedbirlerin tamamına başvurulsa bile, kadına veya çocuğa zarar vermek isteyen kusurlu tarafın kadın veya çocuğun yaralanmasına veya öldürülmesinin önünde ciddi engeller değildir. Örneğin, evinden uzaklaştırılma kararı verilen bir koca, bu tedbir yürürlükte iken, bu tedbire uymamanın cezasını göze alarak çok rahat mağdurun yaşadığı eve gelerek evinden çıkmakta olan eşini öldürebilir.

Aile mahkemesi hakimi, mağdurun durumunu tam olarak bilmediği ve evrak üzerinden karar verdiği için, genelde tedbirlerin tamamına aynı anda başvurmaktadır. Bu da, failin mağdura karşı daha sert bir tutum sergilemesine sebep olmaktadır.

Bu Kanundaki korumanın yetersiz olduğunu bilen bir kadının da, suçu bildirerek (şikayetçi olarak) 4320 sayılı Kanunun sürecini işletmesi ve kendisini eşine karşı daha büyük bir hedef haline getirmesi mümkün gözükmemektedir.

Mağdurun kadın ve çocuk olması halinde bu kişilerin, tehdidin gerçekleşmesinden korunmak için, kadın konukevlerine sığınması mümkündür. Kadın ve çocuğun kadın konukevine sığınması halinde bu kişilerin can güvenliğini ve vücut bütünlüğünü koruma yükümlülüğü mülki amirdedir. Bu konukevlerinin gizli olması öngörüldüğünden ve konukevleri 24 saat kolluk tarafından korunduğundan kadın ve çocuklar içeride iken güvendedir.

Ancak, bu evlerin uzun süre gizli kalması zordur. Bu nedenle sık sık yerlerinin değiştirilmesi gerekir.

Ayrıca, kadın konukevlerine sığınan kadın, evden örneğin alışveriş veya hava almak için ayrıldığında yine korumasızdır.

(2) Kolluk görevlileri, bir yandan kadın ve çocuklar için 4320 sayılı Kanun sürecini işletirken, bir yandan da, tehdit edilen kişiler için, genel olarak, 2010/65 sayı ve 17.09.2010 tarihli İçişleri Bakanlığı Genelgesi gereği;

a) Acil durumlarda araması için 155 Polis İmdat ve bölge polis merkezi Amirliği ile iletişim numarasını verecektir.

b) Tehdit edilen kişinin yaşadığı yerdeki bölge polis merkezi Amirliği ile bölge asayiş ekiplerine tehdit altındaki kişinin kimliği, adresi ve tehdit eden şüpheli kişi hakkında bilgiler verilecektir.

c) Kolluk, tehdit altında olan kişi hakkında Koruma Hizmetleri Yönetmeliğinin uygulanması için durumu Mülki İdare Amirine bildirecektir. Mülki İdare Amirliği, tehdit altında olan kişinin koruma altına alınıp alınmaması gerektiğini değerlendirecektir.

d) Kolluk, diğer taraftan da, tehdit edilen kişinin koruma altına alınıp alınmaması gerektiğini değerlendirmek üzere mağdur ve şüpheli hakkında detaylı bir araştırma yapacaktır.

Bu kapsamda, şüpheli kişinin adres kaydı, arananlardan olup olmadığı, hakkında devam eden bir tedbir kararının bulunup bulunmadığı, ruhsatlı silahının bulunup bulunmadığı, varsa faili yada mağduru olduğu suçlar, hakkında uygulanmış idari yaptırımlar, kullandığı araçlar, gidebileceği veya bulunabileceği yerler, o yerdeki geçici konaklama tesisleri ve seyahat araçlarını kullanıp kullanmadığı, psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı gibi bilgiler, emniyet bilgi sisteminden veya diğer bilgi sistemlerinden ya da ilgili kişi ve kuruluşlardan araştırılacak, kişinin yaşadığı ve çalıştığı yerlerdeki bilgi sahiplerinin ve kendisini tanıyan kişilerin bilgilerine başvurulacaktır. Şüphelenilen kişinin belli olmadığı durumlarda, muhtemel failin kimliklerinin belirlenmesine ve gerekli araştırmasının yapılmasına çalışılacaktır.

Kolluk bu bilgileri PVSK m.15'deki bilgi alma yetkisi çerçevesinde toplayacaktır. Ancak, şu husus hatırlatılmalıdır ki, kişi ve kurumlar PVSK m.15 çerçevesinde kolluğa bilgi vermek zorunda olmayıp kolluğa bilgi verme noktasında sadece ahlaki bir yükümlülük altındadırlar.

Bu tip durumlarda, kolluğun araştırma yapabilme yetkisine sahip olması gerçekten isteniyorsa, bu yetki, yaptırımı ile birlikte PVSK m.15 yeniden düzenlenmelidir.

Ayrıca, PVSK'da yapılacak bir düzenleme ile, gecikmesinde sakınca olan hallerde, Mülki İdare Amirinin veya Savcının emri olmadan, kolluk, suçun mağduru ile iletişime geçip acil tedbirleri alabilmelidir.

Her ne kadar, uygulamada büyük ölçüde dikkat ediliyor gözükse de, ilk suç haberini alan Cumhuriyet savcısı olayın idari boyut hakkında Mülki Amiri, ilk suç haberini alanın Mülki İdare Amiri olması halinde olayın adli boyutu hakkında Cumhuriyet Savcısını bilgilendirme yasal zorunluluk haline getirilmelidir.

(3) Yine söz konusu İçişleri Bakanlığı genelgesine göre, tehdit edilen kişinin müracaatı valilikçe değerlendirilme aşamasında iken, araştırmalar sonucunda, tehdit altındaki kişinin korunması gerektiği anlaşıldığında, geçici olarak, tehdit edilen kişinin ikameti veya işyeri adresinde belirli zamanlarda ekip/personel görevlendirilecektir. Yine bu çerçevede, gerekirse tehdit altındaki kişinin işyerine, okula, adliyeye vb yerlere gidiş gelişleri görevli ekip eşliğinde yapılacaktır.

Bu nokta da, PVSK'da kanuni düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bugün için, kolluğa bu görevi ve yetkiyi veren tek düzenleme incelediğimiz yönetmektir. Halbuki, kişilerin hak ve özgürlüklerine müdahale imkanı veren düzenlemelerin kanunla yapılması gerekir. (AY m.13)

(4) Tehdit altındaki kişinin Valilikçe korunmasına karar verilmesi halinde, durum, il/ilçe koruma şube müdürlükleri/büro amirliklerine bildirilecek, tehdit altındaki kişiler Koruma Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre korunacaktır. Bu koruma, ya özel koruma, yakın koruma, konut koruma, işyeri koruma, konut ve işyeri koruma, ya da çağrı üzerine koruma şeklinde gerçekleşecektir.

Gerçekten de yukarıda da incelendiği üzere, söz konusu Koruma Hizmetleri Yönetmeliğine göre terörle ilgili olsun olmasın, "çeşitli sebeplerle can güvenliklerinin ciddi ve harici tehdit olduğu anlaşılanların da talepleri üzerine korumaya alınabileceğinden" söz etmektedir.

Bu kişiler, can güvenliklerinin tehlikede olduğunu kanıtlayacak bilgi ve belgelerle buldukları yer valiliğine müracaat edecekler, müracaat üzerine ilgili makamlarca, gerekli inceleme ve araştırmalar yapıldıktan sonra kişi hakkında düzenlenen dosya, değerlendirilmek üzere, İl Koruma Komisyonuna gönderilecek, İl Koruma Komisyonu Kararı, Vali Olur'u ile kesinleşecek ve tehdit altındaki kişi koruma altına alınabilecektir.

İlgili komisyonlarının tespit ettiği koruma şekline göre, gerekli koruma, İl Emniyet Müdürlüğü veya İl Jandarma Komutanınca sağlanacak, bu kişileri de Mülki İdare Amiri denetleyecektir.

Koruma talebinde bulunan kişilerin koruma talepleri incelenip karara bağlanıncaya kadar geçecek süre içinde, korunacak kişinin can güvenliğinin bulunmadığını gösteren bilgi ve belgelerin resmi makamlarca önceden tespit edilmesi halinde, ilgili valiliklerce koruma tedbirleri derhal aldırılır. Bu tedbirler, yetkili komisyonlara incelenip aksine bir karar verilinceye kadar devam eder.

Söz konusu Yönetmelik hayatı ve vücut bütünlüğü tehdit altında olan kişiler için önemli sayılacak bir koruma sağlamaktadır. Ancak, bu yönetmeliğin uygulanabilmesi haklı olarak sıkı şartlara, özellikle tehdidin ciddi olmasına ve can güvenliğine yönelik olmasına bağlıdır. Bir devletin bir toplumda yaşayan her bireyi her türlü tehdide karşı koruması mümkün değildir. Tehdidin niteliğine ve tehdit uygulanan kişinin içinde bulunduğu şartlara göre bir seçim yapılması gerekecektir. İşte bu noktada, hata yapılması mümkün olduğu için bazı durumlarda, bu Yönetmeliğin koruma alanına alınmayan bazı kişilerin tehdidi konusu olan ölüm ve yaralanma olayları ile karşı karşıya kalması her zaman mümkün olacaktır. Ancak, Devletin iyi niyetle hareket ettiği durumlarda, bu tip istisnai hataların olması, Devletin sorumluluğunu gerektirmeyecektir.

Koruma hizmetleri yönetmeliğinin amacı esas itibarıyla, terörle mücadelede bir şekilde rol alan kişilerin korunması için çıkarılmıştır. Halbuki, aile içi şiddet olaylarında tehdit edilen eşler dahil, tehdit alan tüm sıradan kişilerin sıradan durumlarda korunması ilişkin idari bir düzenlemenin usul ve esaslarının PVSK’da yer alması gerekir. Bu konuda PVSK’da özel bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bu düzenleme ile, koruma kuruları yeniden yapılandırılmalı, acil durumlarda, Mülki İdare Amirlerine, geçici koruma kararı verme yetkisi verilmelidir. Mülki İdare Amirleri koruma altına alınan kişilerin korunması sürecini Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı il müdürlüğü ile birlikte yürütmelidir.

Yine mevcut mevzuata göre, tehdit altındaki kişilerin can güvenliği ve vücut bütünlüğü ile ilgili adli olarak alınması gereken tedbirler şunlardır;

(1) Tehdit suçu haberini alan kolluk görevlileri öncelikle durumu Cumhuriyet Savcısına bildirecek ve emirleri doğrultusunda hareket edecektir. (CMK m.161)

Kolluk, kendi araştırmaları sonrasında, mağdurun tehdit edildiği için can güvenliği olmadığını öğrenmesi ve bu kişinin korunması gerektiğini değerlendirmesi halinde, bir taraftan, hemen ilgili kişi için geçici koruma sağlarken, durumu değerlendirmek üzere, il/ilçe koruma şube müdürlüklerine/büro amirliklerine bildirilecek ve Koruma Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında gerekli işlemler yürütülecektir. (2010/65 sayı ve 17.09.2010 tarihli İçişleri Bakanlığı Genelgesi)

(2) Kolluk iddia edildiği gibi tehdit suçunun mevcut olup olmadığını öğrenmek üzere ve şüphelinin kimliği belli değilse, şüphelinin kimliğini tespit etmek için gerekli delilleri toplayacaktır. Örneğin, bu amaçla, tanıkların bilgisine başvurabilecektir.

(3) Şüpheli ifadesine başvurulmak üzere davet edilebilecek veya yakalanabilecektir. Şüphelinin tehdidin konusunu oluşturan adam öldürme ve yaralama suçlarını gerçekleştirme konusunda ciddi olduğunun görülmesi halinde doğrudan yakalama yapılmalıdır.

(4) Tehdidin konusunda ciddi olduğu düşünülen ve bu nedenle yakalanan şüphelinin yargılanması sırasında tutuklu kalması gerekir. Tutuklama kararının daha kolay verilebilmesi için, CMK m.100’de yapılacak bir değişiklikle, ya tehdit suçu tutuklamayı haklı kılan katalog suçlar içine eklenmeli ya da “yeni suç işleme tehlikesi” ve “kamu düzenini muhafaza etme amacı” tutuklama nedenleri arasına eklenmelidir.

(5) Tehdit suçunun işlendiğinin sabit olması halinde, adam öldürme ve yaralama konusunda ciddi olduğu düşünülen sanık üst limitten cezalandırılmalı, hakkında hükmün açıklanması geri bırakılmamalı, hapis cezası para cezasına çevrilmemeli ve ertelenmemelidir.

Günümüz ceza anlayışına göre, belirli bir süre cezaevinde kalan kişinin ıslah olduğu varsayıldığından cezasını çeken failin tekrar suç işlememesi gerekir. Ancak, günümüzde, hapis cezasının kişiyi ıslah etmediği, ilk suçu işleyen bir kişinin ikinci suçu daha kolay işlediği de bilinmektedir. Ayrıca, hapis cezasının, faildeki mağdura zarar verme düşüncesini yok etmesi zordur. Tam tersine, ceza taraflar arasındaki problemin daha da kökleşmesine sebebiyet verebilir.

Bu nedenle, CMK' da yapılacak diğer bir değişiklikle, tehdit suçu, m.253'de sayılan uzlaştırmayı gerektiren suçlar listesine eklenmelidir. Uzlaştırma profesyonel kişilerce yapılmalı ve uzlaşma sürecinde taraflar profesyonel yardım almalıdır. Uzlaşma ile, fail ile mağdur bir araya getirilecek, fail işlediği eylemin sorumluluğunu kabul edecek, mağdur içinde olduğu korku ve kaygıyı ortaya koyacak ve belki de bir özürle, ortadaki husumet yok edilebilecektir. Tehdit eden kim olursa olsun, kendisinin mağdurun da bulunduğu bir ortamda dinlenilmesi rahatlatacaktır. Mağdurda içinde bulunduğu faile aktarma imkânı bulacaktır. Taraflar, olaya bir birisinin bakış açısından bakmaya başlayacak, bu da taraflar arasındaki anlayış ve hoşgörü alanının genişlemesine katkı sağlayacaktır.

Bu şekilde fail cezaevi ile tanışmayacak, yargının iş yükü azalacak, mağdur memnun edilecek, daha da önemlisi faildeki mağdurun hayat ve vücut bütünlüğüne zarar verme düşüncesi tamamen yok edilecektir.

Ayrıca, tehdit suçundan yargılanan sanığın tehdidin konusunu gerçekleştirmekten vazgeçtiğini samimi olarak mahkeme önünde kabulü tehdit suçundan dolayı çarptırılacağı cezada indirim sebebi olmalıdır.

4320 sayılı Kanun çerçevesindeki şiddet olaylarında da aile mahkemesi hakimi, tehdit olaylarında yargılamayı yapan ceza hakimi gibi tarafları, doğrudan bu amaçla kurulacak olan uzlaştırma bürolarına göndermelidir. Bu süreçte, faile mağdurun uğradığı haksızlığı yakından görme, hatasını anlama, sorumluluğu kabullenme ve özür dileme şansı tanınmalıdır. Uzlaştırma sürecinin başarısız kalması veya başarısız kalacağına anlaşılması halinde, koruma kararına veya cezaya başvurulmalıdır.

Uzlaşma süreci boyunca, fail ile mağdurun psikolojik tedavi görme zorunluluğu getirilebilir. Bu tedavi, gelecekteki tehdit olaylarının önlenmesi yanında, uzlaşma sürecinin uzlaşma ile sonuçlanmasına da katkı sağlayacaktır.

Aile içi şiddetin ölüm veya yaralanma ile sonuçlanmaması için sınırlı bir koruma sağlamakla birlikte konukevlerinin sayısı arttırılmalıdır.

Kolluğun başarı algısı değiştirilerek, suçun araştırılması ve aydınlatılması kadar, suçun önlenmesinin de önemli olduğu vurgulanmalıdır. Suçu önlemenin önemi, suç oranları incelenerek ve şiddet tehdit olayları izlenerek, kolluğun suçu önleyici gayretleri mülki idare tarafından ödüllendirilmelidir.

Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 17. 02. 2010 tarihli genelgesinde aile içi şiddet olayları için öngördüğü gibi, tehdit ve aile içi şiddet olaylarının başından sonuna kadar izlenmesi için ülke çapında standart bir form geliştirilmelidir (aile içi şiddet olayları kayıt formu). (Genelge, EGM, B.05.1.EGM.0.11.07.04 (31946/154-36879) Genelgede tanımlandığı üzere, bu form iki kısma ayrılarak, bir tarafında yürütülen soruşturma işlemleri, diğer tarafında yürütülen idari işlemlere yer verilmelidir.

Bu tip standart bir form sayesinde bu tip olaylarla ilgili başvurulacak tedbirler kişi ve kurumların takdirine bırakılmamış olacaktır.

Belki de, bu formlar incelenerek, hayatı veya vücut bütünlüğü tehlikede oluşan kişilerin bir havuzu oluşturulmalıdır. Tehlikenin boyutuna ve tehdidin yöneldiği hedefin büyüklüğüne göre, her bir olay kendi içinde derecelendirilmeli (örneğin 4 kategoriden birisine sokularak) her kategorideki kişi için o kategorinin gereğine uygun özel tedbirler uygulanmalıdır. Failler ve mağdurlar ülke içinde yer değiştirse bile, Mülki İdare, Cumhuriyet Savcılığı ve Aile Mahkemeleri, bu kişilerin hareketliliğini ve haklarında başvurulacak tedbirleri ülke çapında kendi bilgi sistemleri içinde takip edebilmelidir.

Yine, yeni tehdit ve aile içi şiddet olaylarını önlemek için tehdit ve şiddet olaylarının faillerinin aile geçmişi evlenerek yeni bir hayat kurmak isteyen kişilerin bilgisine sunulabilir.

Tehdit ve şiddete mağduru kişilerin korunması için çok sayıda kurum ve kuruluşa görev ve yetki verme alışkanlığından vazgeçilmelidir. Bu tutum, uygulamada rollerin karışması ve gerçek sorumluyu tespit etme zorluğuna yol açma yanında yükü ve sorumluluğu başka bir birime atmanın meşru yolu olarak görülmektedir.

En azında illerde, çocuk polisi için söz konusu olduğu gibi, tehdit ve aile içi şiddet olaylarına müdahale eden mobilize, özel kolluk birimleri kurulmalıdır.

İlköğretim boyunca, geleceğin tehdit ve şiddet suçlarının failleri ve mağdurları olacak çocuklarımız, bu konuda bilinçlendirilmeli ve daha ilköğretim çağına, aile içinde veya dışında karşılaşılabilecek tehdit ve şiddet olayları hakkında farkındalık oluşturulmalıdır. Kadın-erkek, kadın-toplum, birey-toplum ve birey-birey ilişkilerini işleyen konular müfredatlara konulmalıdır. Derslerde, model alınan örnek kişilerin aile hayatları irdelenebilir.

Medyada şiddeti özendirerek yayınlara daha az yer verilebilir. İnsanlar arasında sevgi ve saygıyı geliştirici, hoşgörüyü ve yardımlaşmayı ön plana çıkaran kısa metrajlı film, reklam ve eğitim çalışmalarına önem verilebilir.

Sağlık ocaklarında, hastanelerde veya aile ve sosyal politikalar il müdürlükleri bünyesinde, aile eğitim ve danışmanlık merkezleri kurulabilir. Özellikle alkol ve kumar alışkanlığı olanlar ile şiddeti bir yaşam biçimi olarak kabul eden kişilere aynı zamanda tıbbi yardım ve rehberlik sunulmalıdır.

Diyanet İşleri Başkanlığı imam ve müftüler aracılığı ile bütün kutsal dinlerce de yasaklanan şiddetin fiziksel ve psikolojik sonuçları hakkında önemli günlerde cami cemaatini bilgilendirebilir.

4320 sayılı Kanunun uygulanması çerçevesinde, korunma talebinde bulunan eşe ödenecek olan nafakanın kusurlu taraftan alınmasındaki zorluluktan dolayı mahkemece belirlenen nafaka devlet tarafından mağdur tarafa ödenmeli, devlet daha sonra kusurlu tarafa rücu etmelidir. (Karınca, Başbakanlık, s.112)

Boşanmış eşlerde eşlerinin namus bekçiliğini yapmaya devam etmelerinden dolayı yapılacak bir kanun değişikliği ile boşanmış eşler ve yakın yaşam arkadaşları da 4320 sayılı Kanundan faydalandırılmalıdır (Karınca, Başbakanlık, s.112)

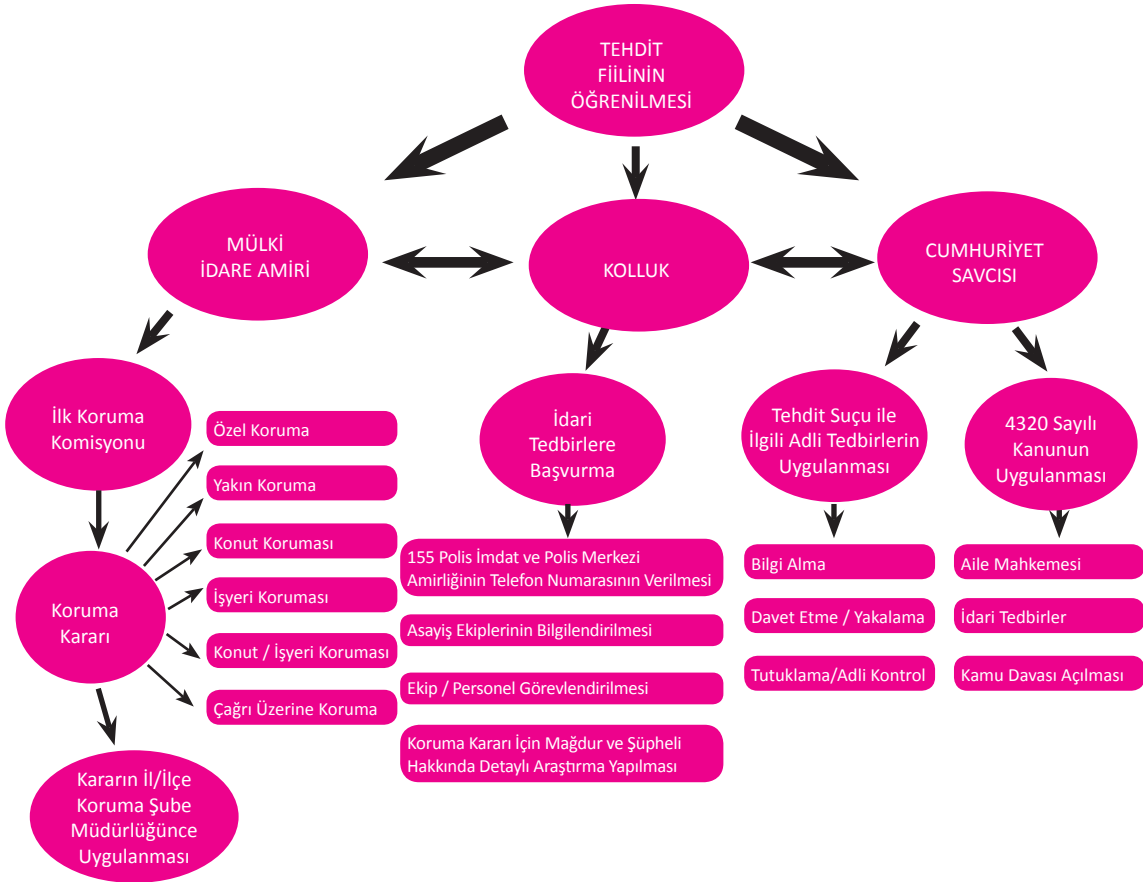
4320 sayılı Kanunda sadece şiddetin uygulanmasından değil, şiddetin uygulanması tehlikesinden söz edilerek, tehlike durumlarının da Kanunun kapsam alanına girip girmediği konusundaki tereddüt giderilmelidir. (Karıncı, Başbakanlık, s.113)

4320 sayılı Kanunda, koruma kararı talep etme hakkını kötüye kullananlarla ilgili bir düzenlemeye yer verilmelidir.

4320 sayılı Kanunda, Anayasanın 40. maddesi gereği, verilen koruma kararı sonrası hak ve özgürlükleri sınırlanan kişilerin ne zaman ve hangi kanun yollarına başvurabileceği belirtilmelidir.

Bir tehdit olayında, önerilen bu değişiklikleri yapan ve öngörülen adli ve idari tedbirleri özenle, gecikmeden, etkili bir şekilde uygulayan bir Devletin, AİHS m. 2 veya 3 anlamında muhtemel bir ölüm, yaralanma, eziyet ve işkence fiilini önleme noktasında, üzerine düşen pozitif yükümlülükleri yerine getirmediğinden söz edilemeyecektir.

TEHDİT FİİLİNİN ÖĞRENİLMESİ SONRASI İZLENMESİ GEREKEN HUKUKİ SÜREÇ DÖNGÜSÜ

Dördüncü Bölüm

4. TEMATİK TEFTİŞ REHBERİ

4.1 Tehdit Altındaki Kişilerin Korunması

(Mülkiye Müfettişleri ve Mülki İdare Amirleri İçin Performans Kriterleri ve Kontrol Listesi)

Performans Kriteri 1:

Devletin vatandaşının can güvenliğini koruması noktasında pozitif yükümlülüğü vardır.

Kontrol Listesi;

1. Kişilerin yaşam hakkına veya vücut bütünlüğüne yönelik bir tehdit var mı?
2. Devletin resmi organları bu tehdit hakkında bilgi sahibi olmuş mu?
3. Söz konusu tehdidin gerçekleşeceği konusunda gerçek veya öngörülebilir, yakın bir tehlike var mı?
4. Devlet, tehdit altındaki kişinin hayatını ve vücut bütünlüğünü korumak için gerekli makul adımları atmış mı?

Performans Kriteri 2:

Tehdit edilen kişinin, öncelikle, 4320 sayılı Kanun kapsamına giren korumadan yararlanmasının mümkün olup olmadığının araştırılması gerekir.

Kontrol Listesi;

1. Kolluk görevlileri ve mülki idare, 4320 sayılı Kanunun uygulama alanı biliniyor mu?
2. Kolluk görevlileri ve mülki idare, tehdit fiili mağdurunun 4320 sayılı Kanun kapsamına girdiğinin belirlenmesi üzerine hemen aile mahkemesinin koruyucu idari tedbirlere başvurusu ve tehdit suçundan dolayı adli süreci başlatmak için, durumu, ilgili yer Cumhuriyet Başsavcılığına bildiriyor mu?

3. Kolluk görevlileri, tehdit edilen kişi ile ilgili Aile Mahkemesinin hangi tedbirlerin uygulanmasına karar verdiğini öğrenip bu tedbirleri hayata geçirmek için üzerine düşeni yapıyor mu?

4. Bu konuda, mülki idare kolluğu denetliyor mu?

Performans Kriteri 3:

Kolluk görevlilerinin, bir yandan kadın ve çocuklar için 4320 sayılı Kanun sürecini işletirken, bir yandan da tehdit edilen kişiler için genel olarak 2010/65 sayı ve 17.09.2010 tarihli İçişleri Bakanlığı Genelgesinde yer alan idari tedbirleri hayata geçirmesi gerekir.

Kontrol Listesi;

1. Bu kapsamda, hemen mağdurla irtibata geçilip, polisevi, öğretmenevi, sığınma evi gibi mağdurun daha güvenli bir yere yerleştirilmesi için gereken adımlar atılıyor mu?

2. Yine, hemen mağdurla irtibata geçilip acil durumlarda araması için 155 Polis İmdat ve bölge polis merkezi amirliği iletişim numarası veriliyor mu?

3. Şüphelinin mağdura hemen ulaşmasını ve zarar vermesini engellemek için, tehdit edilen kişinin yaşadığı yerdeki bölge polis merkezi amirliği ile bölge asayiş ekiplerine tehdit altındaki kişinin kimliği, adresi ve tehdit eden şüpheli kişi hakkında bilgiler veriliyor mu?

4. Tehdit altındaki kişinin korunması için ikameti veya işyeri adresinde belirli zamanlarda ekip/personel görevlendiriliyor mu?

5. Gerekirse, tehdit altındaki kişinin işyerine, okula, adliyeye vb yerlere gidiş gelişleri görevli ekip eşliğinde yapılması yoluna gidiliyor mu?

6. Kolluk, tehdit haberini alır almaz mağdur hakkında Koruma Hizmetleri Yönetmeliğinin uygulanması için hemen durumu Mülki İdare Amirine bildiriyor mu?

7. Mülki İdare Amirliği, tehdit filini öğrenmesi sonrası tehdit altında olan kişinin koruma altına alınıp alınmaması gerektiğini değerlendirme sürecini başlatıyor mu?

8. Kolluk, diğer taraftan da İl Koruma Komisyonunda koruma kararı verme sürecinde değerlendirilmek üzere mağdur ve şüpheli hakkında detaylı bir araştırma başlatıyor mu?

9. Bu kapsamda, şüphelenilen kişinin belli olmadığı durumlarda, muhtemel failin kimliklerinin belirlenmesi süreci hemen başlatılıyor mu?

10. Aynı amaçla, şüpheli kişinin adres kaydı, arananlardan olup olmadığı, hakkında devam eden bir tedbir kararının bulunup bulunmadığı, ruhsatlı silahının bulunup bulunmadığı, varsa faili ya da mağduru olduğu suçlar, hakkında uygulanmış idari yaptırımlar, kullandığı araçlar, gidebileceği veya bulunabileceği yerler, o yerdeki geçici konaklama tesisleri ve seyahat araç-

larını kullanıp kullanmadığı, psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı gibi bilgiler, emniyet bilgi sisteminden veya diğer bilgi sistemlerinden ya da ilgili kişi ve kuruluşlardan araştırılacak, kişinin yaşadığı ve çalıştığı yerlerdeki bilgi sahiplerinin ve kendisini tanıyan kişilerin bilgilerine başvuruluyor mu?

Performans Kriteri 4:

Tehdit altında olan kişiler hakkında koruma kararı alınması tehditten kaynaklanan tehlikenin yaşam hakkına ve vücut bütünlüğüne yönelik olması yanında tehlikenin ciddi ve yakın olmasına bağlıdır. Bir devletin bir toplumda yaşayan her bireyi her türlü tehdide karşı koruması mümkün değildir. Tehdidin niteliğine ve tehdit uygulanan kişinin içinde bulunduğu şartlara göre bir seçim yapılması gerekecektir.

Kontrol Listesi;

1. Koruma kararı verilmesinde tehdidin yöneldiği hukuki değer dikkate alınıyor mu?
2. Koruma kararı verilmesi sürecinde tehlikenin ciddi ve yakın olup olmadığının değerlendirilmesi noktasında objektif kriterler geliştirilmiş mi?

Performans Kriteri 5:

Tehdit altındaki kişinin Valilikçe korunmasına karar verilmesi halinde, durum, il/ilçe koruma şube müdürlükleri/büro amirliklerine bildirilecek, tehdit altındaki kişiler Koruma Hizmetleri Yönetmeliği hükümlerine göre korunacaktır. Bu koruma ya özel koruma, yakın koruma, konut koruma, işyeri koruma, konut ve işyeri koruma, ya da çağrı üzerine koruma şeklinde gerçekleşecektir.

Kontrol Listesi;

1. Mülki idare, mağdurun durumuna göre koruma kararı verilmesi gereğine karar vermek için mağdur ve şüpheli hakkında bilgi toplama sürecini hemen başlatıyor mu?
2. Mülki idare, koruma kararını en hızlı şekilde almak için kendilerinden beklenen ihtimam ve özeni gösteriyorlar mı?
3. Mülki idare, koruma kararı verdiği veya vermediği her durumda mağdurun akıbetini araştırıp koruma kararı sürecinin yerindeliğini gözden geçiriyor mu?
4. Koruma kararı verilmesi sürecinde hatalı davranıldığının tespit edildiği durumlarda sorumlu kişiler hakkında idari ve adli soruşturma süreci işletiliyor mu?
5. Mağdur için uygun görülen gerekli korumanın sağlanmasında il emniyet müdürlüğü veya il jandarma komutanlığı gerekli ihtimam ve özeni gösteriyor mu?
6. Koruma ihtiyacının kalkıp kalmadığı düzenli olarak incelenip, mağdura yönelik tehdidin kalkması halinde, koruma kararı kaldırılıyor mu?

Performans Kriteri 6:

Bir yandan idari tedbirlere başvurulurken, şüpheli hakkında yakalama, tutuklama gibi adli tedbirlerin alınması için gerek kolluk, gerekse Mülki İdare, Cumhuriyet Başsavcılığını hemen bilgilendirilmelidir.

Kontrol Listesi;

1. Tehdit suçunu öğrenen Mülki İdare veya Kolluk, adli tedbirlere başvurulması için durumu hemen Cumhuriyet Başsavcılığına bildiriyorlar mı?

Performans Kriteri 7:

Özellikle aile içi şiddet bağlamında, önleyici kolluk faaliyeti çerçevesinde, mülki idare amirliğinin başkanlığında, şüpheli ve mağdurla ayrı ayrı ve birlikte görüşülüp, taraflar uzlaştırılabilir. Bu süreçte, şüpheliye, mağdurun uğradığı haksızlığı yakından görme, hatasını anlama, sorumluluğu kabullenme ve özür dileme şansı tanınmalıdır.

Uzlaşma sürecinde, şüpheli ve mağdura, psikolojik tedavi görme tavsiyesinde de bulunulabilir. Bu tedavi, gelecekteki tehdit ve şiddet olaylarının önlenmesi yanında, uzlaşma sürecinin uzlaşma ile sonuçlanmasına da katkı sağlayacaktır.

Kontrol Listesi;

1. Mülki idare amirliği, uzlaştırmayı bir çözüm olarak benimsemiş mi?
2. Mülki idare amiri veya bu işle görevlendirdiği yardımcısı, uzlaştırma teknikleri konusunda eğitilmiş mi?

Performans Kriteri 8:

Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi veriliyor mu?

Kontrol Listesi;

1. Mülki idare amirleri CEDAW sözleşmesi ve Cedaw ihtiyari protokolü hakkında bilgi sahibi mi?
2. Eğitimler hangi yaş grubuna verilmektedir.
3. Eğitimlerin etkinliği bir değerlendirmeye tabi tutulmakta mıdır?
4. Gençlere yönelik 11-18 yaş grubunda toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarının tanıtılması eğitimi düzenlenmiş midir?

KAYNAKLAR

- Altınay, A. ve Arat, Y.(2007). Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul. Erişim: <http://research.sabanciuniv.edu/7029/1/TurkiyedeKadinaYonelikSiddet.pdf>
- Agnew, R. (1992). Foundation of a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30, 47-87.
- Bandura, A. (1973). *Aggression: A Social Learning Analysis*. New Jersey: Prentice Hall.
- Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu (1995). *Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları*. Bizim Büro Basımevi, Ankara.
- Bailey, JE, ve ark. (1997). Risk factors for violent death of women in the home. *Archives of Internal Medicine*, 157,777–782.
- Black, DA. ve ark. (1999). *Partner, child abuse risk factors literature review. National Network of Family Resiliency, National Network for Health*. State University of New York
- Büker, H. (2011). Formation of Self-Control: Gottfredson & Hirschi’s General Theory of Crime and Beyond. *Aggressive and Violent Behavior: A Journal of Review*. 16, 265-276.
- Counts DA, Brown J, Campbell J. (1992). *Sanctions and sanctuary: cultural perspectives on the beating of wives*. Boulder, CO, Westview Press.
- Cullen, F.T. ve Agnew, R. (2006). *Criminological Theory: Past to Present*. Roxbury Publishing, Los Angeles.
- Dolu, O. ve Büker, H. (2009). Caydırıcılığın Sınırları: Caydırıcılık Eksenli Suç Önleme ve Mücadele Politikalarına Eleştirel Bir Yaklaşım. *Polis Bilimleri Dergisi*, 11 (3), 1–22.
- Dolu, O., Buker, H. & Uludağ, S. (Yayın sırasında) Caydırmak ya da Caydırmamak, İşte Bütün Mesele Bu: Türk Ceza Adalet Sisteminin Caydırıcılık Kapasitesine İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*
- Dolu, O. (2010). *Suç Teorileri: Teori, Araştırma ve Uygulamada Kriminoloji*. 2. Baskı . Ankara: Seçkin Yayınevi.
- DSÖ - Global Consultation on Violence and Health. (1996). *Violence: A Public Health Priority*. Geneva, World Health Organization, (document WHO/EHA/ SPI.POA.2).
- Gilbert, L. (1996). Urban violence and health: South Africa 1995. *Social Science And Medicine*, 43, 873–886.
- Ellis, L. ve Walsh, A. (1997). Gene-based evaluatory theories in criminology. *Criminology*, 35, 229-276.
- Heise L. (1998). Violence against women: an integrated ecological framework. *Violence Against Women*, 4,262–290.

- Johnson H. (1996). *Dangerous Domains: Violence Against Women in Canada*. Ontario, International Thomson Publishing.
- JURISTAT. (1998). *Homicide in Canada*. Ottawa, Statistics Canada.
- Kardam, F. (2005). Türkiye'deki Namus Cinayetlerinin Dinamikleri: Eylem Programı İçin Öneriler Sonuç Raporu. Erişim Adresi: www.undp.org.tr/traboutusdocuments/namuscinayetleri.pdf
- Koss, MP ve ark. (1994). *No Safe Haven: Male Violence Against Women At Home, At Work, and in The Community*. Washington, DC, American Psychological Association.
- Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R. (2002). *World Report On Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Levinson D. (1989). *Family Violence in Cross-Cultural Perspective*. Thousand Oaks, CA, Sage.
- Mouzos J. (1999). *Femicide: The Killing Of Women in Australia 1989–1998*. Canberra, Australian Institute of Criminology.
- Raine, A. ve Lui, J. (1998). Biological disposition to violence and their implications for bisocial treatment and prevention. *Psychology, Crime and Law*, 4, 107-125.
- Spika, A.L., Fukushima, M., Kelley, M., ve Jenson, T.S. (2011). Religiosity, Delinquency, and the Deterrent Effects of Informal Sanctions. *Deviant Behavior*, 32, 677-711.
- Tittle, CUMHURİYET, Botchkovar, E., ve Antonaccio, O. (2011). Criminal Contemplation, National Context, and Deterrence. *Journal of Quantitative Criminology*, 27, 225-249
- Üçkuyu, M., Tehdit alan kişilerin korunamaması kişisel bir kusurmu yoksa yapısal bir sorunmu, İdarecinin sesi Dergisi, Kasım-Aralık 2010 sayı 142.
- Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet (2009). *Araştırma Raporu*.
- Williams, F.P. ve McShane, M. D. (2004). *Criminological Theory*. Prentice Hall, New Jersey.

EK I: BEKLENTİLER VE 6284 SAYILI VE 20.03.2012 R.G. TARİHLİ AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN

a) Kanunun Amacı

Yeni kanunda, her şeyden önce kanunun uygulama alanı genişletilmiştir. Yeni Kanun ile sadece şiddete uğrayan değil şiddete uğrama tehlikesi altında olan aile bireylerinin korunması için de bir koruma mekanizması öngörülmüştür.

Ayrıca, kanun sadece aile bireyi kadınların ve çocukların değil tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla tedbirler alınmasını da düzenlemektedir. Bu anlamda 6284 sayılı kanunun kapsamı daha önceki kanuna göre daha geniş tutulmuştur. 4320 sayılı kanunda aynı veya ayrı çatı altında olsun eşler, aynı çatı altında olan eşlerin çocukları, anne babaları, kız ve erkek kardeşler, hala, teyze gibi bireylerde bu kanunun sağladığı korumadan faydalanmaktadırlar. Dolayısıyla, 4320 sayılı kanun kapsamında, ayrı veya aynı çatı altında yaşayan eşler ve aynı çatı altında yaşayan herkes ailenin bir parçası kabul edilirken, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunda kadın korunurken evlilik birliğinin içinde değerlendirilmemiş kapsam daha geniş ele alınmıştır. Daha önce bulunmayan “takipçi taciz” kavramı korunma altına alınmıştır. Takipçi taciz; “bir kişinin, hedef olarak belirlediği başka bir kişiye, hayatının güvenliği konusunda korku ve endişe yaratacak şekilde, sürekli olarak izleyip, rahatsız etmesidir” Takipçi tacizde tek taraflı, ısrarlı birlikte olma isteğinden kaynaklanan ve taraflardan birinin diğerini bu beraberliğe zorlamaya yönelik tehdit, şiddet vb eylemlerini anlatmaktadır. Takipçi taciz kavramında ne yasal bir evlilik ne evlilik öncesi beraber yaşama ne de arkadaşlık vardır. Taraflar bir şekilde tanışmış ve biri diğerine tek taraflı bağlanmış, diğerini bu konuda ikna etmek için tehdidi araç olarak kullanmaktadır.

Kanundaki tedbirlerin çeşitliliği ve eski kanun uygulanmasından alınan derslerin beklentiler doğrultusunda kanunlaştırılması ile birlikte, şiddet ve şiddet tehdidi altındaki bir bireyin yaşam hakkı ve vücut bütünlüğün korunmasının önündeki engeller tamamı ile kaldırılmıştır. Özellikle, bu kanun ile, bulunduğu ilin ve ilçenin güvenliğinden sorumlu olan mülki idare amirlerinin ve yardımcılarının konumundaki kolluk amirlerinin şiddet ve şiddet tehdidi

altındaki bireylerin korunması noktasında daha aktif hale getirilmesi, özellikle şiddet mağduru bireylerle ilgili aile mahkemesi ve il güvenlik komisyonlarının vereceği kararları alınana kadar doğabilecek güvenlik zafiyetinin giderilmesi açısından önem arz etmektedir.

Ancak, haliyle, amaç ailenin korunması olunca, tehdit altında olan sıradan kimselerin korunması ile ilgili bir düzenlemeye 6284 sayılı Kanunda yer verilmemiştir.

Söz konusu kanuna göre, şiddet veya şiddet uygulanması tehlikesinin varlığı hâlinde herkes bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilir. İhbarı alan kamu görevlileri bu kanun kapsamındaki görevlerini gecikmeksizin yerine getirmek ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlüdür.(m.7)

Bu kanun kapsamında yer alan tedbir kararları, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet Savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir. (m. 8 vd.)

Tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir. (m.8/2)

Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaz. Önleyici tedbir kararı, geciktirilmeksizin verilir. Bu kararın verilmesi, bu Kanunun amacını gerçekleştirilmeyi tehlikeye sokabilecek şekilde geciktirilemez. (m.8/3)

Tedbir kararı, korunan kişiye ve şiddet uygulayana tefhim veya tebliğ edilir. Tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edilir. Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilir. (m.8/4)

Tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılır. (m.8/5)

Gerekli bulunması hâlinde, tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen, korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgileri veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgileri, tüm resmi kayıtlarda gizli tutulur. Yapılacak tebligatlara ilişkin ayrı bir adres tespit edilir. Bu bilgileri hukuka aykırı olarak başkasına veren, ifşa eden veya açıklayan kişi hakkında 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır. (m.8/6)

Talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle teslimi sağlanır. (m.8/7)

b) Mülkî Amir Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

Bu Kanunla, mülki idare amirine, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi altında olan kişiler hakkında özel durumuna göre, durumunun gerektirdiği, bazı koruyucu tedbirler alma yetkisi verilmiştir. (m.3)

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde aşağıda belirtilen (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirler, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde mülkî amirin onayına sunar. Mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Kanun tarafından belirtilmiş olmasa da, verilecek tedbirin önemi, mülki idare amiri yerine bu yetkinin kullanılıyor olması ve Kanunun amacı dikkate alındığında bu kolluk amirinin en az asayiş şube müdürü rütbesinde olması gerekir.

Bu Kanun çerçevesinde görev yapan kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir. (m.11/1)

Bu çerçevede, aşağıdaki tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir:

a. Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması.

Şiddet uygulanan veya şiddet uygulanma tehlikesi altında olan kişinin kolluğa başvurduğu zaman, kendisine ve başkasına uygun bir barınma yeri sağlanacak olması, bulunduğu yeri terk edebilme gücünü kendinde hissedebilmesi için önemlidir.

b. Diğer kanunlar kapsamında yapılacak yardımlar saklı kalmak üzere, geçici maddi yardım yapılması.

Aynı şekilde, şiddet mağduru olduğu için evini terk eden kişinin bu süre içinde maddi yardım yapılacağını bilmesi, şiddeti bildirme ve gerekirse evini terk etmesini kolaylaştıracaktır. Bu noktada, maddi yardımın süresi, il veya ilçedeki imkânlarla sınırlı olacaktır.

c. Psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti verilmesi.

Şiddet mağduru kişilere hemen sağlanmaya başlanması gereken temel yardım psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti olacaktır.

d. Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması.

Koruma kararı çıkartılana kadar, şiddet mağduru kişi ve varsa çocukları kolluk tarafından bulunduğu veya yerleştirildiği yeni yerde koruma altına alınacaktır.

d. Gerekli olması hâlinde, korunan kişinin çocukları varsa çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, kişinin çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak kaydıyla, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek kaydıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak suretiyle kreş imkânının sağlanması.

Alınacak acil tedbirlerden olmamakla birlikte, yeni yerleşim yerinde başlayan hayatta çocuklar için kreş imkanının sağlanması da önemli olabilir.

c) Hâkim Tarafından Verilecek Koruyucu Tedbir Kararları

4230 sayılı Kanundan farklı olarak, aile mahkemesi hâkimince, m.5'de sayılan önleyici tedbirlerden önce, bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere karar verilebilir (m.4):

a. İşyerinin değiştirilmesi.

b. Kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi.

c. Türk Medenî Kanunundaki şartların varlığı hâlinde ve korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması.

ç. Korunan kişi bakımından hayatî tehlikenin bulunması ve bu tehlikenin önlenmesi için diğer tedbirlerin yeterli olmayacağına anlaşılması hâlinde ve ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayalı olarak Tanık Koruma Kanunu hükümlerine göre kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi.

d) Hâkim Tarafından Verilecek Önleyici Tedbir Kararları

4320 sayılı Kanunda düzenlendiği gibi, benzer şekilde, bu Kanuna göre de, şiddet uygulayanlarla ilgili olarak aşağıdaki önleyici tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere aile mahkemesi hâkimi tarafından karar verilebilir (m.5):

a. Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması.

b. Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi.

c. Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması.

d. Çocuklarla ilgili daha önce verilmiş bir kişisel ilişki kurma kararı varsa, kişisel ilişkinin refakatçi eşliğinde yapılması, kişisel ilişkinin sınırlanması ya da tümüyle kaldırılması.

e. Gerekli görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması.

- f. Korunan kişinin şahsi eşyalarına ve ev eşyalarına zarar vermemesi.
- g. Korunan kişiyi iletişim araçlarıyla veya sair surette rahatsız etmemesi.
- h. Bulundurulması veya taşınmasına kanunen izin verilen silahları kolluğa teslim etmesi.
- ı. Silah taşınması zorunlu olan bir kamu görevi ifa etse bile bu görevi nedeniyle zimmetinde bulunan silahı kurumuna teslim etmesi.
- i. Korunan kişilerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan kişilere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması hâlinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

j. Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması.

Gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde yukarıda sayılan (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirler, hakimden karar çıkartılana kadar, ilgili kolluk amirlerince de alınabilir. Kolluk amiri evraki en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk işgünü içinde hâkimin onayına sunar. Hâkim tarafından yirmidört saat içinde onaylanmayan tedbirler kendiliğinden kalkar.

Bu Kanunda belirtilen tedbirlerle birlikte hâkim, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda yer alan koruyucu ve destekleyici tedbirler ile 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hususlarında karar vermeye yetkilidir.

Şiddet uygulayan, aynı zamanda ailenin geçimini sağlayan yahut katkıda bulunan kişi ise 4721 sayılı Kanun hükümlerine göre nafakaya hükmedilmemiş olması kaydıyla hâkim, şiddet mağdurunun yaşam düzeyini göz önünde bulundurarak talep edilmese dahi tedbir nafakasına hükmedebilir.

e) Hâkim Tarafından Verilecek Teknik Yöntemlerle Takip Kararı

Bu Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz.(m.12/1)

Şiddete başvuran bireyin, diğer aile bireyine yaklaşım yaklaşmadığının tespitinde teknik araç ve yöntemlerden faydalanılması, şiddet mağduru kişinin daha fazla zarar görmemesinin sağlanması için önemlidir. Maddeden anlaşıldığı kadarı ile fail, CMK m.140'da kast edildiği anlamda kolluk tarafından fiziksel olarak takip edilmeyecek, failin taşımak zorunda bırakıldığı bir alet (elektronik kelepçe, bileklik) ya da ev içi ikaz cihazı veya telefon görümlü mobil cihazın kullanılması vasıtası ile merkezi bir sistem üzerinden teknik takibi yapılacaktır.

Teknik araç ve yöntemlerle takibe ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir. (m.12/2)

f) Tedbir Kararlarının Bildirimi ve Uygulanması

Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir.(m.10/1)

Bu Kanun kapsamında ilgili mercilere yapılan başvurular ile bu başvuruların kabul ya da reddine ilişkin kararlar, başvuru yapılan merci tarafından Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine derhâl bildirilir. (m.10/2)

Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir. (m.10/3)

Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır. (m.10/4)

Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez. (m.10/5)

Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir. (m.10/6)

İşyerinin değiştirilmesi yönündeki tedbir kararı, kişinin tabi olduğu ilgili mevzuat hükümlerine göre yetkili merci veya kişi tarafından yerine getirilir. (m.10/7)

g) İtiraz

Bu Kanun hükümlerine göre verilen kararlara karşı tefhim veya tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde ilgililer tarafından aile mahkemesine itiraz edilebilir. (m.9/1)

Hâkim tarafından verilen tedbir kararlarına itiraz üzerine dosya, o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın asliye hukuk mahkemesine gecikmeksizin gönderilir. (m.9/2)

İtiraz mercii kararını bir hafta içinde verir. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir. (m.9/3)

h) Tedbir Kararlarına Aykırılık

Bu Kanun hükümlerine göre hakkında tedbir kararı verilen şiddet uygulayan, bu kararın gereklerine aykırı hareket etmesi hâlinde, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulur. (m.13/1)

Tedbir kararının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadardır. Ancak zorlama hapsinin toplam süresi altı ayı geçemez. (m.13/2)

Zorlama hapsine ilişkin kararlar, Cumhuriyet başsavcılığınca yerine getirilir. Bu kararlar Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlüklerine bildirilir. (m.13/3)

Zorlama (tazyik) hapsi bir kişiye kendisine düşen yükümlülüğün yerine getirmeye zorlamak amacıyla verilen bir yaptırım olup ceza değildir. Zorlama hapsi için de, disiplin hapsinin sonuçları olan seçenek yaptırımlara çevrilmeme, ön ödeme uygulanamama, tekerrüre esas olmama, şartla salıverilme hükümleri uygulanama ve adli sicil kayıtlarına geçirilmeme hususları geçerlidir.

i) Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin Kurulması

Bakanlık, gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını yedi gün yirmidört saat esasına göre yürüten, çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenen, şiddet önleme ve izleme merkezlerini kurar.(m.14/1)

Kurulan merkezlerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik izleme çalışmaları yapılır ve destek hizmetleri verilir. (m.14/2)

Bu Kanun kapsamında şiddetin önlenmesi ve verilen tedbir kararlarının etkin olarak uygulanmasının izlenmesi bakımından şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır (m.15 vd.):

a. Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

b. Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adlî yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.

c. Gerekli hâllerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurular-
da bulunmak.

d. Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik bireysel ve toplumsal öl-
çekte programlar hazırlamak ve uygulamak.

e. Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu Kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması ve yapılan müracaatların izlenmesini sağlamak.

f. Bu Kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.

Korunan kişilerle ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır (m.15/2) :

a. Kişiye hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmak.

b. Verilen tedbir kararıyla ulaşılmak istenen amacın gerçekleşmesine yönelik önerilerde bulunmak ve yardımlar yapmak.

c. Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek.

d. Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak.

e. Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

f. İlgili merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

g. 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberliği yapmak.

Şiddet uygulayanla ilgili olarak şiddet önleme ve izleme merkezleri tarafından verilecek destek hizmetleri şunlardır:

a. Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlayıp sunmak.

b. İlgili makam veya merci tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak.

c. Teşvik edici, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere kişinin;

1. Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılmasına,

2. Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olmasına,

3. Meslek edindirme kurslarına katılmasına, yönelik faaliyetlerde bulunmak.

Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında farklı birimlerde sunulur.

EK II: 16 MART 2012 TARİHİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN “TEHDİT ALTINDAKİ İNCİNEBİLİR GRUPLARIN ÖZELLİKLE KADINLARIN KORUNMASI SEMPOZYUMU” BİLDİRİLERİ

TEHDİT ALTINDA OLAN İNCİNEBİLİR GRUPLAR VE ÖZELLİKLE KADINLARIN KORUNMASINDA UYGULAMADAKİ DURUM

Dr. Hüseyin Başol GÜLEÇ

Proje Koordinatörü/Mülkiye Başmüfettişi

AB Standartları Işığında İncinebilir Grupların Özellikle Kadınların Korunması projesi Temmuz 2011 tarihinde başlandı. 22 Kasım 2011- 20 Şubat 2012 tarihleri arasında 14 ilde (3 adet Ankara’da olmak üzere) 16 adet çalıştay gerçekleştirildi. **İngiltere Büyükelçiliği ve İçişleri Bakanlığı arasında ikili işbirliği kapsamında yürütülen bir projedir.** Çalıştayların gerçekleştirildiği iller Ankara (3 adet), İstanbul, İzmir, Erzurum, Hatay, Çorum, Çankırı, Niğde, Malatya, Şanlıurfa, Kırıkkale, Ordu, Bursa, Konya’dır. Çalıştayların gerçekleştirileceği iller seçilirken coğrafi dağılım gözetilerek her bölgeye ulaşılmaya çalışılmıştır.

Projenin faaliyet alanları: çalıştaylar ile farkındalık eğitimleri, ihtiyaç analiz raporu hazırlanması, yasalarda ve uygulamalarda karşılaşılan boşlukları belirleme ve gerekli değişikliklerin yapılması konusunda Reform İzleme Kuruluna teklifler sunma iken amaçları:

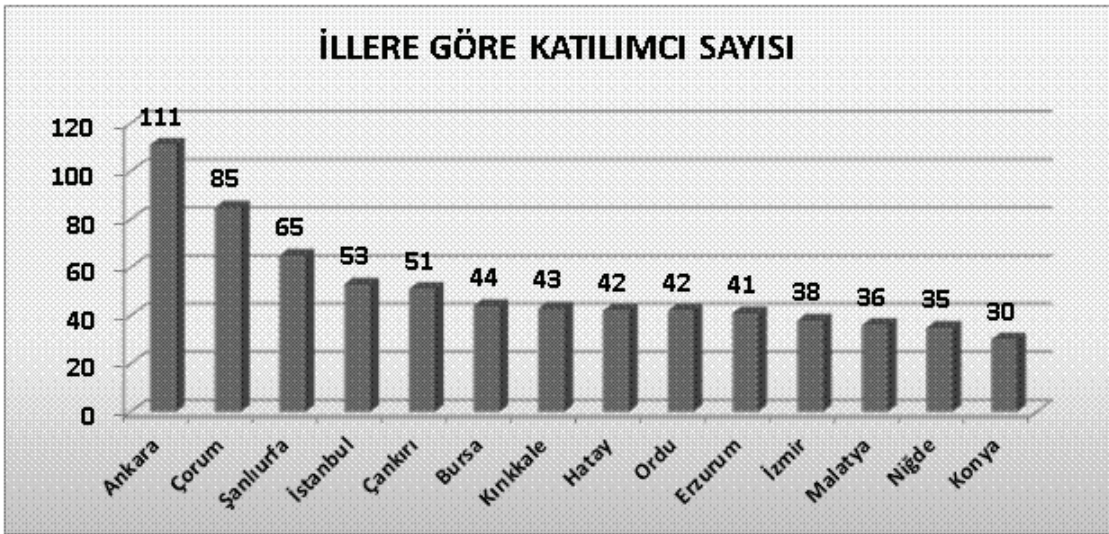
1. Proje kapsamında bulunan gruplarda Proje konusu olan “tehdit alan incinebilir grupların korunması” hakkında “farkındalık” ve “duyarlılık” oluşturmak,
2. Tehdit alan incinebilir grupların korunması konusunda mevzuatta ve uygulamada karşılaşılan eksiklikleri belirlemek olarak belirlenmişti.

Proje başlangıcında uzman bir akademisyen gruba konuyla ilgili problem ve ihtiyaç analizi raporu hazırlanmıştır. Bu rapor: tehdit alan incinebilir grupların korunması konusundaki sorun ve ihtiyaçları, kadın cinayetlerinin nedenlerinin araştırılması konusunda sosyolojik ve psikolojik bir tahlili, mevzuat ve uygulamadaki boşlukların değerlendirilmesini içermektedir.

Bu çalıştaylara hedef kitle içinden; vali yardımcıları, Kaymakamlar, Aile Mahkemesi Hakimleri ve Savcılar, Barolardan Avukatlar, Üniversitelerden Kadın merkezi vb kurumların müdürlüklerini yürütenler ile Ceza Hukuku öğretim üyeleri, Emniyet ve Jandarmanın Asayiş, Güvenlik, Koruma şube müdürlükleri çalışanları, Kadın Hakları Dernekleri, İnsan Hakları Dernekleri gibi Sivil Toplum Kuruluşlarından temsilciler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının taşra birimlerinden temsilciler, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü ve Müftülük gibi kamu kurumlarından temsilcilerin katılımı buna ek olarak Ankara'da gerçekleştirilen 3 adet çalıştaya Mülkiye müfettişleri, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığının Asayiş, Koruma, Güvenlik, Terör birimlerinde temsilcilerin katılımı ile çalıştaylar gerçekleştirildi. Projelere katılım tüm illerimizde planlanan 35'er kişilik katılımların çok ötesinde sağlanmıştır. Yapılan çalıştayların sonucunda projeden elde edilen farkındalığın uygulamaya geçildiği, yazılı ve görsel medyaya yansımıştır.

İllere ve mesleklere göre toplam katılımcı sayısını gösterir tablolar aşağıda verilmiştir.

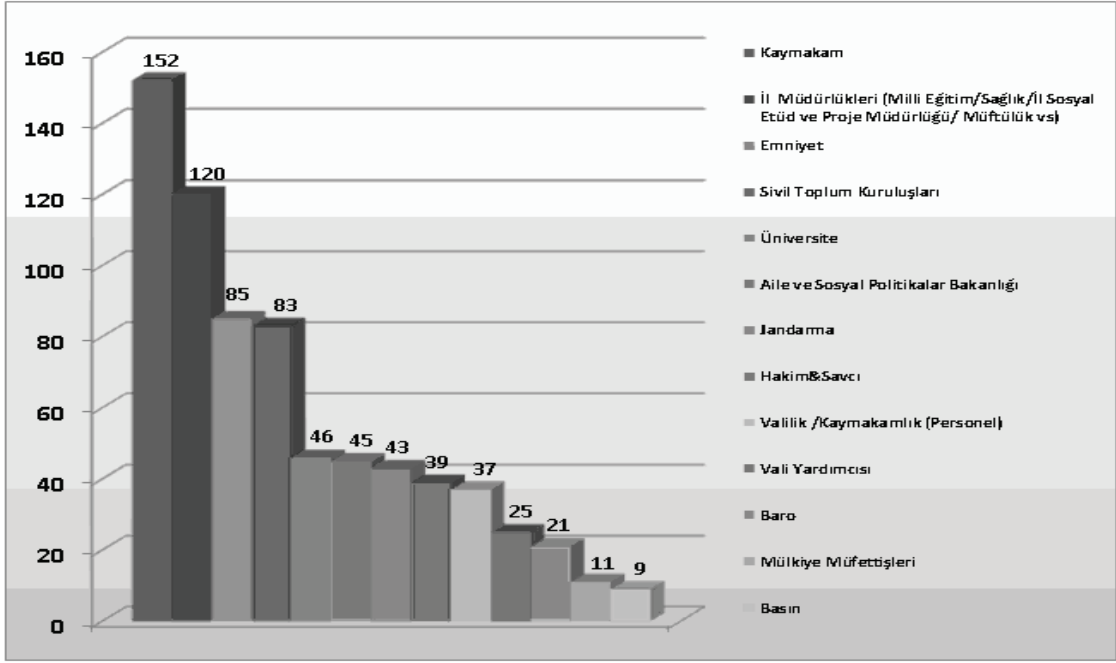
Tablo 1: İllere göre katılımcı sayısı

Not: Ankara ili 3 çalıştayın verilerini içermektedir.

Tabloda görüldüğü gibi illerde yapılan çalıştaylara en fazla katılım Çorum ilinde sağlanmıştır. Bunu sırasıyla Şanlıurfa, İstanbul, Çankırı illeri takip etmektedir. Çorum, Şanlıurfa, Çankırı, Kırıkkale, Ordu, Malatya ve Niğde illerinde Valiler çalıştayı tamamına veya bir bölümüne iştirak etmişlerdir. Tabloda görüldüğü üzere her il için hedeflenen sayı olan 35 kişinin geçildiği görülmektedir.

Tablo 2: Meslek gruplarına göre katılımcı sayısı

Meslek gruplarının içinde en fazla katılım sayısı 152 kişi ile kaymakamlara aittir. Bunu İl Milli Eğitim Müdürlükleri, Sağlık Müdürlükleri, Müftülükler, İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlükleri gibi Valiliklere bağlı kurumlardan katılanlar 120 kişi takip etmektedir. Emniyet Teşkilatından 85, Sivil Toplum Kuruluşlarından 83, Üniversitelerden 46, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı birimlerden 45, Üniversitelerden 46, Jandarmadan 43, Hakim ve Savcılardan 39, Valilik/Kaymakamlık Personelinden 37, Vali Yardımcısı 25, Barolardan 21, Mülkiye Müfettişlerinden 11, Basın temsilcilerinden 9 kişi katılmıştır.

Mülkiye Müfettişleri, Vali Yardımcıları ve Kaymakamları Mülki İdare Amirleri olarak beraber değerlendirildiğinde, toplam 188 Mülki İdare Amirinin çalıştaylara katıldığı görülmektedir. 16 adet Çalıştaya toplam 716 kişi katılmıştır. Ayrıca 16 Mart 2010 günü gerçekleştirilen **“AB Standartları Işığında Tehdit Altında Olan İncinebilir Grupların ve Özellikle Kadınların Korunması”** konulu ulusal sempozyuma 155 kişi katılarak toplam 875 kişiye ulaşılmıştır. Sempozyumda **Tehdit Altında Olan İncinebilir Grupların ve Özellikle Kadınların Korunmasının** hukuki, sosyolojik, ulusal ve uluslararası boyutları ele alınmış ve çalıştay sonuçları değerlendirilmiştir.

Proje kapsamında yapılan çalışmalar, 14 ilde yapılan 16 çalıştayda katılımcıların, yorum, görüş ve önerileri ve akademik çalışmalar sonucunda elde edilen veriler, Uyum, İşbirliği-Koordinasyon ve yasal düzenlemeler konularında uygulamada karşılaşılan sorunlar ve elde edilen şu şekilde belirlenmiştir.

1. Mülki İdare Amirleri ve Kolluk, tehdit eyleminin varlığı halinde görevleri konusunda yeterli “farkındalık”a sahip değildirler.

Bir kişi tarafından tehdit aldığı şikâyeti ile Mülki Amirlere bir müracaat yapıldığında, MİA bu konuda adli makamları yetkili görmektedirler ve genellikle bu tür müracaatları Cumhuriyet Savcılığına yönlendireceklerini beyan etmişlerdir.

Böyle bir durumda, önleyici tedbirler alma noktasında bazı Mülki İdare Amirleri kendilerini yetkili görmekte ancak hangi tedbirlerin alınacağı noktasında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir.

Kolluk yetkilileri de; bir kişi tarafından tehdit aldığı şikâyeti kolluğa bir müracaat yaptığında, Mülki İdare Amirleri gibi bu konuda adli makamları yetkili görmekte ve bu müracaatları Cumhuriyet Savcılığına yönlendirecekleri beyanında bulunmuşlardır.

Tehdit eylemine ilişkin olarak kolluğun yetkili ve sorumlu olduğunu beyan eden kolluk görevlilerinin de alınabilecek önleyici kolluk tedbirleri konusunda üzerinde bilgi sahibi olmadıkları görülmektedir.

Tehdit gibi çifte karakterli suçlarda Mülki İdare Amirlerinin ve Kolluğun önleyici tedbirleri almak konusunda farkındalığı artırılmalıdır.

2. Cumhuriyet Savcıları ve Aile Mahkemesi Hakimleri tehdit suçunu kendi görev alanları içinde algılamaktadırlar. Hakim ve Savcıların, önleyici idari önlemlerin alınması için yetkili makamlara (MİA ve Kolluk) yazılı bildirimde bulunmalarını gerektiren bir yasal düzenleme bulunmamaktadırlar.

Tehdit suçunun aile içi şiddet olayının bir parçası olması durumunda aile Mahkemesi Hakimleri, diğer tehdit olaylarında ayrıca Cumhuriyet Savcıları “tehdit”in öncelikli olarak bir adli görev olduğunu, ancak yapılan tehdit “ciddi” ise gerekli tedbirlerin alınması için yazılı bildirimde (Valiliğe/Kaymakamlığa-Kolluğa) bulunacaklarını belirtmişlerdir. Tehdit suçunun “ciddi” olmasını, ilgili kişinin gerçekleştireceğini ileri sürdüğü eyleminin “geçekleştirilebilir” ve “yakın” bir tehlike olması olarak açıklamışlardır. Gerekli önleyici tedbirlerin alınması için yazılı bildirimde bulunduğunu belirten adli yargı mensupları, bu bildirim yapmak konusunda yasal bir zorunluluk olmadığını ve önleyici tedbirlerin alınması konusunda bu bildirim konusunda inisiyatif kullandıklarını söylemişlerdir.

3. Yargı kurumları ve Mülki İdare arasında tehdit suçunun ve aile içi şiddetin önlenmesi konusunda işbirliği ve koordinasyon bulunmamaktadır.

Adli makamların (Aile mahkemeleri ve Cumhuriyet Savcıları) tehditte yer alan unsurların önlenmesine yönelik kollukça işlem yapılması için Mülki İdareye bildirme zorunluluğu yoktur. Bildirim adli merciin inisiyatifine bağlıdır. Adli bir olayın İdarece adli makamlara bildirilmemesi “adli görevin ihmali suçu” niteliği taşırken, adli makamların tehdit suçu gibi suçlarda gerekli idari önlemlerin alınması için idareye tehdidi bildirimini zorunlu tutan bir düzenleme yoktur. Bu

nedenle yetkili adli mercilerde çifte karakterli suçlarda önleyici tedbirlerin alınmasını sağlamak bakımından farkındalık artırılmalıdır.

Tehdit eylemine ilişkin olarak, hem yargının ve kollukça alınan tedbirlerin neler olduğunu veya bir önlem alınıp alınmadığını karşılıklı olarak kontrol edebilecekleri bir sistem bulunmamaktadır. Tehdit suçunun farklı yerlerde birden çok/fazla defa işlenmiş olması durumunda tehdit altındaki kişi farklı yerlerde farklı mercilere müracaatta bulunabilmektedir. Aynı yerde (ilde-ilçede) kolluk, tehdidi Cumhuriyet Savcılığına bildirilse de kendisi bir önleyici önlem almayabilmektedir. Kolluk çok defa tehdidin varlığını Cumhuriyet Savcılığına bildirmiş olmayı görevin gereğini yerine getirmiş olarak kabul etmekte, eğer başkaca bir önlem alınacaksa bu konuda kendisine Cumhuriyet Savcılıkları tarafından bir talimat verilmesini beklemektedir.

Önleyici önlemler almakla yükümlü bulunan makamlar (MİA ve Kolluk), adli yargıda yürüyen işlemlerden, Cumhuriyet Savcılıkları ise önleyici önlemler almakla yükümlü makamların yürüttüğü işlemlerden bilgi sahibi olamamaktadır. Adli makamlar ve mülki makamlar arasında tehdidi önleme konusunda işbirliği eksikliği bulunmaktadır.

Cumhuriyet Savcılıkları, MİA, ve kolluk arasında tehdit suçu gibi çifte karakterli suçlarda işbirliğini sağlayacak yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle devlete müracaat ettiğine inanarak bu kurumlardan herhangi birine müracaat eden bir kişi tüm gerekli tedbirlerin alınacağını haklı olarak düşünmektedir. Ancak tehdit suçu gibi suçlarda Cumhuriyet Savcılığı sadece Türk Ceza Kanununda yer alan tehdit suçuna göre soruşturma başlatmakta, tehdidin gerçekleşmesi için İdari tedbir almakla yükümlü MİA (Kolluğa) bildirimde bulunmamaktadırlar.

4. Geçen yıllar içinde yapılan eğitimler sonucu Kolluğun hakemlik yapma eğilimini bıraktığı görülmektedir.

Son 10 yıl içinde kolluk güçlerine yönelik olarak yapılan eğitimler ile aile içi şiddet konusunda polis ve jandarma “kol kırılır yen içinde kalır”, “aile içi sorun”, “her ailede olur” gibi yaklaşımları terk etmiş görünmektedirler. Ancak burada hala sorun zaman zaman özellikle aile içi şiddet sorununun sadece fiziksel şiddet boyutu içinde algılandığı yönündedir. Halbuki aile içi şiddet fiziksel şiddetin yanı sıra ekonomik, duygusal ve cinsel şiddet olarak da ortaya çıkmaktadır. Çok defa kişinin fiziksel şiddet dışında uğradığı diğer şiddet türleri de fiziksel şiddet kadar yıkıcı olabilmektedir. Fiziksel şiddetin dışında yer alan şiddet türlerinde kolluk güçlerinde “farkındalık” artırılmalıdır.

4320 sayılı Ailenin Korunması kanunu yerine yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanununun 2. maddesinde aile içi şiddetten bahsedilirken açık tanımı yapılmış ve aile içi şiddetin fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel olarak gerçekleştirilebileceği açıkça düzenlenmiştir. Bu hali ile 4320 sayılı kanunda bahsedilen aile içi şiddet kavramı açıklanmış olmaktadır.

Kolluğun aile içi şiddet konusunda gösterdiği duyarlılığın “tehdit” suçu ile alınması gereken önlemler konusunda “farkındalık” ve “duyarlılık” artırılmalıdır. Tehdit suçunun çok defa somut delillerle ispatlanmasının güçlüğü yargılama sonucunda kovuşturmanın ceza ile sonuçlanmamasına bu durum ise “bu şikayetten bir şey çıkmaz” algısının gelişmesine sebebiyet vermişse de, tehdidin gerçekleştirilebilir ve yakın olması durumunda önleyici tedbirlerin alınmasında duraksamaya sebebiyet vermemelidir.

5. Aile içi şiddet ve tehdit olayı değerlendirilirken geliştirilmiş olan formlar yeterince kullanılmamakta ve bilinmemektedir. Uygulama birliği yoktur.

Aile içi şiddetin seviyesini belirlemek ve kolluğun değerlendirme yapmasında bir standart getirmek amacıyla geliştirilmiş bulunan “Aile içi şiddet tespit form”larının (risk değerlendirme formu) yeterince bilinmediği, kullanılmadığı daha önemlisi asıl ifa etmeleri gereken fonksiyonu eda etmedikleri tespiti yapılmıştır. Aile içi tespit formlarının amacı kolluk tarafından tespit yapılırken şiddet algısında kişisellikten uzaklaşarak tüm vakalara uygulanabilecek somut bir standart oluşturmaktır. Bu formlar şiddet ve tehdidin değerlendirilmesinde mutlak kullanılmalı ve ülke çapında uygulama birliği sağlanmalıdır.

6. Alınacak tedbirler konusundaki mevzuattaki eksiklikler tamamlanmalıdır.

Tehdit alan kişilerin korunması konusunda yasalarda yer düzenlemeler hakkında belirlenen eksiklikler şu şekildedir.

6.1. Terörle Mücadele Kanunu m.20’ye dayanılarak çıkarılan Koruma Hizmetleri Yönetmeliğinin 10. maddesi, terörle mücadelede rol alan kişiler dışında, terörle ilgili olsun olmasın, “çeşitli sebeplerle can güvenliklerinin ciddi ve harici tehdit olduğu anlaşılanların da talepleri üzerine korumaya alınabileceğinden” söz etmektedir.

Bu yönetmelik gizlidir. Yönetmeliği asıl amacı ise terörle mücadelede rol alan belirli kişiler hakkında koruma tedbirlerini düzenlemektir. Vatandaşın haklarını bilip bunu talep edebilmesi için yasal düzenlemelerin ulaşılabilir ve aleni olması gerekir. Aynı zamanda ikincil bir düzenleme olan bir yönetmelik içinde yer almaktadır. Koruma yönetmeliğindeki bu hükmün Polis Vazife ve Salahiyet Kanununa eklenmesi uygun olacaktır.

6.2. 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında kanunda yer alan koruma tedbirlerine uymama durumunda ilgilinin tutuklanacağı hususunun CMK’nın 100. maddesinde yer alan tutuklama nedenlerinin bir istisnası olacağının belirtilmesi gerekir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında kanunda 3. maddesinde yer alan “kararda hükümlenen tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hakkında hapis cezasına hükmedileceği hususu şiddet uygulayan eş veya diğer aile bireyine ihtar olunur.” şeklindeki hüküm bulunmaktadır.

Buna karşın Ceza Muhakemesi Kanununun 100. md.sinde tutuklama nedenleri tek tek sayılmıştır. Burada sayılan tutuklama nedenleri içinde 4320 sayılı kanunda yer alan koruma nedenlerine aykırı davranış sayılmamıştır. 4320 sayılı kanunda sayılan tutuklama hükmünü uygulama konusunda duraksamaya yer açmaması için ya 4320 sayılı kanunda tutuklama hükmünün CMK da yer alan tutuklama nedenlerinin bir istisnası olacağı belirtilmeli veya CMK 100. maddeye tutuklama nedenlerine koruma tedbirlerine uyulmamanın tutuklama nedeni olacağı hususu eklenmelidir.

Bu husus açıkça düzenlenmediği için 4320 sayılı kanuna göre tedbir kararlarına uymama durumunda tutuklama kararının verilmesi mümkün görülmemektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanununda tutuklama yerine zorlama hapsinden bahsedilmektedir. Bu hükmün hukuki sonuçlarını uygulama gösterecektir.

6.3. 2010/65 no'lu Genelge can güvenliklerinin olmadığı yönünde talepte bulunan ya da bu yönde bilgi edinilen kişilerle ilgili alınacak tedbirlere ve bu kişilerin korunmalarına yönelik olarak ilgili mevzuat kapsamında yapılan işlemlerin standartlaştırılması ve etkinleştirilmesi için çıkarılan 2010/65 no'lu bu Genelgeyle ilgili olarak;

Genelgenin, bazı kişisel verilere ulaşılmasını öngördüğü, bu meyanda, Anayasanın 20. maddesine göre, herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, *Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsadığı*, kişisel verilerin, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenleneceği, dolayısıyla, bu konudaki mevzuat boşluğunun bir genelge ile değil de bir yasa ile düzenlenmesi gerekeceği belirlenmiştir.

6.4. Çift Karakterli suçlarda özellikle tehdit suçunda önleyici kolluk yetkisini kullanmakla görevli ve sorumlu bulunan Mülki İdare Amirleri ile Cumhuriyet Savcıları arasında etkin bir işbirliği sistemi kurulmalıdır. Özellikle tehdit suçunun varlığı halinde Cumhuriyet Savcılarının tehdit ile ileri sürülen hususların engellenmesi ve gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak üzere Mülki İdare Amirlerine bildirim zorunlu hale getirilmelidir.

6.5. Aile içi şiddet konusu dışında tehditle ilgili önlemlerin hep ikincil düzenlemelerde ele alındığı görülmektedir. Tehditle ilgili alınması gereken önlemlerin bir bütün olarak genel bir yasanın içinde yer alması uygun olacaktır. Bu konuda önerilen yasa PVSK'dır.

6.6. Gerek aile içi şiddetten gerekse diğer tehdit türlerinde tehdidin ortadan kaldırılmasına yönelik önlemlerde acil durumlarda İllerde valinin ilçelerde Kaymakamın onayı ile gerekli tedbirler alınabilmeli ve derhal yürürlüğe konulabilmelidir. Bu kararlar belirli bir süre

içinde kurulun onayına sunulmalıdır. Acil durumlarda kolluğun tahkikatı ve kurulun toplanmasının zaman alacağı geçici bir önlem olarak uygulanabilmeli, bu uygulamanın yapılabilmesi için yasal düzenlemelerde gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

7. Tehdit ve şiddet olgusu sadece adli ve idari önlemlerle önlenemez.

Gerek aile içi şiddetten kaynaklanan tehdit gerekse diğer tehdit türleri sadece yargılama, hapisle, para cezasıyla cezalandırma gibi yöntemlerle çözülemeyeceği konusunda bir ittifak vardır. Bu sorunları çözmek için multidisipliner bir yaklaşımla bu sorunun eğitim, sağlık, sosyolojik ve psikolojik vs. gibi kökenlerine inilmeli ve tehdit/şiddet olgusu toplumsal bir sorun olarak konu ele alınmalıdır.

Tehdit alan kişilerin korunmasına yönelik multidisipliner yaklaşımda; Mülki İdare amirlerinin koordinasyonunda güvenlik güçleri, hukukçular, psikiyatri uzmanları, psikologlar, sosyal hizmet uzmanlarının ve bu konu üzerinde çalışacak *uzman bir birimin* bulunması, çalışanların empatik ve önyargısız yaklaşımla görevlerini yerine getirmeleri gereklidir.

Gerek aile içi şiddet ve tehdidin önlenmesine yönelik olarak çıkarılan kanunda gerekse diğer tehdit çeşitlerinde önemli problemlerden biri de tehdit edenin elini kolunu sallayarak serbestçe gezebiliyor olmasıdır. Tehdit edenin asıl amacı tehdit ettiği kişinin iç dünyasında korku, endişe, güvensizlik ve yaşanılmaz bir ortam meydana getirmektir. Çok defa sadece yerine getirilebilir, uygulanabilir bir tehdidin varlığı bu yıkımı gerçekleştirme yetecek ortamı yaratabilmektedir. Bu türden bir düşünce ve ruh haline sahip bir failin serbest bir şekilde ortada olması tehdidin gerçekleştirmek istediği amaca hizmet eder durumdadır. Bu nedenle özellikle şiddet/tehdit uygulayana yönelik tedbirler yasal düzenlemelerde yer almalı ve fail rahat ve bir şey yokmuş gibi serbest olmamalıdır. Eyleminin karşılığında ruhsal tedavi alması, toplum hizmetlerinde çalıştırılması, teknik araçlarla takip edilmesi (elektronik kelepçe ve iletişiminin takibi), hem caydırıcılık sağlayacak hem de faili eyleminden vazgeçirecektir.

Sadece failin caydırılması ve tehdit alanın korunması yeterli değildir. Toplumun eğitiminin artırılması, bu hususlardaki farkındalığın eğitimle yükseltilmesi sağlanmalıdır.

8. 4320 sayılı kanunda yer alan bazı hükümleri ve uygulamasına ilişkin öneriler bulunmaktadır.

8.1. 4320 sayılı kanun gereğince verilen koruma kararlarında, olayın ağırlık ve şiddeti sağlıklı değerlendirilememektedir.

Aile Mahkemelerince verilen koruma kararlarında genellikle istenilen koruma taleplerine bağlı kalındığı itirazı bulunmaktadır. Aile içi şiddete uğrayan taraf ya da müvekkilleri genellikle yasada yer alan koruma taleplerinin tamamını talep etmektedirler. 4320 sayılı kanuna göre verilen kararlar işin gereği olarak duruşmasız olarak yapılmaktadır. Bu nedenle olayın ağırlığı, gerçekliği ayrıntılı değerlendirilme imkanı olmadan karar verilmek durumun-

da kalınmaktadır. Yine 4320 sayılı yasada verilen koruma kararlarına itiraz konusunda bir düzenlemede yapılmamıştır. Uygulamada kararı veren aile mahkemesine yeniden incelenmek üzere itiraz edilebilmektedir. Yine korunma tedbirleri alınırken, özellikle tedbir nafakası, evin tahsisi kararlarında; kişinin yaşam şartları ve yaşam kalitesini düşürülmemesine dikkat edilmesi değerlendirilmenin diğer boyutudur.

6284 sayılı yeni yasada bu husus düzenlenmiş ve 2 hafta içinde verilen koruma kararına itiraz imkanı getirilerek 4320 sayılı kanunda bulunan eksiklik giderilmiş görünmektedir. İtiraz müessesesinin olayın şiddetine göre koruma kararına etkisini 6284 sayılı yasanın uygulanması ile görmek mümkün olacaktır.

8.2. 4320 sayılı kanunda önleyici tedbir alma yetkisi konusunda Mülki İdare Amirlerinin devre dışı bırakılması aile içi şiddet ve tehdit sorununu çözmemiştir.

4320 sayılı kanunda Aile Mahkemesince alınacağı öngörülen koruma kararları özü itibarı ile idari tedbir kararı olan adli karar niteliğindedir. Ancak bu koruma kararlarını bir yargı mercii almaktadır. Dolayısı ile bu kararlar adli karar niteliğindedir. Koruma kararı alma yetkisi konusunda Mülki İdare Amirlerinin devre dışı bırakılması sorunu çözmemiştir.

İdare sistemimizin yapısına göre suçun önlenmesi, önleyici kolluk tedbirlerinin alınması Mülki Amirlerin görevi alanındadır. İl idaresi Kanununda da bu husus açıkça düzenlenmiştir. Bu nedenle idari nitelikte önleyici yönü ağır basan bu tedbirlerin alınması Mülki İdare Amirleri yetkili kılınmaması doğru olmamıştır.

6284 sayılı yeni yasada bu hususun düzeltildiği ve koruma tedbirleri konusunda MİA'nında yetkili kılındığı görülmektedir.

8.3. 4320 sayılı kanunda tedbiri gerektiren faile yönelik olarak eğitim, tedavi, rehabilitasyon benzeri önlemler eksiktir.

4320 sayılı kanunda koruma tedbirleri içinde faile yönelik olarak "Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması." şeklindeki düzenleme problemi çözmek için yeterli değildir. Çok defa bu koruma tedbiri amaçlanan gerçek işlevini yerine getirememektedir. Bazı aile içi şiddet vakalarının gerçek nedeninin psikolojik kaynaklı olması nedeni ile bu tedbirin uygulanması sorunu çözebilmektedir.

Yeni yasada "h) Korunan bireylerin buldukları yerlerde alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmaması ya da bu maddelerin etkisinde iken korunan bireylere ve bunların buldukları yerlere yaklaşmaması, bağımlılığının olması halinde, hastaneye yatmak dâhil, muayene ve tedavisinin sağlanması.

ı) Bir sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için başvurması ve tedavisinin sağlanması." şeklinde daha geniş düzenlenmiştir.

8.4. Diğer bir dikkat çekici husus, 4320 sayılı Kanundan uygulamada genellikle eğitim seviyesi yüksek kadınların yararlanıyor olmasıdır. Yazılı ve görsel medyada halen yoğun olarak yer alan kadına yönelik şiddet olaylarının vehameti ve çokluğu bu algıyı güçlendirir du-

rumdadır. Diğer bir ifadeyle, 4320 sayılı Kanundan asil ihtiyaç sahibi kadınların hizmetine sunulmasının başılamamış olmasıdır.

8.5. 4320 sayılı kanunda yer alan tedbirler yeterli değildir. Adli kontrol tedbirlerine eklemeye yapılabileceği değerlendirilmektedir.

9. Şiddet önleme ve izleme merkezleri kurulmalı.

Yaptığımız çalıştaylar da katılımcıların önerdikleri birimdir. Mağdurların müracaatı ve gerekli işlemlerin takibi burada yapılmalıdır. Acil vaka yönetimi için yeterli uzmanlardan oluşan bir ekip hazır bulunmalıdır.

Önerilen sisteme göre Şiddet önleme ve izleme merkezlerinde: Mağdurlar/Müştekilerin buraya götürülmesi, ifadelerin burada uzman görevliler tarafından alınması, mağdur/müştekilerin durumlarını tespiti yönelik olarak risk değerlendirme formunun (RDF) doldurulması, aile içi şiddetin ve tehdidin riski yüksek çıkarsa “Koruma Kararı” verilmek üzere işlemlerin başlatılması, koruma işinde gerektiğinde ve şartlar izin veriyorsa özel güvenliğin yapılması, aile içi şiddet/tehdit olayından kaynaklanan işlemlerin maliyetinin tespit edilerek faile rücu ettirilmesi, risk değerlendirilmesinde “Orta” risk varsa “fail”in eylemlerinin, gerekiyorsa iletişim araçlarının takip edilmesinin sağlanması öngörülmüştür. Özel güvenlik hizmetlerinden yararlanma ve faile şiddet olayının sonrasında devlete çıkan maliyetin hesaplanarak faile rücu ettirilmesi düşüncesi bu türden olaylarda önemli bir caydırıcılık sağlayacaktır.

Sığınma evlerinin sayısı ve kapasitesi artırılmalı, sosyal güvencesi olmayanların da iş ve barınma ihtiyaçlarını karşılayan birim olmalıdır.

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN ÖNLENMESİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Doç. Dr. Filiz KARDAM

Çankaya Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Türkiye’de son birkaç yıldır kadına yönelik şiddetin resmi istatistiklere de yansımış olan gözle görülür artışını birkaç nedene bağlı olarak açıklamak mümkün değildir. Bireysel ve toplumsal düzeyde sosyal, ekonomik ve politik birçok değişkenin karşılıklı etkileşiminin bu sonuca yol açtığı söylenebilir. Şiddeti arttıran faktörler, onun karşısında ciddi önlemlerin alınmasını ve etkin bir mücadele verilmesini de engellemektedir. Şiddetin önlenememesi sadece bu alandaki yasal düzenlemelere ve gerekli alt yapı ve mekanizmaların yetersizliklerine değil, kadın-erkek eşitsizliklerini normal gören cinsiyetçi yapı-lara, anlayışlara, bu yöndeki yaygın değerlere ve söyleme de bağlıdır.

O nedenle de ben - özellikle hukukçu da olmadığım için- konuyu yasalar üzerinden değil, kadınların ve erkeklerin şiddete bakış açıları üzerinden ele alıp, şiddetin bireyler tarafından nasıl normalleştirildiği ve sıradanlaştırıldığı üzerinde duracağım. Şiddetin artışında bir değil, birçok faktörün rol oynadığını söyledim. Dolayısıyla ‘normalleştirme’, şiddetin artması ve yaşanan şiddetin daha uzun süreli olmasını etkileyen faktörlerden sadece biri olabilir. Ancak, önemli gördüğümünden ve kısıtlı sürede her şeyi tartışamaya-çağım için bu noktayı ele almayı tercih ettim. Ayrıca, toplumda kadına yönelik şiddetin, özellikle de erkekler tarafından ele alınma tarzının bu alandaki yasal önlemlere nasıl yansıdığı konusu üzerinde de- daha çok da yeni şiddet yasası örneğinden çıkarak- kısaca durmak istiyorum.

Normalleştirme konusunu, Aralık 2007-Şubat 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olan ‘Türkiye’de Kadına Yönelik Aile-içi Şiddet’ araştırmasının niteliksel aşamasında elde edilmiş verilerin bir kısmına da referans vererek ortaya koymaya çalışacağım. Söz konusu ulusal araştırma, bu salondaki birçok kişinin muhtemelen bildiği gibi, KSGM’nin sorumlu ve yararlanıcı konumunda olduğu bir proje olup, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON Institut ve BNB danışmanlık şirketinin oluşturduğu bir konsorsiyum tarafından Avrupa Komisyonu’nun mali desteğiyle yapılmıştır. (KSGM, 2009)

Tanım ve sayılar

Sunuma, şiddeti tanımlayıp, Türkiye’deki yaygınlığına ilişkin birkaç sayı ile başlamak istiyorum.

Şiddetten bahsederken onu nasıl tanımlayacağımız, ona karşı alınacak önlemler açısından da önem taşıyor. Bir kere, kadına yönelik şiddet toplumsal cinsiyet kökenlidir, kaynağında toplumsal cinsiyete bağlı eşitsizlikler yatar. Dolayısıyla onu önlemenin en

önemli unsuru da kadınlar ve erkekler arasındaki yasal ve fiili eşitliğin gerçekleştirilmesidir. Kadına yönelik şiddetin nedenlerini ve niçin önlenemediğini şiddetin erkekler tarafından kadınları tabi kılma ve denetim altında tutmanın bir aracı olduğunu göz önünde bulundurmayan- hele de bunu kabul etmeyen- bir yaklaşım ile çözümleyemeyiz.

Türkiye'nin ilk imzacısı olduğu, 2011 tarihli 'Kadına Yönelik ve Ev-İçi Şiddeti Önleme ve Mücadele Etme Avrupa Konseyi Sözleşmesi (kısaca, İstanbul Sözleşmesi diye biliniyor) 3. Maddesi'nde kadına yönelik şiddet '*ister kamusal, isterse özel alanda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik zarar ve ıstırap veren veya verebilecek olan toplumsal cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu eylemlerle tehdit etme, zorlama ve keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma anlamına gelir*' ifadesiyle tanımlanmıştır. Kadına yönelik şiddet bazen sadece fiziksel şiddet olarak ortaya çıkarken bazen de fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddettir, ya da bunların bir kısmını içeren bir biçim almaktadır. Ancak her durumda şiddet bir insan hakları ihlali ve kadınlara yönelik bir ayrımcılık biçimidir.

Yukarıda sözünü ettiğim Kadına Yönelik Aile-İçi Şiddet Araştırması'nın niceliksel aşamasında elde edilmiş verilere göre,

Türkiye'de kadına yönelik ev-içi fiziksel şiddet her 10 kadından dördü tarafından yaşanmaktadır. (%39)

- Kadınların %15'i cinsel şiddet yaşamaktadır.
- Kadınların %44'ü duygusal şiddet ve istismara maruz kalmaktadır.
- Her 10 kadından biri, gebeliği sırasında şiddete maruz kalmıştır.

- Şiddet yaşayan kadınların sağlık sorunları yaşama, intihar etmeyi düşünme veya deneme olasılıkları en az iki kat artmaktadır. Fiziksel ve cinsel şiddete maruz kalan kadınların en az üçte biri yaşamlarının bir döneminde hayatlarına son vermeyi düşünmüşlerdir.

- Şiddete maruz kalmış kadınların %48'i bu konuyu kimseye anlatamadıklarını ifade etmişlerdir. Yine bu kadınların %92'si hiçbir resmi kuruma ya da sivil toplum kuruluşuna başvurmamıştır.

Şiddetin Normalleştirilmesi

Kadınların Yaklaşımları

Kadınların ve erkeklerin kadına yönelik şiddeti ele alış biçimleri, nedenleri ve çözüm yolları konusundaki yaklaşımlarını değerlendirdiğimizde şiddetin çoğu kez normalleştirildiğini söyleyebiliriz. Bu konudaki veriler, yukarıda sözü edilen araştırma kapsamında yapılmış olan sınırlı sayıda derinlemesine görüşmede ve odak grup toplantısında elde

edilmiştir. Derinlemesine görüşmeler, şiddete maruz kalan kadınlar, kızı ya da gelini şiddet yaşamış olan anne veya kayınvalideler ve şiddet uygulamış olan erkekler ile yapılırken odak grup toplantılarına da farklı yaş ve eğitim düzeyindeki evli ya da bekar erkekler katılmışlardır. Niteliksel yöntem ile toplanmış bu bilgilerin her ne kadar genellenilebilir özelliği yoksa da bize konuyla ilgili önemli ipuçları sunmuşlardır.

Bu çerçevede, kadınların anlatılarına baktığımızda şiddetin normalleştirilmesinde birkaç unsurun öne çıktığını görüyoruz. Bunlar, şiddetin çocukluktan beri yaşanmış olması ile kadınların ekonomik koşullarıdır. Çocukluğundan beri ailesinde şiddetle iç içe yaşayan ve bazı durumlarda şiddetten kaçıp kurtulmak için çok fazla düşünmeden evlilik kararları alan kadınlar, koca evinde de şiddet yaşadıkları zaman annelerinden öğrendikleri biçimde hareket edip, şiddetin karşısında suskun kalabilmektedirler. Çocuklukta çok yoğun şiddet olayları içinde büyümüş olmak, ev-içi problemlerin çözümünde şiddetin bir araç olarak benimsendiği koşullarda yaşamak onları 'öğrenilmiş çaresizlik' durumuna yöneltmekte, şiddete tepki göstermelerini zorlaştırmaktadır.

Şiddetin normalleştirilmesinde etkisi olan bir diğer unsur da şiddet yaşayan kadının ekonomik özgürlüğünün olmaması; iş bulup, çalışabileceği konusunda kendisine güvenmemesi; etrafında, özellikle akraba çevresinde kendisine destek verenlerin olmamasıdır. Şiddete maruz kalan kadın bu nedenle de kendisini yalnız, güçsüz ve çaresiz hissetmektedir. Ailelerin tavrı da genellikle kadının evini terk etmemesi yönündedir, hele çocuklar da varsa... O nedenle de şiddet dayanılmaz bir boyuta gelene dek kadına evden ayrılmamayı telkin etmekte, işsiz damada iş bularak, ya da eve maddi destek sağlayarak, ailenin birliğini korumaya çalışmakta, anlaşmazlıkların bu şekilde giderilebileceğini düşünmektedirler. Bunları anlatırken kadınlar, onlara şiddet uygulayan eşlerinin de esas olarak onların çaresizliğinden, gidecek yerleri olmayışından, kendi anne-babaları tarafından sahiplenilmemelerinden yararlandığını belirtmişlerdir. (KSGM,2009:135) Hatta bazı durumlarda aileler, boşanmış kadına kötü gözle bakılacağını ileri sürerek, çevrede yapılacak dedikoduları azaltmak gerekçesiyle, koca evine geri dönmesi yönünde kadına baskı yapmaktadırlar. (KSGM,2009:136)

Özellikle çocuklarının olduğu durumda, kadının yaşadığı çaresizliğe, bir de kendisinden toplumun kendisinden beklediği- çoğu kez kadının da içselleştirdiği- aileyi ve çocukları koruma sorumluluğu eklenince şiddetten kendisini kurtarması zorlaşmaktadır. Çocuklarıyla birlikte evden ayrılmak konusunda ise hem onların geçimini sağlama yönündeki endişeleri, hem de eşlerinin saldırganlığının artabileceği kaygısı kadınları düşündürmektedir. Bütün bunlar, kadınların şiddete daha başlangıcında tepki göstermelerini engellemekte, yaşanan şiddeti geçici bir kriz olarak değerlendirmelerine neden olabilmektedir.

Bu durum da çoğu kez yaşanan şiddetin büyümesi, alınacak önlemlerde geç kalınması, kadının ve eğer varsa çocuklarının daha büyük bir tahribat görmesi anlamına gelmektedir. Sonuçta, şiddetin normalleştirilmesi ve aileyi kurtarmanın ön plana alınmasının şiddetin daha başlangıçta önlenmesi açısından bir engel oluşturduğu söylenebilir.

Erkeklerin Yaklaşımları

Kadına Yönelik Aile-içi Şiddet Araştırması'nın niteliksel aşamasında farklı erkek gruplarıyla yapılan odak grup çalışmalarında medeni durumları, yaşları, eğitimleri farklı olan erkeklerin bakış açılarındaki kimi farklılıklara karşın belli ölçüde şiddeti normal kabul ettikleri izlenmiştir. Erkekler açısından, çocuklukta maruz kalınan şiddet ya da içinde yaşanan şiddet ortamı, ekonomik açıdan yaşamakta oldukları bazı sorunlar ve kadınların kışkırtıcı tavırları onları şiddete yönelten nedenlerdir. Erkekler, özellikle kendileri de şiddet uygulamış iseler bu konudaki anlatımlarında olayı sıradan, önemsiz bir şey olarak sunma çabasında olmuşlar, bir anlamda kendilerini mazur göstermeye veya şiddeti meşru kılmaya çalışmışlardır. Eşine şiddet uygulayan bir erkek bunu yetim olarak büyümesi ve çocukluğunda üvey annesinden yediği dayaklar sonucunda sinirli-stresli bir yapıya sahip olması ile açıklamaktadır (KSGM, 2009:106). Bir başka erkek de eşine bazen bağırdığını, bazen de tokatladığını, ancak bunun onu bir anlamda 'hizaya sokmak' için bir zorunluluk olduğunu şöyle anlatmıştır: *'Şimdi diyorlar ki erkekler niye şiddet gösteriyorlar. Bak erkekler mecbur olmayınca kadına da şiddet göstermezler değil mi abi? Şimdi ben mecbur olmasam neden şiddet göstereyim?'* (KSGM,2009:107). Erkek, *'yeri gelince patlamak zorundadır'*

Esas olarak erkekler, şiddeti belli ölçülerde normalleştirirken iki noktadan söz etmektedirler. Bunların biri erkeklerin ailenin geçimini sağlamak için çektikleri sıkıntı ve iş yaşamında karşı karşıya oldukları sorunlardır. Hatta bu durumu bir kişi zaten *'şiddetin %50'sini kadınlar kışkırtır, diğer %50 de erkeğin işsiz kalması, gelir durumu, işyerinin stresi ile olur'* diye açıklamıştır (KSGM,2009:121).

Ekonomik sorunlar, erkeklerin ailenin ve eşlerinin taleplerini yerine getirememesi, yani bir erkek olarak kendilerinden beklenen 'evin geçimini sağlayan kişi' rolünü gerektiği gibi yerine getirememeleri onlarda gerginlik yaratmakta, bu durumdaki erkeklerin *'ya çalacak, ya da dövecek'* olduğunu söylemektedirler. (Kardam ve Yüksel-Kaptanoğlu, 2011:63) Özellikle, genç, eğitilmiş ve eşleri de eğitilmiş olan erkek gruplarında eşlerinin onlardan daha fazla para kazanması, parayı istediği gibi harcaması ve çalışma yaşamında daha üst konumlarda işlere yönelmesinin bir gerginlik yarattığı izlenmiştir.

Kadınların erkeği kışkırtma durumları ise iki biçimde anlatılmıştır. Bir kere, erkeklerin koyduğu kurallara uygun hareket etmeyen ve inadına eşlerinin istemediği tarzda

davranışlarda bulunan kadınlar şiddeti kışkırtmaktadır. Yani, kadının erkeğin koyduğu kurallar çerçevesinde hareket etmesi uygundur. Öte yanda kadın, erkekten olmadık taleplerde bulunur, erkeğe bazı şeyleri yaptırmak ya da aldırma konusunda ısrarlı olursa, onu bu konuda başka erkeklerle kıyasarsa ve de onların deyimiyle *'bozuk plak gibi'* konuşursa yine doğal olarak şiddetin yolu açılacaktır (Kardam ve Yüksel-Kaptanoğlu,2011: 62-63).

Sonuç olarak, kadınların şiddete- meşru görmeseler de- aileyi ve özellikle de çocuklarını korumak için belli bir süre katlandıklarını, özellikle de çocukluktan gelen bir şiddet deneyimleri varsa bu durumu belli ölçüde normalleştirdikleri için daha pasif davrandıklarını söyleyebiliriz. Erkekler ise şiddeti kendi iktidarlarını korumak için bir araç olarak kullanırken bir taraftan da çocuklukta yaşadıkları şiddeti, ekonomik koşulların zorluklarını ve kadınların kışkırtıcılığını ileri sürerek onu normalleştirmeye ve meşru kılmaya çalışmaktadırlar.

Toplumun ev-içi şiddeti aileye ait bir sorun olarak değerlendirmesi ve müdahaleyi doğru bulmaması; şiddete uğrayanın da hatalarının olabileceğinin düşünülmesi; şiddeti uygulayan erkeğin ayıplanmaması, hatta namus cinayetlerinde, ailenin ve toplumun namusunu kurtaran kişi olarak övgüye layık görülmesi de şiddete karşı etkili bir mücadele verilmesinin önünde zihinsel engeller yaratmaktadır. Kendisi ile görüşülen erkeklerden biri bu konudaki görüşlerini şöyle dile getirmiştir: *'Ben dayak yiyorum evde diyen kadın utanıyor da ben karımı dövüyorum diyen adam sokakta, kahvede utanmıyor.Yani toplum adamı kınasa, eğitim öyle verilse topluma...'* (KSGM,2009:138).

Öte yanda, evde şiddet yaşanan durumlarda kimlerin neler yapabileceği erkeklerle sorulduğunda verdikleri yanıtlar da (aralarında bazı farklılıklara karşın) bu konuda daha çok aile kurumunu ön plana çıkardıklarını, kadınları da aileyi kurtarabilecek kişiler olarak değerlendirdiklerini, kadının birey olarak yaşadığı şiddetin üzerinde çok da fazla durmadıklarını, onun *'zaman içinde geçiştirilebilecek'*, *'yaşamın merkezinde yer almayabilecek bir şey'* olduğunu bile düşünebildiklerini göstermektedir. Erkekler, bu konuda bir şeyler yapılacaksa yine kadının bunları yapabileceğini vurgulamakta, erkeklerin pek değişmeyeceklerini ifade etmekte, devletten ise esas olarak aile kurumunu ekonomik ve sosyal açıdan desteklemesini beklemektedirler. (Kardam ve Yüksel-Kaptanoğlu, 2011: 64-67).

Yeni Yasa ve Kadının Şiddetten Korunması

Bitirirken, 8 Mart 2012'de meclisten geçmiş olan şiddetle mücadele konusundaki yasadan da kısaca söz etmek istiyorum. Üzerinde henüz ayrıntılı bir değerlendirme yapamamış olsam da yeni çıkan 6284 sayılı yasanın - taşıdığı eksikliklere karşın- bundan önceki 4320 sayılı yasaya göre daha kapsamlı bir koruma ve önleme mekanizması içerdiğini söy-

lemek mümkündür. Ayrıca, koruyucu tedbir kararının geciktirmeden verilebilmesi için şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaması da şiddete maruz kalanların daha fazla mağduriyet yaşamamaları ve riski azaltma açısından önem taşımaktadır.

Bu yasada 'toplumsal cinsiyet' sözcüğünün geçirilmemesi ve bunun yerine 'cinsiyet' sözcüğünün kullanılması ise bir eksiklikler çünkü Türkiye'nin imzası olan sözleşmelerde sürekli yer verilen bu kavram kadınların ve erkeklerin toplumsal konumlarındaki eşitsizliğe işaret etmesi açısından daha doğru bir kavramdır. Yine de yasanın 1. Maddesi'nde temel ilkeler arasında '*kadınları cinsiyete dayalı şiddetten koruyan özel tedbirler ayrımcılık olarak yorumlanamaz*' diye açıkça belirtilmiş olması önemlidir. (şiddet_kanun_rg) Yasada, ev-içi şiddet, kadına yönelik şiddet, şiddet mağduru, şiddeti önleme ve izleme merkezleri gibi kavramların tanımlarına yer verilmiş olması da olumlu bir unsurdur.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın, yasanın hazırlık süreci içinde kadın hareketi ile temas halinde olması, özellikle de kadına yönelik şiddet alanında çalışan kişi ve kuruluşların yılların deneyimlerinden gelen bilgi ve değerlendirmelerini hazırlık çalışmalarına yansıtması, şiddetin ele alınması ve önlenmesi açısından gereksinim duyulan konuların kısmen de olsa yasaya yansımada önemli katkı sağlamıştır.

Ancak yasa, başlangıçtaki tasarıda '*Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun*' adını taşıırken meclisten geçtikten sonra bu adın '*Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*' biçimine dönüştüğü görülmüştür. Yasa, adı itibarı ile deminden beri sözünü ettiğim ve toplumda çok yaygın olan aileyi ön plana çıkarma, kadını da kendi başına değil, aile içinde ele alma anlayışını en azından adı ile yansıtmıştır. Diğer taraftan, yapılan araştırmaların sonuçları ve kadın kuruluşlarının deneyimleri şimdiye kadarki uygulamalarda şiddete maruz kaldığı için evini terk edip, kolluk kuvvetlerine başvuran kadınların evlerine gönderilebildiğini ya da kendilerine bu yönde telkinde bulunduğunu göstermektedir. Adında 'aileyi korumak' olan bu yasayı uygulama durumundaki kişilerin de bundan aileyi korurken, kadınları yine ikinci plana atmak biçiminde etkilenmeleri mümkündür. Hele ki toplumda bu tür anlayışlar yaygın-sa... Ayrıca, bu yasaya, uzlaşma ve arabuluculuk yapılmaması konusunda bir maddenin girmemesi de yeni yasanın bu yönde kapıyı aralık bırakması olarak yorumlanabilir. Oysa, uluslararası sözleşmeler ve Türkiye'nin de imzacısı olduğu İstanbul Sözleşmesi bu alandaki şikayetlerle ilgili hukuksal süreç sırasında her hangi bir uzlaşmaya gidilemeyeceğini 5. bölüm, 48. Madde'sinde belirtmektedir. (istanbul_sozlesmesi.pdf) Gerek yasanın adı, gerekse uzlaşma önerme konusunda bir yasak bulunmayışı kadından çok aileye önem veren zihniyeti cesaretlendirici bir unsur olabilir ve kadınların hukuki mücadele süreçlerini olumsuz etkileyebilir.

Yasada, uygulama açısından beni en çok endişelendiren yön ise koruma ve önleme tedbirlerini uygulamaya koymak için gereken alt yapı, donanım ve uygun kapasitede kurum ve personel ile ilgili... Gerekli alt yapının bulunmadığı ve bu alanla ilgili yetişmiş personel sayısının yeterli olmadığı koşullarda, zaten evinden ayrılma konusunda üzerinde ağır bir toplumsal baskı olan kadın şiddetin olduğu evden uzaklaşmaya nasıl cesaret edebilecektir? En iyi yasalar bile uygulama olanakları sınırlı ise kağıt üzerinde kalabilir.

Örneğin, yasada tanımlanmış olan kadınların başvurabileceği şiddet önleme ve izleme merkezlerinin çalışma usul ve esasları yönetmeliğe bırakılmıştır. Sayıları tam olarak belli değildir, ancak yasanın yürürlüğe girmesinden sonra iki yıl içinde belli illerde pilot uygulamanın başlaması öngörülmüştür.

Sığınma evlerinden ise hiç söz edilmemekte, sadece korunma yerlerinin yetersiz kaldığı durumlarda kişilerin kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt ve benzeri yerlerde geçici olarak barındırılacakları belirtilmektedir. Bu şekilde bir korumanın ise önemli riskler taşıması söz konusudur. Korunma imkanlarının sayıca ve alt yapı olarak yetersiz olduğu ise açıktır. Bugün SHÇEK'e bağlı 40, yerel yönetimlere, STK'lara ve diğer kuruluşlara bağlı olanlar ile birlikte 84 kadar sığınma evinden söz edilmektedir. Ayrıca, başlangıçta bu alanda beş binin üzerinde personele gereksinim olduğu ileri sürülürken yasa ihdas edilen kadro sayısı 362 olarak görülmektedir.

Ayrıca yeni yasa, koruma kararlarının uygulanmasıyla ilgili olarak mülki amirlere görev vermektedir ki bu durum onlar için yeni bir sorumluluk alanı ve yük anlamına gelmektedir. Mülki amirlikler, mevcut olanakları ve yapıları ile bu görevleri yerine getirmekte zorlanabilirler; toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri, kadın hakları, kadına yönelik şiddet konularında eğitim almış kadrolar ile yeni yapılanmalara gitmeleri gerekebilir.

Referanslar:

İstanbul_sozlesmesi.pdf. (www.kadininstatusu.gov.tr)

Kardam F.ve Yüksel-Kaptanoğlu İ.(2011). Kadına Yönelik Şiddet, Erkeklerin Görüşleri/Deneyimleri/Algıları. *Kadın/Woman 2000*, 10:51-72.

Şiddet_kanun_rg (www.kadininstatusu.gov.tr)

T.C Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. Ankara:Elma Teknik Basım.

**TEHDİT ALTINDA OLAN İNCİNEBİLİR GRUPLAR VE ÖZELLİKLE KADINLARIN
KORUNMASINDA AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI POLİTİKALARI**

Meral DEMİRBAŞ

Kadının Statüsü Genel Müdür Yardımcısı

Aralık 1993'te kabul edilmiş olan Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi ile kadına yönelik şiddet; *“ister kamusal, isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veya ıstırap veren veya verebilecek olan, cinsiyete dayanan bir eylem veya bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma”* olarak tanımlanmıştır.

Kadına yönelik şiddet; kadının başta özel alan olmak üzere, ekonomik ve toplumsal yaşama daha aktif ve üretken katılımının önüne geçmekte, karar alma mekanizmalarına katılımını kısıtlamaktadır. Toplumsal açıdan bakıldığında kadına yönelik şiddetin ekonomik maliyeti, iş saati ve ücret kaybı, sosyal hizmetler, yargısal ve tıbbi masraflar bakımından son derece büyüktür.

Kadına yönelik şiddet, aynı zamanda bir halk sağlığı problemi ve toplumu ekonomik, kültürel ve politik yönden yoksullaştıran bir olgu, insani gelişme önünde de büyük bir engeldir.

Kadına yönelik şiddet olaylarına işyerinde, sokakta, okulda, genel anlamda sosyal hayatın her aşamasında rastlanmaktadır. Dikkat çekici ve çarpıcı olansa toplumdaki en güvenilir ve temel yapı olarak düşünülen “aile”nin, kadının şiddete en çok maruz kaldığı özel alan olarak karşımıza çıkmasıdır.

Türkiye; seksenli yılların sonundan bu yana kadının insan hakları ve özellikle de kadına yönelik her türlü şiddetin önlenmesi konusunda uzun bir mesafe kat etmiştir. Kadına yönelik şiddetle mücadele çalışmaları, günümüzde ilgili tüm tarafların da destek ve işbirliğini alarak devletin sorumluluğunu üstlendiği bir konu olmuştur. Ülkemizde uluslararası taahhütler de göz önünde bulundurularak kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurların korunması amacıyla her alanda yasal ve idari tedbirler olarak topyekûn bir mücadele başlatılmıştır.

Kadına yönelik politikalarda yaşanan değişimin en önemli yansıması yasal alanda olmuştur. 2000’li yıllarla birlikte başta Anayasamız olmak üzere yasalarımızda kadın-erkek eşitliği ilkesi daha da güçlendirilmiştir. Medeni Kanun, İş Kanunu ve Türk Ceza Kanunu gibi temel kanunlarda yapılan eşitlikçi reformlarla, Türkiye’de tüm mevzuat, kadın-erkek eşitliği ilkesini gözetilen bir yapıya kavuşturulmuştur.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde, kadına yönelik şiddete sıfır tolerans ilkesi çerçevesinde bu alandaki yasal altyapının güçlendirilmesi, bu bağlamda şiddetle

mücadelenin bir üst seviyeye taşınması amacıyla Baro Başkanları, sivil toplum kuruluşları ve ilgili kurum temsilcileri, Aile Mahkemesi Hakimleri ve aile içi şiddet vakalarından sorumlu Cumhuriyet savcılarının katılımlarıyla gerçekleştirilen toplantılar ve 68 kamu kurum- kuruluşunun görüşü alınarak hazırlanan “*Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun*” 8 Mart 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulunda oybirliği ile kabul edilmiş, 20 Mart 2012 tarih ve 28239 sayılı resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Kanun ile getirilen düzenlemelerden bazıları şu şekildedir.

- Kanun 4320 sayılı Kanun’dan daha geniş bir uygulama alanına sahip olup, medeni duruma göre herhangi bir ayırım içermeyecek ve diğer aile bireylerini de kapsayacak şekildedir. Kanunun amacı; “şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.” Ayrıca Kanun’un uygulanmasında ve hizmetlerin sunulmasında uyulacak temel ilkeler sıralanmıştır.

- Avrupa Konseyi “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi”ne uygun olarak fiziksel, sözlü, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddeti de kapsayacak şekilde “şiddet” kavramı söz konusu Kanun’da tanımlanmıştır.

- Korunan kişi ile şiddet uygulayan ve uygulama ihtimali bulunan kişi hakkında alınabilecek koruyucu ve önleyici tedbirler ayrıntıları ile düzenlenmiştir.

- Korunan kişi hakkında; barınma yeri tespiti, geçici maddi yardım yapılması, psikolojik, mesleki, hukuki ve sosyal destek hizmetlerinin verilmesi, resen geçici koruma altına alınması ve kreş imkânından faydalandırılması hakkında verilecek koruyucu tedbir kararları mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde ise (barınma ve geçici koruma) ilgili kolluk amirlerince alınabilecek ve kararlar verilirken delil ve belge aranmayacaktır.

- Korunan kişi hakkında; işyeri ve yerleşim yerinin değiştirilmesi, aile konutu şerhi konulması ve hayati tehlikenin bulunması halinde Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde kimlik ve diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi hakkında verilecek koruyucu tedbir kararlarının hakim tarafından verilmesi düzenlenmiştir.

- Şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali olan kişiye ise hakim tarafından; korunan kişiye yönelik şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmama; evden uzaklaştırılma ve müşterek konutun korunan kişiye tahsisi; korunan kişi-kişilere yaklaşmasının önlenmesi; korunan kişinin şahsi ve ev eşyalarına zarar vermemesi; silahı varsa veya silah taşımaya zorunlu bir kamu görevi

ifa etse bile zimmetinde bulunan silahı ilgili birimlere teslim etmesi; alkol, uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılığı var ise hastaneye yatmak dahil muayene ve tedavisinin sağlanması düzenlenmiştir. Acele hallerde burada da 24 saat içerisinde hakim onayına sunulmak kaydıyla kolluk tarafından da önleyici tedbirlerin alınabilmesi düzenlenmiştir.

- Ayrıca hakim tarafından velayet, kayyım, nafaka ve kişisel ilişki kurulması hakkında karar verilebileceği, şiddet uygulayan kişi ailenin geçimini sağlayan kişi ise hakim tarafından durumun özellikleri göz önüne alınarak talep edilmese dahi nafakaya hükmedilebileceği düzenlenmiştir. Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafakanın, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından resen tahsil edileceği belirtilmiştir.

- Kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanması gibi suçlar nedeniyle soruşturma, kovuşturma ve mahkumiyet evrelerinden denetimli serbestlik hükümlerinin işlemeye devam edeceği düzenlenmiştir.

- Şiddet veya şiddet uygulama tehlikesinin varlığı halinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar etmesi; ihbarı alan kamu görevlilerinin Kanun kapsamında görevlerini gecikmeksizin yerine getirmeleri ve uygulanması gereken diğer tedbirlere ilişkin olarak yetkilileri haberdar etmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir.

- Tedbir kararının ilgilinin talebiyle, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine ilk seferinde altı aylık bir süre için verilecek olup şiddet uygulanmasının veya şiddet tehlikesinin varlığı halinde verilen tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebileceği hüküm altına alınmıştır.

- Koruyucu tedbir kararı verilebilmesi için şiddet uygulandığı hususunda delil veya belge aranmayacağı, önleyici tedbir kararlarının gecikmeksizin verileceği ve verilen kararların uygulanmasının geciktirilemeyeceği, tedbir talebinin reddine ilişkin karar ise sadece korunan kişiye tebliğ edileceği düzenlenmiştir.

- Gerekli olması halinde tedbir kararı ile birlikte talep üzerine veya resen korunan kişi ve diğer aile bireylerinin kimlik bilgilerin veya kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adreslerinin tüm resmi kayıtlarda gizli tutulacağı belirtilmiştir.

- Kanun hükümlerine göre verilecek tedbir kararlarına karşı ilgililer tarafından iki hafta içerisinde aile mahkemesine itiraz edilebileceği düzenlenmiştir.

- Kanun kapsamındaki verilen koruyucu veya önleyici tedbir kararının yerine getirilmesinden hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir.

- Tedbir kararının ilgililere tefhim veya tebliğ edilmemesi, kararın uygulanmasına engel teşkil etmez.
- Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişilerin, Bakanlığa ait barınma yerlerinin yetersiz kalması halinde, mülkî amirin, acele hallerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilceği düzenlenmiştir.
- Kolluk görevleri bu Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir.
- Teknik yöntemlerle takip başlığı altında, Kanun hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabileceği, ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınmayacağı hüküm altına alınmıştır.
- Şiddet uygulayan kişinin tedbir kararlarına aykırı hareket etmesi halinde üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması ve aykırılığın her tekrarında on beş günden otuz güne kadar zorlama hapsine tabi tutulması, ancak zorlama hapsinin toplam süresinin altı ayı geçemeyeceği, işlenen fiilin ayrı bir suç oluşturması halinde bunun ayrıca bir soruşturma ve kovuşturmaya tabu tutulacağı düzenlenmiştir.
- Ayrıca, şiddetin önlenmesi ve koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin yedi gün yirmi dört saat esasıyla yürütülecek “Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri”nin kurulması ve verilecek destek hizmetleri düzenlenmiştir.
- Kanunun uygulanmasında ile ilgili olarak kurumlararası koordinasyonun Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yerine getirileceği, kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişilerin Bakanlıkla ortak çalışmalar yürütmeleri konusunda teşvik edilecekleri, personelinin Bakanlık görevlilerine yardımcı olacakları düzenlenmiştir.
- Tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına, personel ve üyelerinin “kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği” konusunda eğitim programlarına katılmalarının sağlanması ve ayrıca ilk ve orta öğretim müfredatına kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konacağı hükmü getirilmiştir.
- Medyaya farkındalık yaratma konusunda sorumluluklar getirilmiş olup bu kapsamda TRT ve diğer ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan televizyon ve radyolara özellikle kadın ve çocukla ilgili olmak üzere şiddetle mücadele mekanizmaları ve benzeri politikalar konusunda Bakanlık tarafından hazırlanacak veya hazırlattırılacak materyalleri yayınlamak zorunluluğu getirilmiştir.

- Korunan kişi hakkında geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi hâlinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının otuzda birine kadar günlük ödeme yapılacağı, korunan kişinin birden fazla olması halinde ise her bir kişi için bu tutar yüzde yirmi oranında artırılarak ödenir. Geçici maddi yardımlar şiddet uygulayandan rücuen tahsil edileceği gibi gerçeğe aykırı beyanda bulunulması halinde korunan kişiden de rücuen tahsilinin mümkün olacağı da düzenlenmiştir.

- Hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortası olmaması nedeniyle tedavi hizmetlerinden yararlanma hakkı bulunmayanlar genel sağlık sigortalısı sayılır. Önleyici tedbir kararı verilen kişilerin genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayacak rehabilitasyon giderleri Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bütçesinden ödeneceği düzenlenmiştir.

- Kanun kapsamında yapılan başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden herhangi bir masraf alınmayacağı ve yapılan ödemelerin her türlü vergiden muaf tutulacağı düzenlenmiştir.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerekli görülmesi halinde kadın, çocuk ve aile bireylerine yönelik olarak şiddet veya şiddet tehlikesi dolayısıyla açılan hukuki, cezai ve idari her türlü davaya ve çekişmesiz yargıya gerekli görülmesi halinde katılması mümkündür.

Tüm dünyada ağır bir insan hakkı ihlali ve toplumsal sorun olarak kabul gören ve varlığını sürdüren kadına yönelik şiddetle mücadelede uluslararası alanda da önemli adımlar atılmaktadır. Şiddetin önlenmesi, şiddet mağdurlarının korunması ve şiddet uygulayanların adalete teslim edilmesini konu alan söz konusu uluslararası adımların en güncel ve önemlisi; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 7 Nisan 2011 tarihinde Strazburg'da onaylanan "*Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi*"dir. Sözleşme, 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılmış ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 17 ülke tarafından imzalanmıştır. Sözleşme 8 Mart 2012 tarih ve 28227 sayılı Resmî Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup, Sözleşmeyi bugüne kadar onaylayan tek devlet Türkiye'dir. Söz konusu sözleşmede; devlet yükümlülükleri ve gereken özeni gösterme sorumluluğu altında çeşitli hükümler düzenlenmiştir.

Kadına yönelik aile içi şiddetle daha etkin mücadele yürütmek, politikalar ve programlar oluşturabilmek için ulusal düzeyde veri ihtiyacını karşılamak amacıyla 2008 yılında Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne "*Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*" gerçekleştirilmiştir.

Sonuçları TÜİK "Resmi İstatistik Programı" kapsamında resmi veri olarak değerlendirilen Araştırma'ya ilişkin bazı çarpıcı veriler şu şekildedir:

• Ülkemiz genelinde yaşamının herhangi bir döneminde eşi veya eski eşi tarafından fiziksel şiddete maruz bırakılan kadınların oranı % 39'dur.

• Fiziksel şiddet yaşama oranının en yüksek olduğu bölge %53 ile *Kuzeydoğu Anadolu Bölgesidir. Bu oranı, %50 ile Orta Anadolu; %48 ile Güneydoğu Anadolu, % 47 ile Ortadoğu Anadolu, % 43 ile Batı Karadeniz, % 42 ile Batı Anadolu ve Akdeniz, % 38 ile Doğu Karadeniz, % 36 ile Doğu Marmara, % 31 ile Ege, %25 ile Batı Anadolu bölgeleri* izlemektedir. Diğer şiddet türleri için de bölgesel anlamda aynı sıralama görülmektedir.

• Yaşamının herhangi bir döneminde sadece cinsel şiddete maruz kalan kadınların oranı %15,3'tür.

• Hayatının herhangi bir dönemde duygusal şiddet yaşayan kadınların oranı %43,9'dur.

• Ekonomik şiddete bakıldığında Türkiye genelinde kadınların %23'ü; eşi veya birlikte olduğu kişinin/kişilerin kendi çalışmasına engel olduğunu ya da işten ayrılmasına neden olduğunu belirtmektedir.

Kadına yönelik şiddet yalnızca ülkemizde değil tüm dünyada ciddi bir toplumsal sorun olarak varlığını sürdürmektedir. BM verilerine göre, dünya genelinde hayatında en az bir kez eşi veya yakın ilişki içinde bulunduğu kişi tarafından şiddete maruz kalan kadınların oranı yüzde 59'a kadar çıkabilmektedir. Bu konuya ilişkin olarak dünya genelinde sağlıklı ve kapsamlı istatistik sıkıntısı yaşanmaktadır. BM verilerine (UNSTATS) göre hayatında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranları ve ülke karşılaştırmalarından örnekler* şu şekilde sıralanabilir:

Çin	: %14
Fransa	: %18
İtalya	: %21
İsviçre	: %29
Almanya	: %38
Danimarka	: %39
Avustralya	: %49

Kaynak: Birleşmiş Milletler

*Yüzdeler yaklaşık olarak verilmiş olup 1995-2006 yıllarını kapsamaktadır.

Kadına yönelik şiddet en yaygın insan hakları ihlali olup sosyal ve ekonomik kalkınmaya engeldir. Kadına yönelik şiddet aynı zamanda öğrenilen bir davranış kalıbı olarak babadan anneye-çocuğa-kardeşe sirayet eder ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlan-

masının önündeki en temel engellerden biridir. Kısaca kadına yönelik şiddet; bir kadın sorunu değil, toplumsal bir sorundur.

Sonuç olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması, kadına yönelik her türlü şiddetin sonlandırılabilmesi için kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, medya ve özel sektör gibi birçok tarafın, bütüncül yaklaşım temelinde, kadına yönelik şiddetin bir insan hakkı ihlali, ayrımcılık olduğu inancıyla, uzun soluklu ve kararlı mücadelesine ihtiyaç vardır.

EK III: GENELGELER

1. Başbakanlık 2006/17 Sayılı Genelge

Başbakanlık 2006/17 sayılı “Çocuk ve Kadınlara Yönelik Şiddet Hareketleriyle Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesi İçin Alınacak Tedbirler” konulu Genelgesi:

Genelgeye 4 Temmuz 2006 tarih ve 26218 sayılı Resmi gazeteden ulaşılabilir.

2. İçişleri Bakanlığı 2010/68 Sayılı Genelge

İçişleri Bakanlığı 2010/68 sayı ve 17/09/2010 tarihli “Tehdit alan kişilerin korunması” konulu genelgesi:

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : B.O5.1.EGM.0.11.45209/ 17/09/2010
Konu : Tehdit alan kişilerin korunması
EGM GENELGE NO : 2010/68
BAKANLIK GENELGE NO : 2010/65

Bilindiği gibi; bazı cinayet, yaralama, tehdit, kurşunlama, mala zarar verme gibi olaylar sırasında veya sonrasında, kişiler ölümle tehdit edildiklerini ya da can güvenliklerinin bulunmadığını belirterek, korunmalarının sağlanması talebinde bulunmaktadır. Bu tür talepler doğrudan kişiler tarafından yapılabildiği gibi; adli ya da idari makamlar aracılığıyla da gelebilmektedir.

Bu taleplerin yerine getirilmesi konusunda 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun 1 ve 2. maddeleri ile 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 11 inci maddesinde genel hükümler yer almakla birlikte, yapılacak işlemlere ilişkin açıklayıcı hükümler bulunmamaktadır. Bu konuda sadece 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 20 nci maddesi gereğince çıkarılan Koruma Hizmetleri Yönetmeliğinin, korumaya alınabilecek kişilerin düzenlendiği 10 uncu maddesinde “çeşitli sebeplerle can güvenliklerinin ciddi ve hârici tehdit altında olduğu anlaşılanların, talepleri halinde korumaya alınabilmelerine” ilişkin açık bir hüküm bulunmaktadır. Söz konusu Yönetmelik kapsamında, ilgili Komisyon kararıyla korumaya alınan kişilerle ilgili olarak uygun koruma tedbirleri uygulanmakta; ayrıca acil hallerde de korumaya başlanabilmektedir.

Can güvenliklerinin olmadığı yönünde talepte bulunan ya da yürütülen işlemler sırasında bu yönde bilgi edinilen kişilerle ilgili alınacak tedbirlere ve bu kişilerin korunmalarına yönelik olarak ilgili mevzuat kapsamında yapılan işlemlerin standartlaştırılması ve bu hizmetlerin etkin şekilde yürütülebilmesi bakımından bundan sonra aşağıdaki hususlar yerine getirilecektir:

1. Meydana gelen olaylar ve edinilen bilgiler doğrultusunda, asayişin sağlanmasına ve suç işlenmesinin önlenmesine yönelik önleyici kolluk tedbirlerinin, kişilerin talebi üzerine ya da re'sen; İl/ilçe Emniyet Müdürünün/Amirinin sorumluluğunda ilgili Şube Müdürlükleri ve Polis Merkezi Amirliklerince aldırılmasına devam edilecektir.

2. Alınacak bu tedbirlerin yanı sıra, can güvenliklerinin olmadığını beyan eden kişilerin Emniyet Makamlarına; doğrudan ya da Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemeler ile Başbakanlık, İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Valilikler, Kaymakamlıklar ve diğer idari makamlar aracılığıyla yapacakları müracaatlar ile ilgili olarak;

- Güvenliğinin sağlanmasını talep eden herkese, acil durumlarda arayabileceği 155 Polis İmdat telefonu ve bölge polis merkezi amirliğinin irtibat numaraları tebliğ edilecek,

- Bölge polis merkezi amirliği ile bölge asayiş ekipleri de kişinin kimliği, adresi ve muhtemel fail hakkında bilgilendirilecektir.

3. Bu müracaatlarda uygulanacak diğer tedbirleri ya da kişinin ayrıca korunmasının gerekip gerekmeyeceğini belirleyebilmek için; duruma ilgili olarak bir değerlendirme ve şüphelenilen kişi ile ilgili olarak detaylı bir araştırma yapılacaktır. Bu amaçla; şüpheli kişinin adres kaydı, arananlardan olup olmadığı, hakkında devam eden bir tedbir kararının bulunup bulunmadığı, ruhsatlı silahının olup olmadığı, varsa faili ya da mağduru olduğu suçlar, hakkında uygulanmış idari yaptırımlar, kullandığı araçlar, gidebileceği veya bulunabileceği yerler, o yerdeki geçici konaklama tesisleri ve seyahat araçlarını kullanıp kullanmadığı, psikolojik rahatsızlığının olup olmadığı gibi bilgiler, Emniyet Bilgi Sisteminden veya diğer bilgi sistemlerinden ya da ilgili kişi ve kuruluşlardan araştırılacak; kişinin yaşadığı ve çalıştığı yerlerdeki bilgi sahiplerinin ve kendisini tanıyan kişilerin bilgilerine başvurulacaktır. Şüphelenilen kişinin belli olmadığı durumlarda, muhtemel failin/failerin kimliklerinin belirlenmesine ve gerekli araştırmanın araştırma ve değerlendirme neticesinde, durumun Özellikleri dikkate alınarak; gerektiğinde yapılmasına çalışılacaktır.

4. Yapılan ve geçici olmak üzere; Kişinin ikameti veya işyeri önünde veya civarında geçici olarak ve/veya belirli zamanlarda ekip/personel görevlendirilmesi, Tedbirlerin uygulanacağı bölgelerde görevli ekiplerin belirlenerek, kontrollerini sıklaştırmaları, Kişinin veya gerekli diğer kişilerin işyerine, okula, adliyeye vb yerlere gidiş gelişlerinin, talepleri halinde görevli ekip refakatinde sağlanması, şeklinde önleyici kolluk tedbirlerinin uygulanması sağlanacaktır.

5. Kişinin korunma talebinin olduğu ya da yapılacak değerlendirme neticesinde kişinin korunmasının gerekli olduğunun değerlendirildiği durumlarda; kişinin müracaatı İl/ilçe Koruma Şube Müdürlüklerine/Büro Amirliklerine intikal ettirilecek ve bu kişiler hakkında Koruma Hizmetleri Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde gerekli işlemler bu birimlerimizce yürütülecektir.

6. Adli soruşturma yürüten tüm birimlerimizce, kişinin tehdit edildiğine ve can güvenliğinin olmadığına dair bilgi edinilmesi halinde; adli işlemlere devam edilmekle birlikte, aynı zamanda yukarıda belirtilen araştırma ve değerlendirme işlemleri de yapıldıktan sonra, ilgili kişinin korunmasının gerektiği durumlarda ilgilinin müracaatı İl/ilçe Koruma Şube Müdürlüklerine/Büro Amirliklerine intikal ettirilecek ve Koruma Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında gerekli işlemler bu birimlerimizce yürütülecektir.

Kişilerin can güvenliklerinin sağlanmasına yönelik tedbirlerin uygulanmasına azami önem ve öncelik verilmesini, Genelgenin tüm birimlere dağıtımının yapılarak personele tebliğ edilmesini ve uygulamada herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesini önemle rica ederim.

Beşir ATALAY
İçişleri Bakanı

3. İçişleri Bakanlığı 2007/06 Sayılı Genelge

İçişleri Bakanlığı 2007/06 sayı ve 17/09/2010 tarihli “Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu” konulu genelgesi:

T.C
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.1.EGM.0.11.02.08-62634 -

11.01.2007

Konu : Töre ve Namus Cinayetlerinin Önlenmesine

Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu

BAKANLIK GENELGE NO : 2007/6

EGM GENELGE NO: 8

İlgi : a) 02.12.2005 tarih ve 123 sayılı Bakanlık Genelgesi

b) 04.07.2006 tarih ve 2006/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi

Tüm dünyada olduğu gibi, ülkemizde de kadınlara ve çocuklara yönelik şiddet, gerek ulusal gerekse uluslar arası düzeyde yapılan tüm çalışmalar ve tedbirlere rağmen toplumsal bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir. Özellikle kadına yönelik olarak gerçekleşen şiddet olaylarının en uç noktası ise kuşkusuz, töre veya namus adına işlenen cinayetlerdir.

Türkiye de, töre ve namus cinayetlerinin işlendiği ülkeler arasında yer almaktadır. Bu durum, ülkemizin uluslararası platformlarda eleştirilmesine, gelişmişlik düzeyi kendisinin çok altındaki ülkelerle aynı düzeyde görülmesine, töre ve namus cinayetlerinin ortadan kaldırılması için zaman zaman önlem almaya davet edilen konuma getirmektedir.

Bu cinayetlerin önlenmesi, temel hak ve özgürlüklerin en üst seviyede güvence altına alınması, toplumsal huzur ve güven duygusunun artırılması ve ülkemizin çağdaş dünyada hak ettiği saygınlığı koruması bakımından gereklidir.

Çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi için alınacak tedbirlerle ilgili olarak Başbakanlık tarafından çıkartılan 2006/17 sayılı genelge 04.07.2006 tarih ve 26218 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bahse konu genelge ile tespit edilen görev ve sorumluluklar kapsamında yerine getirilmesi gereken görev ve tedbirlerin etkin ve süratli bir şekilde koordine edilerek hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Bu amaçla ilgi (b) genelge doğrultusunda, çocuk ve kadınlara yönelik şiddet hareketleri ile töre ve namus cinayetlerinin önlenmesi kapsamında;

1. Kolluk birimlerine müracaat eden veya kolluk tarafından tespit edilen şiddet mağduru kadın ve çocukların, yaşadıkları travmaya bağlı olarak içinde buldukları ruhsal durum göz önünde bulundurularak, bu kişilerin müracaatlarında yapılması gereken her türlü işlem, imkanlar ölçüsünde bayan personelin de katılımıyla, insani yaklaşım içerisinde ve ivedilikle yerine getirilecektir.

2. Şiddet mağdurları ile ilgili kolluk birimlerine intikal eden ihbar ya da müracaatlara ilişkin yapılması gereken adli işlemler Cumhuriyet Savcıları bilgilendirilmek suretiyle, 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve bu kanunun uygulanmasına dair ilgi (a) genelge ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu çerçevesinde yerine getirilecektir.

3. 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 14. maddesinin (a) bendine göre belediyelerin kadın ve çocuklar için sığınma evleri açmaları gerekmektedir. Bu bağlamda; öncelikle Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu’na (SHÇEK) bağlı kadın sığınma evi bulunmayan yerlerde 5393 sayılı Belediye Kanunu gereğince ve 08.05.2001 tarih ve 24396 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Aç-

lan Kadın Konukevleri Yönetmeliği hükümlerine göre, belediyeler tarafından 24 saat esasına göre görevli bulundurulacak şekilde ve genel kolluk tedbirleri dışında, özel güvenlik hizmetlerinden faydalanılmak suretiyle gerekli güvenlik tedbirlerinin alındığı, kadın ve çocuk sığınma evlerinin açılması ivedilikle sağlanacaktır.

4. Özellikle kadınlara yönelik şiddetin sonucu olarak ortaya çıkan töre veya namus cinayetlerinin önlenmesine yönelik olarak, illerde valilerin veya görevlendireceği vali yardımcısının, ilçelerde kaymakamların başkanlığında kolluk kuvvetleri, mahalli idareler, sosyal hizmet birimleri, meslek kuruluşları, sağlık müdürlükleri, milli eğitim müdürlükleri ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile gerekli görülmesi halinde diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinin katılımı ile komiteler oluşturularak, tespit edilen çözümlerin işbirliği içerisinde hayata geçirilmesi sağlanacaktır.

Bu komitelerin sekreteryası hizmetleri İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri, ilçelerde ise sosyal hizmet yürüten birim tarafından yerine getirilecektir.

5. Çeşitli sebeplerle töre veya namus cinayetine maruz kalabileceğini beyan eden/edilen veya aile içi şiddete maruz kalmış kadınlar ve çocuklarla ilgili her türlü koruma tedbirinin, İl Sosyal Hizmetler Müdürlükleri, ilçelerde ise sosyal hizmet yürüten birim ya da varsa Sosyal Hizmetler Şube Müdürlükleri haberdar edilmek suretiyle ivedilikle alınması sağlanacak, SHÇEK'e veya belediyelere bağlı kadın sığınma evlerinde koruma altına alınan bu kişilerin buldukları yerlerle ilgili gizlilik esaslarına en üst seviyede riayet edilecektir.

6. Şiddet mağdurlarının ilgili yere sevkine kadar geçen sürede; işe, konaklama, tedavi ve ulaşım gibi bir takım ihtiyaçlarının belediyeler, il/ilçe Özel İdareleri ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu kaynaklarından karşılanması komitelerce karara bağlanacaktır.

7. Kadın sığınma evi bulunmayan yerlerde, töre/namus cinayetine maruz kalabileceğini beyan eden veya somut bir olayda töre/namus cinayetine maruz kalabileceği öngörülen kişilerin rızaları doğrultusunda, ivedilikle sosyal hizmet birimleri haberdar edilmek suretiyle teslim alınmaları sağlanacaktır. İl/ilçe sosyal hizmet birimleri 24 saat ulaşılabilir şekilde görevlendirecekleri personelin iletişim bilgilerini genel kolluk kuvvetlerine bildireceklerdir.

8. Kadın sığınma evi bulunmayan yerlerde, mağdurların ilgili yere sevkine kadar geçen sürede geçici olarak konumlarının ve sığınmalarının sağlanacağı yerler, (otel, pansiyon, misafirhane vb.) oluşturulan komiteler tarafından tespit edilerek genel kolluk kuvvetlerine bildirilecektir. Bu yerlerin adres bilgileri konusunda da üst seviyede gizlilik esaslarına riayet edilecektir.

Bu kişilerin korunmalarının sağlanacağı yerlere sevk edilmeleri esnasında, maruz kaldıkları durum veya olayın özelliğine göre gerekli olması halinde genel kolluk kuvvetleri refakat edecektir.

9. Töre ve namus konusunda toplumda yerleşik ön yargı veya geleneksel anlayışın değiştirilmesi amacıyla halkın konu ile ilgili farkındalığını ve duyarlılığını artıracak etkinlikler düzenlenecektir.

10. Töre ve namus cinayetleri ile çocuk ve kadınlara yönelik şiddet olaylarına ilişkin soruşturma sürecinde görev alan genel kolluk kuvvetleri personeline yönelik, bu konularda çalışma ve araştırmalar yapan bilim adamları ve uzmanların da desteği alınarak hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenecektir. İllerin talebi halinde bu eğitimlerde kullanılacak eğitim materyali, Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ile koordinasyon kurulmak suretiyle temin edilecektir.

11. Yukarıda belirtilen konularla ilgili yapılan çalışmalara ilişkin raporlar, oluşturulan komiteler tarafından hazırlanarak, ilgi (b) Başbakanlık genelgesinde koordinatör kurum olarak tespit edilen Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne ve Bakanlığımıza yılın 3'ncü, 6'ncı, 9'uncu ve 12'nci aylarının ilk haftasında gönderilecektir.

Töre veya namus cinayetlerinin önlenmesi ve aile içerisinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı veya açacağı zararların toplumumuzda daha derin ve kalıcı izler bırakmaması için, genelgede düzenlenen hükümlerin uygulanmasıyla ilgili personelin bilgilendirilmesini ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesini önemle arz ve rica ederim.

Abdülkadir AKSU
İçişleri Bakanı

4. İçişleri Bakanlığı 2010/10 Sayılı Genelge

İçişleri Bakanlığı 2010/10 sayı ve 19/02/2010 tarihli “Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları” konulu genelgesi:

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.05.0.DAB.0.00.00.00/720/201

19/02/2010

Konu : Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Hakları

GENELGE 2010/10

TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞINA

Katılımcı demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarının korunması, Bakanlığımızın önem verdiği konuların başında gelmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlendirilmesini sağlamaya yönelik Bakanlığımızca örnek seviyede birçok çalışma yapılmaktadır.

Bu kapsamda, Bakanlığımız ile Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Temsilciliği tarafından «Kadınların ve Kız Çocuklarının İnsan Haklarının Korunması ve Geliştirilmesi Ortak Programı» 2006-2009 yılları arasında altı pilot ilde -İzmir, Kars, Nevşehir, Şanlıurfa, Trabzon ve Van- uygulanmıştır.

Ortak Program çerçevesinde, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve kadınların ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konularında örnek seviyede çalışmalar gerçekleştirilmiştir:

I. Ortak Programın uygulandığı altı ilde, kadın ve kız çocuklarının hayat kalitesinin yükseltilmesine yönelik çalışmalara öncelik verileceğine dair bir taahhüt belgesi olan Yerel Eşitlik Eylem Planları katılımcı bir süreç işletilerek, yerel yönetimler ve kadın kuruluşları başta olmak üzere sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde hazırlanmış ve İl Genel Meclisi ve Belediye Meclisleri tarafından onaylanarak uygulama aşamasına geçirilmiştir. Yerel Eşitlik Eylem Planları, yerel seviyede kadın erkek eşitliğini gerçekleştirmeyi, bunun için de toplumsal cinsiyet yaklaşımını yerel yönetim anlayışına yerleştirmeyi ve uygulamaların sürdürülebilirliğini amaçlamaktadır. Yerel Eşitlik Eylem Planları, İl Özel İdaresi ve Belediye Stratejik Planlarına da yerleştirilmiştir. Pilot illerde stratejik planların hazırlanmasında kadın kuruluşlarının görüşlerine başvurulmuş, kadın ve kız çocuklarına yönelik çalışmalar stratejik hedefler arasına yerleştirilmiştir.

II. Yerel Eşitlik Eylem Planlarının uygulanması sürecinde yerel eşitlik politikalarının kurumsal çerçevesi de oluşmuştur. Bu bağlamda; pilot illerde kadın erkek eşitliğine yönelik çalışmalarının eşgüdüm ve izlenmesini sağlamak üzere İl Kadın Hakları Koordinasyon Kurulları kurulmuştur.

III. Bu Kurulun sekretaryasını yürütmek ve kadın ve kız çocuklarının başvuru ve şikâyetlerini almak üzere Valilik ve Belediyelerde eşitlik birimleri oluşturulmuştur.

IV. İl Genel Meclisi ve Belediye Meclislerinde, kadın erkek eşitliği komisyonları kurulmuştur. Ayrıca, illerdeki ilgili kurullara kadın kuruluşlarının katılımına yönelik uygulamalar başlatılmıştır.

V. Bu çalışmaların yanı sıra kentsel hizmetler kapsamında; yeni kadın danışma merkezleri, toplum merkezleri, kız yurtları, ara istasyonlar ve sığınma evleri, kreş, bebek bakım ve emzirme odaları kurulmuş, ayrıca kız çocuklarına yönelik okul öncesi eğitim imkânları artırılmıştır. Sokak ve caddelerin daha iyi ışıklandırılması ve yeni oyun parkları inşaatlarına, mevcut parkların kadınlar ve kız çocukları tarafından kullanımını sağlamak

üzere yeniden düzenlenmesine önem verilmiştir. Kadınların iş hayatına katılımını desteklemek üzere meslekî eğitim imkânları artırılmıştır. Yerel karar alıcılar ile kamu personelinin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalığını artırmak için eğitimler düzenlenmiştir. Mevsimlik tarım işçileri dâhil özel ilgiye muhtaç grupları hedefleyen sağlık hizmet modelleri geliştirilmiştir.

Yukarıda örnekleri verilen çalışmalar, kadınların ve kız çocuklarının günlük hayatta daha mutlu ve huzurlu olmalarını temin edecek ve ayrıca ülkemizin Avrupa Birliği tam üyelik müzakere sürecine de olumlu yönde katkıda bulunacaktır.

Bahse konu çalışmalar, Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen, ülkemizin de taraf olduğu ve kadınlar ve gençler konusunda yerel yönetimler için özel bir görev alanı çizen Yerel Gündem 21'de yer alan; yerel yönetimlerin, karar alma, planlama ve uygulama süreçlerine kadınların ve gençlerin etkin olarak katılımını sağlayacak programlar geliştirmeleri ve uygulamaları hedefine de ulaştıracaktır.

Aynı şekilde; ülkemizin de taraf olduğu ve 2015 yılına kadar erişilmesi hedeflenen, Birleşmiş Milletler Binyıl Kalkınma Hedefleri arasında sayılan; kız çocuklarının eğitimi ve toplumsal cinsiyet eşitliğini ve kadınların güçlendirilmesini sağlamaya yönelik çalışmalar ile kadın ve anne sağlığının iyileştirilmesi, gebelik ve doğum sırasında anne ölüm oranlarının azaltılması konularında yapılacak çalışmalar, Binyıl Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesine önemli katkı sağlayacaktır.

Ortak Program çerçevesinde, yukarıda örnekleri ile bahsedilen çalışmaların ülkemiz genelinde yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.

Yukarıda sözü edilen pilot illerin çalışmalarından yararlanılması, kadın ve kız çocuklarının insan haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik uygulamaların yaygınlaştırılması, bu doğrultuda konunun, İl Özel İdaresi ve il dâhilindeki Kaymakamlıklar ve Belediye Başkanlıklarına duyurularak uygulanmasının sağlanması ve yapılan çalışmaların takibini önemle rica ederim.

Zekeriya ŞARBAK

Bakan a.

Müsteşar Yardımcısı

5. İçişleri Bakanlığı 2005/123 Sayılı Genelge

İçişleri Bakanlığı 2005/123 sayı ve 02/12/2005 tarihli “Ailenin Korunmasına Dair Kanunun Uygulanmasına Yönelik Genelge Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu” konulu genelgesi:

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Emniyet Genel Müdürlüğü

Sayı : B.05.1.EGM.0.11.06.01 02.12.2005

02.12.2005

Konu: Ailenin Korunmasına Dair Kanunun

Uygulanmasına Yönelik Genelge Yönelik Tedbirlerin Koordinasyonu

EGM GENELGE NO: 94

BAKANLIK GENELGE NO: 2005/123

- İlgi : a) 25.07.2000 tarih ve B.05.1.EGM.0.11.01.02/00169 sayılı Genelgemiz.
b) Adalet Bakanlığı'nın 15.11.2002 tarih ve B.03.0.CıG.0.00.00.04.-3.3 sayılı Genelgesi

Son yıllarda, aile içi şiddet olayları toplumumuzu sarsan boyutlara ulaşmıştır. Her geçen gün ailede yaşanan dayak, işkence ve cinayet gibi şiddet olayları görsel ve yazılı basında izlenmektedir.

Bu itibarla; Anayasa'mızın 41 inci maddesinde yer alan «Devlet ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar...» hükmü de göz önüne alınarak, aile içi şiddetin mağdur olan kadını ve çocukları koruyucu yasal tedbirlerin alınması zorunluluğu ortaya çıkmıştır.

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de aile içi şiddet olaylarının yaygın olduğu, ancak Türk aile yapısının bir sonucu olarak ve ayrıca kadınların ekonomik özgürlüklerinin de olmadığı durumlarda, özellikle aile içi şiddete maruz kalan kadınlar ve çocukların çoğunlukla şikâyetle bulunmadığı veya bulunamadığı bilinmektedir.

Bu doğrultuda hazırlanan; 14.01.1998 tarih ve 4320 sayılı «Ailenin Korunmasına Dair Kanun» ile ailenin yüksek yararı sağlanmaya çalışılmıştır.

Aile içi şiddete, istismara veya suça yönelmeye maruz kaldığından dolayı, kolluk kuvvetlerine başvuran ve şikâyetle bulunanlar, gereği için adli makamlara intikal ettirilmektedir. Ancak mağdurların şikâyetlerinin «aileyi korumak» adına dikkate alınmadığı, sığınma evinde kalanların adreslerinin de eşlerine ve yakınlarına verildiği takdirde, iyi niyet uğruna yapılan bu davranışlar sonucu, şiddet uygulayan kişiler cezalandırılmamakta, bu şekilde şiddet mağdurları bir kez daha mağdur edilmekte, ayrıca ilgili kanunlarda öngörülen tedbirler alınmadığı veya alınmadığı için de istismar ya da suça yönelme devam etmektedir.

Başta Anayasa olmak üzere, Türk Medeni Kanunu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu Ailenin Korunmasına Dair Kanun, Çocuk Koruma Kanunu, Türk Ceza Kanunu ailenin ve çocukların korunması için alınacak tedbirleri düzenlemiştir.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununa göre, anası veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içki veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakıldığı ve başıboşluğa sürüklendiği için beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan çocuk, korunmaya muhtaç çocuktur.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'a göre; eşlerden birinin veya çocuklarının veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya Cumhuriyet Başsavcılığının bildirmesi halinde, hakim konunun mahiyetini göz önünde bulundurarak kusurlu eşin:

a. Diğer eşe veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyelerine karşı şiddete veya korkuya yönelik davranışlarda bulunmaması,

b. Müşterek evden uzaklaştırılarak bu evin diğer eşe ve varsa çocuklara tahsisi ile diğer eş ve çocukların oturmakta olduğu eve veya iş yerlerine yaklaşmaması,

c. Diğer eşin, çocukların veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyelerinin eşyalarına zarar vermemesi,

d. Diğer eş, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireyelerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi,

e. Varsa silah ve benzeri araçları zabıtaya (polis /jandarma) teslim etmesi,

f. Alkollü veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanmış olarak ortak konuta gelmemesi veya ortak konutta bu maddeleri kullanmaması, tedbirlerinden bir ya da bir kaçına birlikte veya uygun göreceği benzeri başkaca tedbirlere de hükmedebilir, tedbirlere aykırı davranılması halinde tutuklanacağı ve hürriyeti bağlayıcı cezaya hükmedileceği ihtar edilir.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ile ilgili olarak bugüne değin bilgilendirme, aksaklıkları gidermek ve Kanunun uygulanmasında yeknesaklığın sağlanması amacıyla çeşitli tarihlerde genelgeler yayınlanmıştır. Ayrıca Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü'nün 15.11.2002 tarihli genelgesi ile bahse konu kanunun uygulanmasına yönelik olarak yapılacak işlemlerle ilgili hususlar adliye teşkilatına tamim edilmiştir.

14.01.1998 tarih ve 23233 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulanmasında oluşabilecek tereddütleri gidermek ve ülke genelinde uygulamada birliği sağlamak amacıyla, bahse konu kanunun uygulanmasında önem arz eden usul ve esaslara yönelik bazı hususlar aşağıda belirtilmiştir. Ailenin ve çocuğun korunması; aile içi şiddet, istismar veya suça yönelmenin önlenmesi için yasalarla düzenlenen tedbirlerin alınabilmesi için;

1. Bir kişinin bizzat kendisinin veya çocuklarının veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireyelerinden birisinin aile içi şiddete maruz kaldığı için kolluk kuvvetlerine başvuruda bulunulması durumunda yasalar çerçevesinde gerekli tüm işlemler yapılacak, bu hususta mağdurların mağduriyetlerinin devamına veya artmasına izin verilmeyecektir.

2. Suçtan zarar gören kimsenin şikâyetine bağlı olan suçlar çocuklar aleyhine işlendiğinde mağdur olan çocuğun kendisinin veya veli veya vasisinin şikâyeti beklenmeksizin soruşturma başlatılması gerektiği için aile içi şiddete maruz kalan çocuğun bizzat kendisinin veya veli veya vasisinin şikâyeti beklenmeksizin gerekli yasal işlemler başlatılacaktır.

3. Çocuğun mağdur olduğu olayların soruşturulmasında dikkatli davranılacak, suç işleme şüphesi altında bulunan çocuklar için de ilgili Kanun'da öngörülen tedbirlerin alınabilmesi için soruşturma evrakının hazırlanmasına özen gösterilecektir.

4. 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'a göre verilen koruma kararının bir örneğinin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kolluk kuvvetine gönderilmesi durumunda koruma kararına uygun davranılıp davranılmadığı koruma kararında öngörülen süre içinde mağdur aile ferдинin ikamet yeri karakolu marifetiyle izlenerek tutanağa bağlanacak, tedbir süresinin dolmasını müteakip de Cumhuriyet Başsavcılığına bilgi verilecektir.

5. Alınan koruma kararında belirtilen süre içinde kararda öngörülen tedbire veya tedbirlere uyulmadığının tespit edilmesi halinde ihlalin devamı kolluk kuvvetince alınacak tedbirlerle engellenerek, mağdurun şikâyetine gerek duyulmadan re'sen soruşturma yapılacak, evrakı en kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirilecektir. Koruma kararına uymayan fiil başka bir suç oluşturuyorsa bu durum da soruşturma evrakında ayrıca belirtilecektir.

6. İlgili Kanunun 1 inci maddesinin (d) fıkrasında belirtilen: «Diğer eşi, çocukları veya aynı çatı altında yaşayan aile bireylerini iletişim vasıtalarıyla rahatsız etmemesi» tedbirinin ihlali nedeniyle yapılacak başvurular en kısa zamanda Cumhuriyet Başsavcılığına intikal ettirecektir.

7. İlgili Kanunun 1. maddesinin (f) fıkrasında belirtilen; «Varsa silah ve benzeri araçları zabıtaya (polis / jandarma) teslim etmesi» tedbirinin uygulanması için; kusurlu eşin üzerinde kayıtlı silah ve benzeri araçlar tespit edilerek tutanakla teslim alınacak, daha sonra bu belgelere Cumhuriyet Savcılığının mahkeme kararını içeren yazısı ilgi tutularak adli emanete teslim edilecektir.

8. Sığınma evlerinin ve orada kalmakta olanların isim ve adresleri kesinlikle gizli tutulacaktır.

9. Kolluk kuvvetleri tarafından yürütülen işlemlerin bir kısmı idari, bir kısmı da adli niteliktedir. idari işlemler doğrudan yerine getirilecek işlemler olduğu gibi, önemli bir kısmı da başka kurumların sorumluluğuna giren hususlardır. Kolluk kuvvetlerinin karşılaştığı durum veya olay şayet bir başka kurumun sorumluluk alanına giriyorsa, konunun bu kuruma yazılı olarak bildirilerek gerekli tedbirlerin alınması sağlanacak, «bu iş bizim işimiz değil» gibi bir düşünceyle hukuk dışı uygulamalar görmezlikten gelinmeyecektir.

10. Gerçekleştirilecek olan hizmetiçi eğitim faaliyetlerinde «aile içi şiddet» ve Ailenin Korunmasına Dair Kanun hükümleri doğrultusunda bilgilendirme eğitimlerine de yer verilecektir.

İlgi (a) genelge yürürlükten kaldırılmıştır. Ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ilkesi göz önünde bulundurulurken, toplumun en küçük birimi olan aile içerisinde gerçekleşen şiddetin yol açtığı veya açacağı zararların toplumda daha derin ve kalıcı izler bırakmaması amacıyla, bu genelgede düzenlenen hükümlerin uygulanması, hizmet kalitesinin artırılması için ilgili personelin bilgilendirilmesi ve herhangi bir aksaklığa meydan verilmemesi hususunda,

Gereğini arz ve rica ederim.

Abdülkadir AKSU

İçişleri Bakanı

